

**Y KUŞAĞI BEKÂR KADINLARIN
EVLİLİK BEKLENTİSİNE YÖNELİK
BİR ARAŞTIRMA: ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ**

Merve Aybüke ÖZKAN

**Yüksek Lisans Tezi
Sosyoloji Ana Bilim Dalı
2022**

Her hakkı saklıdır.

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI**

Merve Aybüke ÖZKAN

**Y KUŞAĞI BEKÂR KADINLARIN EVLİLİK BEKLENTİSİNE
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Nuray KARACA**

ERZURUM 2022

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "Y Kuşağı Bekâr Kadınların Evlilik Beklentisine Yönelik Bir Araştırma: Erzurum İli Örneği" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim *.

☒ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

05.08.2022

Aslı ıslak imzalıdır

Merve Aybüke ÖZKAN

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi **MADDE 6– (1)** Lisansüstü teze ilgili **patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda**, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu **iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.**

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz **makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış** ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile **altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Nuray KARACA danışmanlığında, Merve Aybüke ÖZKAN tarafından hazırlanan bu çalışma 05 /08/2022 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından Sosyoloji Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Nuray KARACA

İmza. Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Oğuzhan EKİNCİ

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi :Dr. Öğr. Üyesi Erdi AKSAKAL

İmza: Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Sait UYLAŞ

Enstitü Müdürü

Aslı ıslak imzalıdır

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
TABLolar DİZİNİ	V
ÖNSÖZ.....	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. AİLE SOSYOLOJİSİNDE KULLANILAN YAKLAŞIMLAR	4
1.1.1. Yapısal İşlevselci Kuram	4
1.2.2. Sembolik Etkileşimci Kuram	5
1.1.3. Çatışma Kuramı.....	6
1.1.4. Feminist Kuram.....	7
1.2.1. Hanede Yaşayanlara Göre	10
1.2.2. Yerleşim Yerlerine Göre	11
1.2.2.1. Köy Ailesi.....	11
1.2.2.2. Kasaba Ailesi.....	11
1.2.2.3. Kent Ailesi.....	12
1.2.2.4. Gecekondu Ailesi	12
1.3. AİLE KURUMUNUN İŞLEVLERİ	13
1.3.1. Biyolojik İşlev	13
1.3.3. Eğitim İşlevi	14
1.3.4. Ekonomik İşlevi	14
1.3.5. Dinsel İşlev.....	15
1.3.6. Toplumsallaştırma İşlevi	15
1.4. EVLİLİK TANIMI VE TÜRLERİ	16
1.4.1. Oturulan Yere Göre Evlilik	16
1.4.2. Eş Sayısına Göre Evlilik	16
1.4.3. Eşin Seçildiği Gruba Göre Evlilik.....	17

1.4.4. Otorite ve Soy İlişkilerine Göre Evlilik	17
1.4.5. Marjinal Evlilikler	18
1.4.6. Sosyal Medya Evlilikleri	18
1.5. EVLİLİK BİÇİMLERİ	19
1.5.1. Akraba ve Hemşeri Evlilikleri.....	19
1.5.2. Görücü Usulü Evlilik	20
1.5.3. Tanışarak/ Anlaşarak Evlenme.....	20
1.5.3.1. Aşk Evliliği.....	20
1.5.3.2. Kaçarak Evlenme.....	21

İKİNCİ BÖLÜM

KUŞAKLAR

2.1. SESSİZ KUŞAK (SİLENT GENERATION)	24
2.2. BEBEK PATLAMASI KUŞAĞI (BABY BOOMERS).....	25
2.3. X KUŞAĞI	26
2.4. Y KUŞAĞI	28
2.5. Z KUŞAĞI	31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	33
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	33
3.3. ARAŞTIRMANIN TEKNİĞİ	34
3.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	36
3.5. ARAŞTIRMA SORULARI	36
3.6. BULGULAR VE ANALİZLER.....	37
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	89
KAYNAKÇA	99
EKLER.....	109
EK 1. Anket Formu	109
EK 2. Uygulama İzni.....	118
ÖZ GEÇMİŞ.....	121

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Y KUŞAĞI BEKÂR KADINLARIN EVLİLİK BEKLENTİSİNE YÖNELİK BİR
ARAŞTIRMA: ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ

Merve Aybüke ÖZKAN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nuray KARACA

2022, 121 sayfa

Jüri: Prof. Dr. Nuray KARACA
Doç. Dr. Oğuzhan EKİNCİ
Dr. Öğr. Üyesi Erdi AKSAKAL

Ailenin kurulmasında ilk ve en önemli aşama evliliğdir. Evlilik tarih boyunca yapısal farklılıklar gösterse de günümüze kadar varlığını devam ettirmiştir. Her tarihte bireylerin aile ve evliliği anlamlandırma biçimi, evlenme sebepleri ve evlilik beklentileri farklı olmuştur. Y kuşağının evlilik beklentilerinin farklılaşmasında sosyoekonomik koşullar, küreselleşme ve teknoloji önemli bir yere sahiptir. Bu çalışma; Y kuşağı bekâr kadınların evlilik beklentilerine yönelik nicel bir araştırmadır. Araştırma, Erzurum'un il merkezi olan Aziziye, Yakutiye ve Palandöken ilçelerinde 20-34 yaş aralığında bulunan bekâr kadınların katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma 378 kadın katılımcıyla anket tekniği kullanılarak yürütölmüş, elde edilen veriler SPSS yardımı ile analiz edilmiştir.

Bulgular yorumlandığında; katılımcıların modern ya da geleneksel eş isteme, akraba evliliği, eşler arasındaki yaş farkı, eşinin eğitimli olması, evlendikten sonra kariyerine devam edip etmeme, geleneksel ritüellere bağlı olma, çocuk sahibi olma, ev işleri ve çocuk bakımı ile kıskançlık, konularında modern bir yaklaşım sergilerken, eşinin din ve mezhebinin kendiyile aynı olup olmaması, resmi ya da dini nikâh tercih etmesi, evlenmeden önce birlikte yaşamayı tercih etme durumu, kadınların ideal evlilik yaşı konularında ise daha geleneksel bir yaklaşıma sahip olduğu görölmüştür.

Anahtar Kelimeler: Aile Kurumu, Evlilik, Evlilik beklentisi, Kuşaklar, Y kuşağı

ABSTRACT**MASTER'S THESIS****A STUDY ON THE EXPECTATION OF MARRIED WOMEN OF
MILLENNIALS: ERZURUM PROVINCE EXAMPLE****Merve Aybüke ÖZKAN****Advisor: Prof. Dr. Nuray KARACA****2022, Page: 121****Jury: Prof. Dr. Nuray KARACA****Assoc. Prof. Dr. Oğuzhan EKİNCİ****Assist. Prof. Dr. Erdi AKSAKAL**

The first and the most important stage in the establishment of a family is marriage. Although marriage has shown structural differences throughout history, it has continued to exist until today. In each historical period, the way individuals make sense of family and marriage, the reasons for marriage and marriage expectations have been different. Socio-economic conditions, globalization and technology are a key place in the differentiation of millennials' marital expectations. The research was carried out with the participation of single women between the ages of 20-34 in the districts of Aziziye, Yakutiye and Palandöken, which are the provincial centre of Erzurum. Quantitative Research Method and Descriptive Research Design were applied in our study. The research was conducted with 378 female participants using the questionnaire technique, and the obtained data were analyzed with the help of SPSS. When the data were interpreted; the participants show a modern approach to modern or traditional spouse desire, consanguineous marriage, the age difference between spouses, education of spouses, whether to continue their career after marriage, adherence to traditional rituals, desire to have a child, housework and child care and jealousy, while it has been observed that the spouses have a more traditional approach to whether their religion or sect is the same as their own, their preference for civil or religious marriage, their preference for living together before marriage and the ideal marriage age of women.

Keywords: Family Institution, Marriage ,Marriage expectation, Generations, Generation Y

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Yaş Düzeyleri.....	37
Tablo 2. Eğitim Düzeyi	38
Tablo 3. Meslek Durumu.....	38
Tablo 4. Aile Tipi	39
Tablo 5. Büyüdüğü Yer	39
Tablo 6. Anne Eğitim Düzeyi.....	40
Tablo 7. Baba Eğitim Düzeyi	40
Tablo 8. Anne Meslek Durumu	41
Tablo 9. Baba Meslek Durumu	42
Tablo 10. Aile Ekonomik Durumu	42
Tablo 11. Aile Aylık Gelir Durumu	43
Tablo 12. Katılımcıların Yaşlarına Göre Eş Seçiminde Önem Verdikleri Özellikler	43
Tablo 13. Katılımcıların Eğitim Düzeyine Göre Eşler Arasındaki Yaş Farkına İlişkin Beklentileri.....	45
Tablo 14. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Eşin Eğitimli Olması Beklentisine İlişkin Görüşler.....	47
Tablo 15. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Kıskanç Eş İsteme Arasındaki İlişki	48
Tablo 16. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Evlenme Nedeni Arasındaki İlişki	49
Tablo 17. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Erzurum'daki Geleneksel Ritüelleri Gerekli Bulma Arasındaki İlişki	50
Tablo 18. Katılımcıların Mesleklerine Göre Kadınların Çalışma Durumuna İlişkin Görüşleri.....	51
Tablo 19. Katılımcıların Ekonomik Durumuna Göre Önem Verdikleri Nikâh Çeşidi ..	53
Tablo 20. Katılımcıların Büyüdüğü Yer ile Eşin Modern ya da Geleneksel Olmasını İsteme Durumu Arasındaki İlişki	54
Tablo 21. Katılımcıların Ekonomik Durumları ile Boşanma Nedenleri Arasındaki İlişki.....	55
Tablo 22. Katılımcıların Büyüdüğü Yer ile Boşanma İhtimalinin Evlenme Kararlarını Etkileme Durumu Arasındaki İlişki.....	56
Tablo 23. Katılımcıların Eğitim Düzeyine Göre Eşin Mezhebine İlişkin Beklentiler ...	57

Tablo 24. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Çocuk Sahibi Olma Kararı Arasındaki İlişki.....	58
Tablo 25. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile İsteme, Nişan, Kına, Düğün Seremonisi Yapma Arasındaki İlişki.....	59
Tablo 26. Katılımcıların Büyüdüğü Yere Göre Ev İşleri ve Çocuk Bakımında İş Bölümü İsteme Durumu	60
Tablo 27. Katılımcıların Aile Tipine Göre Akraba Evliliği Gerçekleştirme Durumu ...	61
Tablo 28. Katılımcıların Aile Tipine Göre Evlilik Öncesi Birlikte Yaşamaya Dair Görüşleri.....	61
Tablo 29. Katılımcıların Aile Tipine Göre Eşinin Kendisiyle Aynı Dinde Olması Beklentisi.....	62
Tablo 30. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Kadınlar İçin İdeal Evlenme Yaşı Arasındaki İlişki	63
Tablo 31. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Erkekler İçin İdeal Evlenme Yaşı Arasındaki İlişki	64
Tablo 32. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Çocuk Sahibi Olmayı İsteme Durumu Arasındaki İlişki	65
Tablo 33. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile İsteme, Nişan, Kına, Düğün Yapma Ritüelleri Arasındaki İlişki	66
Tablo 34. Katılımcıların Meslekleri ile Ekonomik Durumlarının Evlenmeye Elverişli Olması Arasındaki İlişki	67
Tablo 36. Katılımcıların Aile Tipi ile Evleneceği Kişiyle Aynı Dine Sahip Olma Beklentisi Arasındaki İlişki.....	70
Tablo 37. Katılımcıların Aile Tipi ile Evleneceği Kişinin Tüm İslami/Dini Ritüelleri Yerine Getirme Beklentisi Arasındaki İlişki.....	71
Tablo 38. Katılımcıların Aile Tipine Göre Kendi Ebeveynlerinin Evliliği Gibi Bir Evlilik Yapma Beklentisi Arasındaki İlişki	72
Tablo 39. Katılımcıların Aile Tipi ile Evlilik Öncesi Birlikte Yaşamayı Tercih Etme Arasındaki İlişki	73
Tablo 40. Katılımcıların Aile Tipine Göre Eş Tercihinde Ailenin Etkili Olma Durumu Arasındaki İlişki.....	74

Tablo 41. Katılımcıların Büyüdüğü Yer ile Ev İşleri ve Çocuk Bakımında İş Bölümü İsteme Durumu Arasındaki İlişki	75
Tablo 42. Katılımcıların Büyüdüğü Yer ile Çocuk Sahibi Olmayı İstememe Durumu Arasındaki İlişki.....	76
Tablo 43. Katılımcıların Büyüdüğü Yer ile Eşin Ailesiyle Yaşamayı İsteme Arasındaki İlişki	77
Tablo 44. Katılımcıların Büyüdüğü Yer ile Boşanma İhtimalinin Evlilik Fikrini Etkileme Durumu Arasındaki İlişki	78
Tablo 45. Katılımcıların Annelerinin Eğitimleri ile Evlilik Öncesi Birlikte Yaşama Tercihi Arasındaki İlişki.....	79
Tablo 46. Katılımcıların Anne Eğitimleri ile Erzurum’da Hala Devam Eden Geleneksel Ritüelleri (Hamam Takımı, Şekerbaşı vs.) Gerekli Bulma Durumu Arasındaki İlişki.....	80
Tablo 47. Katılımcıların Babalarının Eğitim Düzeyi ile Evlilik Öncesi Birlikte Yaşama Tercihi Arasındaki İlişki.....	81
Tablo 48. Katılımcıların Annelerinin Mesleği ile Evlenecekleri Kişinin Farklı Milliyetten Olmasını İsteme Durumu Arasındaki İlişki.....	82
Tablo 49. Katılımcıların Annelerinin Meslekleri ile İş Bölümü İsteme Durumu Arasındaki İlişki	83
Tablo 50. Ailenin Ekonomik Durumu ile Evlilik Ritüellerini Yerine Getirme Durumu Arasındaki İlişki.....	85
Tablo 51. Ailenin Aylık Geliri ile Ekonomik Durumun Evlenmeye Engel Oluşturması Arasındaki İlişki.....	86
Tablo 52. Ailenin Aylık Geliri ile Erzurum’da Hala Devam Eden Geleneksel Ritüelleri Gerekli Bulma Durumu Arasındaki İlişki	87
Tablo 53. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Nişanlıyken Nikâh Yapma Tercihi Arasındaki İlişki	88

KISALTMALAR DİZİNİ

TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

ÖNSÖZ

Kentleşme, göç ve sanayileşme ile birlikte toplum yapısında hızlı bir değişim yaşanmıştır. Bu değişimlerden en çok etkilenen ve toplumu etkileyen kurum şüphesiz ailedir. Aile ve evlilik kurumunda yaşanan değişimin temelinde aslında kadının ve onun toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşümü vardır. Kadının eğitim seviyesinin artması, iş hayatına girmesi, ekonomik bağımsızlığa kavuşması onun evlilik beklentilerinin de farklılaşmasına sebep olmuştur.

Dün- bugün bağlamında evlilik konusundaki beklentilerin farklılaşmasında toplumsal özelliklerin değişmesinden kaynaklanan çok önemli nedenler vardır. Toplumsal yaşamda tecrübe ettiğimiz evlilik konusunda yaşanan beklentilerin farklılaşmasını kuşaklar üzerinden okuyabiliriz. Bu bağlamda çalışma konumuz olan Y kuşağı bekâr kadınların evlilik beklentilerinin sosyolojik açıdan okunmasının alana yapacağı katkının yanı sıra aile ve evlik konusunda yaşanan sorunlara çözüm üretmede de faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Çalışmanın ilk bölümünde aile ve evlilik türleri temele alınarak aile türleri hanede yaşayanlara ve yerleşim yerlerine göre; evlilik türleri ise eş seçimi, oturulan yer, otorite, soy ilişkilerine göre sınıflandırılmış, aile sosyolojisi yaklaşımlarına ve ailenin işlevlerine yer verilmiştir. İkinci bölümde kuşakların içinde büyüdükleri dönem ve sosyo ekonomik koşullar doğrultusunda sahip oldukları özellikler incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise elde edilen bulgular Y kuşağının özelliklerine göre analizler yapılmıştır. Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Nuray KARACA'ya, sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Verdikleri emeklerden ötürü Atatürk Üniversitesi Sosyoloji Bölümü hocalarına, bana yardımcı olan hocam Arş. Gör. Pınar LALOĞLU'na, anketin kısa sürede tamamlanmasına yardımcı olan Büşra HARMANDAR, Eda ALPASLAN ve Ümran KÖROĞLU'na; maddi ve manevi her zaman yanımda olan, desteklerini daima hissettiğim aileme teşekkür ederim.

Erzurum – 2022

Merve Aybüke ÖZKAN

GİRİŞ

Aile toplumlara ve zamana göre değişim gösterse de insanlığın başlangıcından günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Aile olmanın ilk adımı evlilik ile gerçekleşir dolayısıyla aile yapısını evlilik türleri belirler. Eşin seçildiği gruba, oturulan yere, soya ve otoriteye göre oluşan aile yapısını üç tarihsel dönemde inceleyebiliriz. Bunlar ilkel toplumlar, sanayi öncesi toplumlar ve sanayi sonrası toplumlardır. (Özen, 1990) Aile yapısı burada geleneksel geniş aileden çekirdek aileye doğru evrilmiştir. Günümüzde ailenin geleceğine ilişkin iki farklı düşünce karşımıza çıkar. Marksizm aileyi mülkiyetle ilişkilendirerek onu bir üst yapı kurumu olarak kabul eder ve mülkiyet sistemi değiştiğinde aileye ihtiyaç kalmayacağını savunur. (Engels, 2000) Yapısal işlevselcilere göre işlev varsa yapı varlığını devam ettirir. Aile kurumu son zamanlarda işlevlerinin bir kısmını diğer kurumlara devretmiştir. Bu durum ileride aileye ihtiyaç duyulmayacağına işaret olabilir. (Akyüz, 2008: 92) İkinci yaklaşım ise ailenin yıllar boyunca geçirdiği değişimlere rağmen hala ayakta kaldığını ve kalmaya devam edeceğini savunur. Aristo'ya göre insan sosyal bir varlıktır ve fizyolojik ihtiyaçlarının yanında sevgi, şefkat, güven gibi psikolojik ihtiyaçları vardır. Aile bu ihtiyaçları karşılayan en önemli kurumdur. (Dikeçligil, 2012) Toplumdaki mevcut maddi ve manevi kültürün kuşaktan kuşağa aktarılması toplumsal kurumlar aracılığıyla gerçekleşir. (Kalaycıoğlu, 2013) Aile kültürün aktarıldığı, sosyalizasyon sürecinin başladığı ilk yerdir.

Kuşaklarla ilgili çalışmaları Comte ile başlatabiliriz. Comte'a göre sosyal ilerleme ancak yeni kuşağın önceki kuşakların bıraktığı kültürel ve sosyal mirası devralmasıyla gerçekleşebilir. (Özmen, 2011) Çoklu kuşak kavramı ilk kez Mannheim tarafından ortaya atılmıştır, ona göre kuşak "belirli bir zaman diliminde önemli tarihsel olayları yaşamış belirli bir yaştaki insanların oluşturduğu bir grup" tur Aynı dönemlerde doğup aynı olaylara şahitlik etmenin yanında tarihsel mirasa bağlı olmak kültür aktarımında oldukça önemlidir. (Mannheim, 2018) Kuşakların bilinirliğinin artması 1990 yılında Strauss ve Howe'un çalışmalarıyla gerçekleşir. (Kuran, 2019) Günümüzde kuşak araştırmaları gençlerin tüketim tercihlerini öğrenmek ya da çalışmaya yeni başlayan nesli anlayabilmek, uyumlu çalışabilmek adına daha çok pazarlama ve işletme alanlarında yapılmaktadır. Bunun dışında evlilik beklentilerinde ve evlilikteki kuşaklararası dönüşümü görebilmek için sosyoloji, psikoloji ve aile danışmanlığı alanlarında çalışmalar

yapılmaktadır. Her kuşak içinde bulunduğu toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasi değişimlerden etkilenecek kendine has bir kimlik oluşturur. Kuşaklar sessiz/geleneksel, bebek patlaması, X, Y,Z olmak üzere beş başlık altında toplanır. Kuşak araştırmacıları kuşakların tam olarak başlayıp bittiği tarihlerde ortak bir görüşe sahip değildirler. Genel olarak tarihsel olaylar temel alındığı için aralarında 4-6 yıl farklılık olabilmektedir. Sessiz diğer adıyla geleneksel kuşak I. Dünya Savaşından sonra doğan nesil olduğu için savaşlar ve ekonomik krizler bu kuşağın mücadeleci, çalışkan, kanaatkâr ve iş konusunda garantici düşünen bireyler olmasına neden olmuştur. (Özen ve Duran, 2021) 1946-1964 yılları arasında doğan bebek patlaması kuşağı II. Dünya Savaşının ardından doğmuş, yaşam standartlarının iyileşmesi nüfus oranlarının artmasına neden olmuştur. En belirgin özellikleri idealist, fedakâr, özgürlükçü, kural tanımaz ve bireyci olmalarıdır. (Altuntuğ, 2012: 204) 1965-1979 yılları arasında doğanları kapsayan X kuşağının ekonomik ve siyasi açıdan belirsiz bir çevrede büyümeleri onları daha gerçekçi, şüpheci, çalışkan ve kanaatkar yapmıştır.(Bayhan, 2014) Önceki kuşağa göre aile ve iş dengesini kurmaya daha özen göstermiştir. 1980-2000 yılları arasında doğan Y kuşağı serbest piyasa ekonomisinin yaygınlaştığı, küreselleşen bir dünyaya doğmuştur. Postmodern kültürün ilk kuşağı olan Y’ler geleneksel ve modern kültürün sentezidir: Y kuşağı “hem bireyci hem özgürlüğüne düşkün hem de ailesine bağlıdır. Hem küresel kültürü hem de yerel kültürü yaşamaktadır.” (Bayhan, 2014: 23) Sabırsız, sorgulamaktan çekinmeyen, öğrenmeye açık, esnek çalışma saatlerini tercih eden, özgürlüğüne düşkün, eleştiriyi kabul etmeyen, takdir bekleyen ve küresel kültürle iç içe olan bir kuşaktır. (Tezcan, 2016: 80; Yüksekbilgili, 2013: 346; Bayhan, 2014) 2000 sonrası doğan Z kuşağı derin duygusallığa sahip hassas yapıları nedeniyle “Kristal Çocuklar” olarak da adlandırılır. (Bayhan, 2014: 16) Coğrafi sınırlamaların ortadan kalktığı dünyanın küçük bir köy haline geldiği bu dönemde internet ve sosyal medya sosyalleşmelerini sağlayan bir alan olduğu için akıllı telefon ve tabletler bu kuşağın yeni bir uzvu haline gelmiştir. Duman’a göre toplumsal değerlerden, aile ve akrabalık ilişkilerinden uzaklaşan Z kuşağı giderek bireyselleşmektedir. (Duman, 2019: 205)

Aile olmanın ilk adımı evlilik ile gerçekleşir. Evlilik bireylerin yetişkinlik dönemlerinde önemli bir yere sahiptir, çünkü evlilik bireylerin hayatlarını temelden etkileyen ve etkisi uzun süre devam eden sosyal bir kurumdur. Kadının eğitim düzeyinin artması, çalışma hayatına dâhil olması, ekonomik özgürlüğe sahip olması toplumsal

değişme sürecinde önemli rol oynar. Kadının değişen sosyal konumu toplumsal kurumları ve ilişkileri etkiler. Aile kurumu özelinde evlilik beklentileri de bu doğrultuda değişim göstermektedir. Türkiye’de evlilik beklentileriyle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bireylerin evlilik kararını yaşı, eğitimi, aile tipi, büyüdüğü yer, ekonomik durumu, mesleği, anne babasının eğitim düzeyi, sahip olduğu kültür, coğrafya ve yaşadıkları dönemin etkilediği görülmüştür.

Türkiye ve Azerbaycan’daki üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmada iki ülkenin gençleri seçecekleri eşte arayacakları özellikler, ideal yaş, evlilik öncesi birlikte yaşama, istenilen çocuk sayısı konularında benzer tutumlara sahip olduğu görülmüştür. (Türkaslan ve Suleymanov, 2010) Kayseri’deki genç kızlarla yapılan çalışmada katılımcıların en çok sadakat ve eğitim gibi tutumlara önem verildiği, boşanmak için en önemli sebebin aldatma olduğu tespit edilmiştir. (Mermer, 2011) Geçmişten günümüze değişen evliliğin anlamı, evliliğe karar verme süreci, eşle iletişim, evlilikte toplumsal cinsiyete dayalı işbölümü, evlilikte eğitim, çalışma durumları (Baş, 2019); X ve Y kuşaklarının evlilik ve eş seçme tutumuna kuşakların etkisi (Sungur, 2017), evlilik tercihleri ve beklentiler noktasında Y ve Z kuşakları arasında farklılıklar görülmüştür. (Yıldırım, 2021) Evlilik öncesi ilişki biçimlerinde, geleneksel görücü usulü ile modernizmin ürünü olan flört arasında kalan tutum ve davranışlar incelenmiştir. (Yılmazçoban, 2008). Evlilik beklentilerine bakıldığında kadın üniversite öğrencilerinin erkeklere göre daha çok Kaygılı/Kararsız Bağlanma Stiline sahip oldukları tespit edilmiştir (Yıldız, 2020), evlilik öncesi olgunluğu arttıkça evlilik beklentisinin de arttığı (Çizmecioğlu, 2020), evlilik beklentisi puanları ve evliliğe yükledikleri pozitif-negatif anlam puanlarının birbirleri ile anlamlı ilişkili olduğunu (Güler, 2021), öğrencilerin evlilik tutumlarının olumlu olduğu (Akbaş ve ark. 2018), bireylerin evlilik doyumlarını anlamlı bir şekilde yordadığı (Çatal ve Kalkan, 2019), gençlerin, genel olarak evliliğe karşı duyarlı ve özenli bir yaklaşım içinde olduğu, gençlerin evliliklerinde iletişim problemleriyle baş edebileceklerine inandıkları (Pınar, 2008) tespit edilmiştir. Literatürde evlilikteki hoşnutsuzluğun, doyumsuzluğun sebepleri, erken yaşta yapılan evlilikler, evlilik tutumları, evlilik değerleri, evlilik kurumunun işleyişi ve boşanma eğilimleri gibi çeşitli çalışmalar mevcut olsa da spesifik olarak bir kuşağın evlilik beklentilerinin araştırıldığı çalışma sayısı sınırlıdır. Bu bağlamda çalışmamız Y kuşağının evlilik beklentisi konusunu sosyolojik bakış açısıyla analiz ederek alana katkı sağlayacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. AİLE SOSYOLOJİSİNDE KULLANILAN YAKLAŞIMLAR

Aile kurumu insanlık tarihi kadar eskidir. Aile zaman içinde yapısal ve fonksiyonel anlamda çeşitlilik gösterir. Sosyolojideki kuramsal yaklaşımlar bu çeşitliliklere odaklanarak aileyi farklı perspektiflerle incelemişlerdir. Sembolik etkileşimci kuram insan ve toplum ilişkilerinde mikro; yapısal işlevselci ve çatışmacı kuram makro yaklaşıma sahiptir. Feminist kuramın aileye ilişkin görüşleri ise kendi içinde farklılık göstermektedir.

1.1.1. Yapısal İşlevselci Kuram

Yapısal işlevselci kuram, toplumu parçalardan oluşan bir organizma olarak kabul eder ve tüm parçalar toplumun devamlılığını sağlamak üzere bir araya gelir. Odak noktasında bütün parça ya da grup-üye ilişkisi bulunur. Toplumda birbiriyle karşılıklı ilişki içinde olan alt sistemler olarak da tanımlanabilir.

Durkheim işlevleri toplumsal organizmanın genel gereksinimleri olarak tanımlar. Buna göre işlevselcilik de toplumsal sistemin devamı için karşılanması gereken işlevsel zorunluluklar/ gereksinimler ile bu gereksinimleri karşılama durumunda olan yapılar üzerinde odaklanır. (Durkheim, 1982: 45 akt. Wallace & Wolf) Durkheim'a göre kurumların oluşma sebebi toplumdaki gereksinimlerdir. Aile kurumu da bu gereksinimlerden doğmuştur. Ailenin mikro ve makro varyantları vardır. Mikro varyant aile içi ilişkileri, makro varyant ise aile ve toplumdaki diğer kurumlar arasındaki ilişkileri ifade eder. (Canatan & Yıldırım, 2013: 38)

İşlevselci yaklaşım toplumu makro bir bakış açısıyla inceler. Aile içi ilişkilerden ziyade ailenin toplumdaki işlevlerine odaklanır. Yapısal işlevselci yaklaşıma göre aile toplumdaki işlevleri yerine getiren toplumsal bütünsel sistemin bileşenlerinden biridir. (Sayın, 2020: 163) Ailenin toplumda neslin devamı, koruma, toplumsallaştırma, cinsel davranışların düzenlenmesi, sevgi, arkadaşlık, toplumsal statü sağlama gibi işlevleri vardır. Modernleşme ile birlikte aile kurumu ekonomi ve eğitim işlevlerini diğer kurumlara devretmiştir.

Parsons’a göre toplumun bütünlüğü ve istikrarı ancak toplumsallaşma ile gerçekleşebilir. Toplumsallaşma ile birey davranış kalıplarını, rolleri, beklentileri, alışkanlıkları öğrenir. Aynı zamanda toplumsallaşma, toplumsal denetimi sürdürmekte ve toplumu bir arada tutmada çok güçlü bir bütünleştirici baskıdır. (Wallace & Wolf, 2012: 55) Toplumsallaşmanın ilk gerçekleştiği yer ailedir. Bireyin tüm bu toplumsal ve kültürel normları ailede öğrenmesi, ailenin toplumun devamlılığını sağlamada önemli bir rol oynadığını gösterir. İçli rol ve statülerin hem ailenin işleyişine hem de sosyal sistemin işleyişine katkıda bulunduğunu söyler. (İçli, 1997: 62) Rollerin ve statülerin gereği yerine getirilmediğinde sistemde aksamalar meydana gelir.

Yapısal işlevselcilikte sistemin devamlılığı uyum ve dengeye bağlıdır. Dolayısıyla çoğu zaman bu yaklaşım devamlılık uğruna toplumun değişimini, ailenin işlevlerinin farklılaşmasını ve bireyi göz ardı eder. Bu tutumu sebebiyle de diğer ekoller tarafından sıklıkla eleştirilir.

1.2.2. Sembolik Etkileşimci Kuram

Sembolik etkileşimciler bireyi merkeze alan mikrososyolojik bir yaklaşımı benimserler. İnsan ve dünyası arasındaki “anamlı” ve “karşılıklı” ilişkilere odaklanan bu yaklaşıma göre insan, dünyayı ona yüklediği anlamlar çerçevesinde algılar. Anlamlar karşılıklı ilişkiler sürecinde oluşturulur. (Canatan ve Yıldırım, 2013: 43) Toplumsal yapı ve sistemin bütünlüğünden ziyade süreç önemlidir. Sembolik etkileşimciler, temelde bireylerin kararlarının ve hareketlerinin önceden belirlenmiş kurallar ve dış güçlerle açıklanamayacağını göstermeye uğraşırlar. (Wallace & Wolf, 2015: 269) En önemli temsilcileri Blumer, Mead, ve Goffman’dır.

Mead’in “benlik” ile ilgili görüşü sembolik etkileşimciliğin esasıdır. Mead benlik kavramını dürtüye maruz kalan, cevap veren edilgen bir alıcı olarak değil hareket eden bir organizma, bir aktör olarak tanımlar. (Wallace & Wolf., 2015: 276) Makro yaklaşımlardaki pasif birey anlayışının yerine çevresi ile karşılıklı etkileşim içinde olan bireyden söz eder.

Etkileşim, yalnızca basit bir uyarıcı-tepki olarak tanımlanırken Blumer, bu etkileşim modeline yorumlamayı ekleyerek simgesel etkileşimi uyarıcı -yorumlama –

tepki olarak tanımlar. Böylece bireyler kendi davranışlarını yorumlayarak kendilerini etkin bir biçimde inşa etmektedir. Blumer'in 3 önermesi bulunur:

1) İnsanlar şeylere, şeylerin onlar için ifade ettiği anlama göre davranırlar.

2) Şeylerin anlamı insanın diğer inşalarla toplumsal etkileşimi sonucu ortaya çıkar.

3) Şeylerin anlamları, bunlarla karşılaşan kişi tarafından yapılan yorum sürecinden geçmekte ve değiştirilmektedir.(Wallace & Wolf, 2015: 291) Bu önermelerine örnek verecek olursak: Normal, sağlıklı bir aile birliği içinde büyüyen bir çocukla; dağılmış, huzursuzlukların olduğu bir ailede büyüyen çocuk için aile kavramı farklı anlamlar taşır. Çocukların aileye yükledikleri anlam çevre etkileşimiyle yani aile bireylerinin çocuklara davranma şekilleri ile gerçekleşir. Blumer kişinin yorum sürecini “kendi kendisi ile konuşma” sonucu gerçekleştiğini söyler. Buna göre birey konuşarak yeni anlamlar üretir. (Wallace & Wolf., 2015: 294) Aile hakkında fikir değişikliği de bu süreçle gerçekleşir.

Goffman insanları etkin ve zeki varlıklar olarak ele alır.(Wallace & Wolf.,2015: 316) Benliğin sunumunu tiyatro sahnesine benzeterek dramaturjik öğelerden faydalanmıştır. Ona göre sahnenin ön kısmı oyuncunun metne bağlı kalarak kendinden istenen performansı gösterdiği yerken, sahne arkası oyuncunun rol yapmak zorunda olmadığı kendi gibi rahat davranabildiği alandır. Sahne önü Parsons'ın kalıp değişkenlerini hatırlatır.(Wallace & Wolf.,2015: 320) Ailede herkesin belli bir yeri vardır ve belli rolleri yerine getirmesi gerekmektedir. Bu rol aile beklentilerine uygundur. Ama sahne arkasında birey bu beklentilere, kalıplara uymak zorunda değildir. Sembolik Etkileşimciler eş seçimi, aile içi roller, evlilik etkileşimi, çocuğun toplumsallaştırılması konularını ele alır.

1.1.3. Çatışma Kuramı

Çatışmacı yaklaşım makro bir yaklaşıma sahiptir. Çatışma kuramının temellerini Marx'ın felsefesi oluşturur. Marx tarihsel ve çağdaş toplumu, farklı çıkarlara sahip farklı toplumsal kümeler arasındaki çatışmalar açısından inceler. (Wallace & Wolf.,2015: 111-112). Ona göre tüm toplumların bugüne kadarki tarihi sınıf savaşımının tarihidir ve toplumsal yapıyı üretim tarzı ile mülkiyet biçimi belirler. (Marx & Engels, 2008: 49) Toplumdaki üretim güçleri ve mülkiyet ilişkileri alt yapıyı oluştururken kültür, ideoloji, siyaset ve yönetim ise üst yapıyı oluşturmaktadır. Buna göre alt yapıyı oluşturan

ekonomik ilişkiler bir üst yapı kurumu olan aileyi de belirlemektedir. Marksizm’de aile baskı ve sömürüyü yapılandıran bir kurum olarak kabul edilir. (Aytaç, 2007: 45) Dolayısıyla çatışma kuramı evliliği toplumdaki eşitsiz erkek egemen ilişkinin muhafazasını temin eden bir araç olarak kabul eder. Kadının bir mülk olarak bir erkekten diğerine, diğer bir ifade ile babadan kocaya geçtiğini iddia eder.(Kasapoğlu, 2018: 15) Buna göre kadın sadece bir erkek himayesi altında var olabilmektedir. Aile kurumu da kadının toplumdaki bu eşitsiz konumunu meşrulaştırmaktadır. Bu yüzden Komünist Manifesto’da ailenin yalnızca tarihsel bir oluşumdan ibaret olduğu gelecekte ortadan kalkacağı ifade edilir. (Marx & Engels: 2008) Benzer şekilde Engels’de “Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni” kitabında ailenin yalnızca cinsel ilişkileri düzenlediğini (Engels, 2018) söyleyerek ailenin toplumda belirleyici işlevlerinin olmadığını ileri sürer.

Çatışmacı kuram aileye uygulandığında daha çok ailedeki çatışma ve rekabet ilişkilerine yoğunlaşır. Ailede kaynakların paylaşımı ve paylaşım sürecinde eşitsiz güç ilişkileri çatışma kuramında önemli rol oynar. (Canatan & Yıldırım, 2013: 40) İçli’ye göre çatışma kuramı aileyi güç, hâkimiyet ve çatışma kurumu olarak ele alır. Ailenin içsel çıkarlarının çatışmalarla dolu olduğunu, kurumsal düzenlemelerin ailede kaynakların eşitliğini sağlayıcı yönde değiştirilmesi gerektiğini ileri sürer. Bireyler ya da gruplar arasındaki çatışma sürecini vurgulayan sosyal çatışma teorisi, evlilikte eşler arasında karar verme, şiddet, evlilik sistemi, boşanma gibi konuları ele almaktadır.(İçli, 1997: 63)

1.1.4. Feminist Kuram

Kadınların eşit haklar ve özgürlükler için başlattıkları mücadele, 19. Yüzyıl’ın ortalarında “feminizm” adını alır. Hooks, feminizmi “cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürü ve baskıyı sona erdirmeyi amaçlayan bir hareket” olarak tanımlar. (Hooks, 2002: 1) Tarih içinde feminizm pek çok akımdan etkilenmiştir. Bu durum birden fazla feminist teorinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Eşitsizliğin kaynağı ile ilgili farklı teoriler vardır. Teoriler eşitsizliğin kaynağı ve sistemle ilgili farklı görüşlere sahip olsa da temelde hepsi eşitsizlik ve onun sebep olduğu sorunlar noktasında hem fikirdir.

Liberal feministler temelde kadın erkek eşitliğini ve kadının kamusal alanda görünür olmasını savunur. Kadının kamusal alanda var olması sosyal hayatta erkeklerle

eşitlenmesini ve daha fazla özgürlük talep edebilmesini sağlar. Marksist feministlere göre kapitalist ekonomi ilişkileri erkek egemen toplum sistemine zemin hazırlar. Özel mülkiyetin ortadan kalkmasıyla erkek egemen toplum sisteminin neden olduğu eşitsizlikler de ortadan kalkacaktır.

Sosyalist feministlere göre ise eşitsizliği ataerkillik değil kapitalist sistemin kendisi oluşturur. Kapitalist sistem kadını özgürleştirmez aksine özel alan ile sınırlandırır. Sosyalist feministler kadının özgürleşmesinin ancak ailenin ortadan kalkmasıyla gerçekleşebileceğini savunur. Radikal feministler eşitsizliğin kaynağını ataerkillik olarak görürler ve bu eşitsizliğin kültür aracılığıyla ile üretilip devam ettirildiğini savunur.

Feminizm kadının yalnızca aile içinde değil, insanlık tarihi içindeki rolünü anlama gereği üzerinde duran, aile içi ilişkileri, çatışma, sömürü patriyarki, cinsiyet kavramları çerçevesinde ele alan bir düşünce sistemi olarak karşımıza çıkar. (İçli, 1997: 64) Feminist kurama göre ataerkil toplumda kadın ve erkek ilişkileri eşitsizlik temelinde gelişmiştir. Tüm kurumsal yapılar ve kültür bu eşitsiz düzeni ayakta tutmaya çalışırlar. Aile eşitsizliklerin üretildiği yer olarak bu kurumların başında gelmektedir. Feminist teori, ailenin yapısal işlevselci yaklaşımın iddia ettiği gibi işlevsel ve uyumlu olmadığını eşitsiz ve uyumsuz olduğu söyler. Aileye ilişkin önermelerini dört maddede şöyle sıralar:

1. Aile, toplumdaki cinsiyet hiyerarşilerini ve cinsiyet ayrımlarını yansıtan bir kurumdur.
2. Aile, cinsiyet temelinde toplumsallaşmanın gerçekleştiği temel bir kurumdur.
3. Aile, kadın ve erkek arasında güç ilişkilerinde dengesizliği içermektedir.
4. Toplum daha fazla ya da daha az eşitlikçi bir yapıya kavuştukça aile yeni biçimlere doğru evrim geçirmektedir. (Canatan & Yıldırım, 2013: 42)

Aile toplumsal cinsiyet rollerinin üretildiği ve aktarıldığı yer olması itibari ile eşitsizliklerin kaynağını oluşturmaktadır. Ailedeki değişimle bu eşitsizliğin önüne geçilebileceğini savunan feministler olsa da radikal feministler aileyi yapı söküme uğratarak ailenin gizli anlamları olan ideolojik bir kavram olduğunu öne sürer. (Özgün, 2020: 531)

1.2. AİLE TANIMI

Aile geçmişten günümüze varlığını devam ettiren evrensel bir kurumdur. İçinde bulunduğu kültüre, coğrafyaya, sosyal yapıya ve ihtiyaçlara göre fonksiyonları farklılaşsa

da her toplumda ve tarihte karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilimciler ailenin bu farklılıklarını göz önünde bulundurarak çeşitli tanımlamalarda bulunmuştur.

Durkheim aileyi “Aralarında gerçek veya varsayımlı kandaşlık bağları bulunan ve karşılıklı hak ve ödevlerle birbirine bağlanan fertler bütünü” olarak tanımlamaktadır.(Topçu, 2013: 115) Mekanik dayanışmalı toplumlarda toplumu birbirine bağlayan bağ tek iken organik dayanışmalı toplumlarda bu bağ birden fazladır. Dolayısıyla bu bağlar hak ve ödevlerle düzenlenir. Durkheim sosyolojisinin temelinde düzen ve ahlak vardır. Durkheim ailenin biyolojik işlevinin yanı sıra hak ve ödevlerle ona ahlaki bir misyon da yüklemektedir. Çünkü Durkheim için toplumun kendisi ahlaki bir olgudur ve her toplumsal organizasyonda bulunması gerekir. (Yükselbaba, 2017: 194) Fındıkoğlu için de ailenin oluşmasında kan bağı yeterli sebep değildir. Aile, içinde sosyal ve hukuki ilişkileri bulunduran “içtimaî bir müessese”dir. (Fındıkoğlu, 1946: 254) Ogburn bu içtimai müessesenin işlevlerini şu şekilde tanımlamaktadır: insan neslini üretmek, ekonomik ihtiyaçları karşılamak, statü sağlamak, çocukların eğitimi planlamak, din eğitimi vermek, boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirmek, aile üyelerinin birbirini koruması, karşılıklı sevgi ortamı yaratmak ve cinsel doyum sağlamak. (Akt. Özgüven: 2020: 20)

Kıray için ailenin en önemli işlevi toplumsal değişimlerde “tampon kurum” oluşturmastır. Tampon kurum işlevi, “yapısal değişimlerin getirebileceği kopuklukları şekil ve işlev değiştirerek karşılayan, bireylerin güvenlik gereksinimlerini değişik biçimlerde yerine getiren sosyal bir kurum” dur. (Kandiyoti, 1984: 2) Toplumların değişim ve dönüşümleri tarihsel süreç içerisinde kısa gibi görünse de bireylerin bu değişime adapte olmaları oldukça uzun zaman almaktadır. Kıray toplumun bu adaptasyon sürecinde en önemli rolün aileye ait olduğunu belirtir. Aile eski ve yeni arasındaki bütünleşmeyi olanaklı kılar. Bu sayede bireyler değişimin getirdiği belirsizlikler ve çatışmalarla daha kolay baş edebilir. En önemli toplumsal değişimler endüstri devrimi sonrasında gerçekleşmiştir. Kırdan kente göçle birlikte modern çekirdek aile tipi karşımıza çıkar. Sancar’a göre modern aile doğurganlığı ve cinselliği düzenleyen bir yapıdan daha fazlasıdır. Modern tarzda beslenme, giyinme, eğitim, eşya kullanımı, hijyen ve estetik anlayışı gibi bugün modernlik olarak tanımlanan değerlerin yaratıldığı ve deneyimlendiği bir yerdir. Aile cinsler ve kuşaklar arasındaki iktidar ilişkilerini düzenleyen otorite, sevgi, itaat, dayanışma gibi doğrudan sosyal ve siyasal sonuçları olan

anlamlar üretir. (Sancar, 2020: 233) Sancar modern aileyi yaşamın odak noktasına yerleştirerek diğer kurumlarla olan ilişkilerini vurgulamıştır.

Aile kurumu incelenirken evlilik öncesi sürecin aileye olan etkisi çoğu zaman göz ardı edilmektedir. Buna karşılık Yılmazçoban aileyi, kadın ve erkeğin evlenmesi, aile kurumunu da, evlilik öncesi, aile ve evlilik sonrası aile olmak üzere üç aşamalı bir süreç olarak tanımlamıştır. (Yılmazçoban, 2016: 132) Bireylerin içinde yetiştikleri aile, çevre, kültür, ekonomik durum; mensup oldukları din, mezhep ve siyasi görüş hayatlarını şekillendiren unsurlardır. Bu özelliklerin eş seçiminde de belirleyici olması kaçınılmazdır. Dolayısıyla evlilik öncesi süreç ile kurulacak ailenin temellerinin atıldığını söyleyebiliriz.

Ziya Gökalp; Roma, İran ve İslam uygarlıklarında yaygın olan ataerkil aile tipi ile İslam öncesi Türk toplumlarındaki aileyi kıyasladığında İslamiyet öncesi Türklerde ataerkil (pederşahi) aile yerine baba ailesi olduğunu söyler. Bu durumu kadının toplumdaki yeri ve sahip olduğu haklarla açıklamaktadır. İslamiyet'in kabulü ile birlikte baba ailesi ve ataerkil aile özellikleri gösteren karma bir aile tipi karşımıza çıkar. 1926'da Medeni Kanunun kabulü ile sosyolojik anlamda Türk ailesi modern aile olarak tanımlanmıştır. (Maden, 1991: 513) Dini, coğrafi ve ekonomik değişikliklerin yarattığı bir takım şartlar, geçmişten günümüze Türk aile yapısında değişiklikler meydana getirirse de bugün toplumumuza ait belli bir aile tipolojisinden bahsedebiliriz. (Karaca, 1998) Fakat Türk ailesi toplumsal özellikleri bakımından çeşitlilik gösterdiği için tamamını modern aile olarak tanımlayamayız. Bunun yerine hanede yaşayanlar ve yerleşim yerlerine göre sınıflandırabiliriz.

1.2.1. Hanede Yaşayanlara Göre

1. Çekirdek Aile: Karı-koca evlenmemiş çocuklardan oluşur.
2. Ataerkil Geniş Aile: Anne-baba, oğulları, gelinleri ve evlenmemiş çocuklardan oluşur.
3. Geçici Geniş Aile: Anne- baba, çocuklar dışında eşlerin birinin ya da her ikisinin akrabalarının bulunmasıdır.
4. Parçalanmış Aile: Boşanma, ölüm ya da ayrı yaşama gibi nedenlerle eşlerden birinin ya da her ikisinin bulunmadığı ailedir. (İlbars, 1991: 540)

1.2.2. Yerleşim Yerlerine Göre

1.2.2.1. Köy Ailesi

Anne-baba, oğullar, gelinler, torunlar ve evlenmemiş çocuklardan oluşan bu ailenin geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturur. Köy ailesinin geleneksel özellikleri ise şöyledir: Eş seçiminde genellikle kardeş çocukları ya da akrabalar gibi yakın çevre tercih edilir ve son söz aileye aittir. Yasa'nın Hasanoğlu çalışmasında eşin aile tarafından seçilmesi geleneği buna örnek gösterilebilir.(Yasa, 1955) Ayrıca köy ailelerinde çocukların sırayla evlendirilmesine özen gösterilir. (Ozankaya, 1976: 371) Evlilik öncesi görüşme ve cinsel ilişki toplum tarafından onaylanmaz. (İlbars, 1991) Köy topluluklarında evlilik akdinin geçerli sayılması için dini nikâh yeterlidir. (Ozankaya, 1976: 372) Evlenme yaşı oldukça düşüktür ve iş gücüne ihtiyaç olduğu için çocuk sayısı fazladır. Akrabalık ve komşuluk ilişkileri köy hayatında belirleyici bir yere sahiptir. Kız çocuklar mirastan eşit pay almaz. (Ozankaya, 1982) Boşanma eşler arasındaki sorunlar için çözüm yolu olarak düşünülmeyişi için pek sık rastlanmaz. (Esenpek, 1982) “Köy evliliklerinde duygusallığa romantizme ve nesnel geçerlik içerisinde olandan fazla beklentilere yer verilmediğinden geçimsizlik, anlaşmazlık, uyumsuzluk ve bunun gibi nedenlerden ötürü boşanma yok denecek kadar azdır.” (İlbars, 1991)

1.2.2.2. Kasaba Ailesi

Anne baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile yapısına sahiptir. Kasaba ailesi köy ve kent arasında aracıdır ve her ikisinin değerlerinden etkilenir. (İlbars, 1991)” Kasaba ailesi esas olarak küçük esnaf, sanatkâr, küçük tüccar, küçük memur, işçi ve çiftçilerden oluşmaktadır”. (Ozankaya, 1976) Bu aile tipinde evlenme yaşı ve eş seçiminde kadınlar geleneksel tutumlarını sürdürürken erkeklerin evlenme yaşı artmıştır ve eş seçiminde zaman zaman yakın çevre dışına çıkabilmektedir. (Timur, 1972; akt. Ozankaya, 1976: 393) Ereğli çalışmasında Kıray, ailelerin evlenecek kız ve erkeğin sosyal statü bakımından denk olması kaygısı taşıdığını ifade eder. (Kıray, 1964; 150) Hem resmi hem de dini nikâh tercih edilir.(Kıray, 1964; Ozankaya, 1976) Doğum oranları köy ailesi kadar yüksek değildir. Boşanma ender görülür. TÜİK'in ikamet yerine göre boşanma

istatistiklerine bakıldığında şehir merkezlerindeki boşanma oranı ilçelere göre daha fazladır.

1.2.2.3. Kent Ailesi

Kentler tabakalaşmış ve farklılaşmış heterojen gruplardan meydana gelmiştir.(Kıray, 1998; 144) Bu grupları köyden kente göç etmiş olanlar, esnaflar, uzmanlaşmış gruplar oluşturmaktadır. Kent ailesi ikincil ve üçüncül ekonomik faaliyetlerin gerçekleştiği aile türüdür. Anne baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile modeli vardır. Eş seçimi tercihlerinde ebeveynlerin rolü azalmıştır artık kişisel tercihler ön plandadır. Evlenme yaşı hem kız hem de erkeklerde daha büyüktür. (İlbars, 1991: 542) Eğitim sürelerinin uzaması bunda önemli pay sahibidir. Kent ailelerinde babanın yetki ve otorite alanları daralmıştır. Eşler birbirine daha geniş ölçüde danışır. Doğum oranları köy ailesine göre düşüktür. Ne zaman ve kaç çocuk istediklerine eşler kendi karar verse de düşük gelir ve eğitim düzeyindeki ailelerde doğum planlaması daha az görülmektedir. (Ozankaya, 1976: 385) Kent merkezleri ile ilçeler karşılaştırıldığında ayrılma, boşanma oranları daha yüksektir.

1.2.2.4. Gecekondü Ailesi

Gecekondular kent merkezi dışındaki arazilere izinsiz inşa edilen yapılardır. Köyden kente göçle ortaya çıkan bu aile türü bir yandan köy özelliklerini sürdürürken diğer yandan kentin yararlı bulduğu özelliklerini almaktadır. (Yasa, 1990: 133) Kır ve kent arasına sıkışmış olan aile yeni bir alt kültürü oluşturmuştur. (Gökçe, 1996: 161) Çekirdek aile yanında geçici geniş aile tipine de rastlanır. Kıray'ın "tampon mekanizma" olarak ifade ettiği ve geçiş süreci olarak değerlendirilen gecekondu kente uyum sürecinde önemli işleve sahiptir. Gecekondü ailesinin özellikleri: Evlenme yaşı değişiklik gösterse de eş seçiminde yakın çevreye öncelik verme durumu gecekondu ailesinde de görülür. Karı koca birlikte karar alma eğilimindedir. (İlbars, 1991) Göç eden ilk kuşak eğitimsizken ikinci kuşakta eğitim alma oranı daha yüksektir. Fakat bu eğitim genellikle yükseköğrenime taşınmamaktadır. (İlbars, 1991) İlk kuşak daha geleneksel değerlere sahipken diğer kuşaklar giderek bu değerlerden kopmaktadır. (İlbars, 1991) ilk kuşağın

referans noktasını köy oluşturduğu için kapalı çevrede, şehirden kopuk yaşayabilmektedir. Sanayi şehrinin tüm cazibesi ve imkânlarını bilerek büyüyen ikinci neslin referans aldığı, kendini karşılaştırdığı kesim üst gelir grubu olmuştur. (Alkan, 1991: 962) Gecekondu ailesinde erkeğin sanayi işçisi ya da hizmet sektöründe görevli olarak çalışması, kadının çalışması aile içi rollerin ve statülerin değişmesine sebep olur ve bu aile geçiş ailesi olarak adlandırılır. (Meriç Yazan, 1991: 965)

1.3. AİLE KURUMUNUN İŞLEVLERİ

Evlilik ve aile birbirinden bağımsız kavramlar olarak düşünülemez. Evlilik akdi, ailenin kurulmasında elzem bir adımdır. Aile toplumun çekirdeği olması itibariyle tüm toplumsal kurumlarla ilişkilidir. Bu durum ailenin birden fazla işlevinin olmasına yol açmıştır. Aile her devirde varlığını sürdürmüş olsa da her devirde işlevi aynı olmamıştır. Günümüz ailesinin biyolojik, psikolojik, ekonomik, dini, kültürel ve eğitim gibi pek çok işlevi bulunmaktadır. “Ogburn’a göre, ailenin işlevleri; neslin devamını sağlamak, ekonomik ihtiyaçları karşılamak, statü sağlamak, çocukların eğitimi planlamak, din eğitimi vermek, boş zamanı değerlendirecek aktiviteler yapmak, aile üyelerinin birbirini korumaları, karşılıklı sevgi ortamı oluşturmak ve cinsel doyumu sağlamak gibi işlevlerdir.” (Akt. : Özgüven, 2000: 19-20) Ailenin bu işlevleri evlenme nedenleri olarak da karşımıza çıkabilmektedir.

1.3.1. Biyolojik İşlev

Aile eşlerin birlikteliklerini meşrulaştırarak çocuk yapma, yetiştirme ve neslin devamını sağlama gibi gereksinimlerini karşılar. (Özgüven,2020: 19-20) Canatan ve Yıldırım’a göre neslin devamı ailenin en önemli özelliğidir ve anne baba çocuk ilişkisini gerekli kılar. (Canatan ve Yıldırım, 2013: 85)

Çocuklar toplum tarafından onaylanmış olan aile birliğinde doğar, büyür ve yetiştirilir. Böylece toplum aileyle kendi varlığını devam ettirir.

1.3.2. Psikolojik İşlev

Ailenin en önemli işlevlerinden biridir. Aile; bireylerin yeme içme, giyinme, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamakla birlikte onlara sevgi ve koruma sağlar. Geleneksel toplumlarda çocuğa bakıp büyütmek, iş sahibi yapmak ve evlendirmek yeterli

olarak görülse de günümüzde modern ailenin psikolojik işlevi daha önemli hale gelmiştir. Bozkurt'a göre ideal bir aile, aile bireylerine sıcak, şefkatli ortam sağlayarak onları güvende hissettirir. (Bozkurt, 2014: 261) Hem kadın hem de erkek sevilme ve beğenilmek ister. (Özgüven,2020: 19-20) Bireylerin yetiştiği ailede ilgi, sevgi ve değer görmesi, güvende hissetmesi hem bireyin psikolojik gelişimini olumlu etkiler hem de o bireylerin gelecekte kuracağı aileyi de şekillendirir.

1.3.3. Eğitim İşlevi

Bireylerin sosyalizasyon süreci ailede başlar. Bozkurt, bu süreci ebeveynlerin ve akrabaların çocukları gözetmesi; toplumsal değerlerin, normların ve kültürün aktarılması olarak adlandırır. (Sayın, 2020: 238) Birey ailede toplumsal hayata uyum sağlayabileceği bilgi, değer ve davranış örüntülerini kazanır. (Canatan & Yıldırım, 2013: 87) Bundan sonra öğrenilecek tüm bilgi ve davranışlar bu temelin üzerine inşa edilir. Dolayısıyla ailenin bireyin toplumsallaşma sürecinde azımsanamayacak bir etkisi bulunmaktadır. Günümüz modern çekirdek ailesinin eğitim işlevi geleneksel ailedeki kadar uzun soluklu değildir. Altı, yedi yaşlarından itibaren bu işlevi eğitim kurumu üstlenmektedir. Bu ailenin çocuğa hiçbir katkı sağlamadığı anlamına gelmez. Okul aileden sonra bireylerin ikincil sosyalizasyon sürecinin gerçekleştiği yerdir. Bireylerin toplumsal rollerinin oluşmasında, kültür aktarımında, bilimsel ve mesleki becerilerin kazanımında aile ve okul ortak hareket eder.

1.3.4. Ekonomik İşlevi

Sayın'a göre geleneksel ailede ev hem barınma hem de üretim yeri olduğu için tüm aile bireyleri üretimin bir parçasıydı. (Sayın, 2020: 243) Köylü, sanatkâr ve ticaretle uğraşan ailelerde ekonomik üretim işlevi bulunmaktadır. (Akyüz, 2008: 75) Fakat kentte ev ve iş yeri ayrımının olması, kırsal nüfusun çoğunluğunun kente göç etmesi ailenin ekonomik işlevinin üretimden tüketime kaymasına neden olmuştur. Ortaya çıkan yeni modern çekirdek ailenin tüketim alışkanlıkları ailenin gelir düzeyine göre değişmektedir. Kadının iş piyasasında yer almasıyla birlikte aile içindeki güç ve otorite dengeleri eşitlenmiş, kadın aile içi kararlarda eskisinden daha fazla söz sahibi olmuştur. (Adak, 2005: 73)

1.3.5. Dinsel İşlev

Dinin toplumdaki yerini anlayabilmek için toplumdaki işlevlerine bakmak gerekir. Din; evlilik ve sünnet törenleri, boşanma, ölüm ile ilgili olaylarla yakından ilişkilidir. Özellikle ailenin kuruluş aşaması olarak kabul edilen evlilik seremonileri pek çok toplumda dini törenle gerçekleşir. Bunun yanında evlenecek kişiler resmi nikâhla beraber dini gerekleri de yerine getirir. (Adak, 2005: 70) “Müslümanlarda imamın nikâh kıyması, geleneksel Yahudi evlilik töreninde gelinle damadın yedi tane kutsama duası okuması, Hristiyanlarda evlilik töreni sonrasında vaizin çifti kutsaması, evliliğin toplumlarda ifade ettiği dinsel anlama ilişkin somut örneklerdir.” (Aydın, 2019: 150) Bunun yanında aile dini bilgileri diğer kuşaklara aktarmakla da görevlidir. Modern öncesi toplumlarda aileler hem dini eğitim verip hem de dini pratikleri denetlemekten sorumluydu. (Canatan & Yıldırım, 2013: 88) Kutsal günlerde tüm ailenin bir arada olması, dinsel ritüelleri yerine getirmesi aile içindeki birlik beraberlik duygusunu artırarak dayanışma sağlamaktaydı. (Sayın, 2020: 44) Modern dönemde inanç pratiklerinin yaşanma şekli daha bireysel hale gelmiştir. Bununla birlikte dini işlev aileden eğitim kurumlarına devredilmiştir. Çocuklarının dini eğitim almasını isteyen aileler dini eğitim veren okullara göndermekte, Batı’da Protestan ve Katolik okulları buna örnektir. (Canatan & Yıldırım, 2013: 88) Türkiye’de ise Sıbyan mektebi ya da Kuran kursları örnek olarak verilebilir.

1.3.6. Toplumsallaştırma İşlevi

Neslin devamı ülkelerin geleceği ile doğrudan ilişkili olduğu için bu noktada devletler çeşitli politikalar uygular. Nüfus politikaları; ülkelerin demografik yapısı, doğurganlık düzeyi ve ekonomisine göre nüfusun artış, azalış ve niteliği ile ilgili yapılan çok yönlü çalışmalardır. (Demir, 2016) Aile, nüfusun niteliğini oluşturan ilk kurumdur. Kültürel mirasın aktarılması ve sosyalizasyon sürecinde önemli rol oynar. Saran, kültürel mirasın elemanlarını lisanın iyi ve yeterli kullanılması, geleneksel davranış kuralları ve toplumsal normlarının öğretilmesi, ahlak, değer yargısı ve dünya görüşünün aktarılması olarak sıralar. (Dikeçligil, 1990: 136)

1.4. EVLİLİK TANIMI VE TÜRLERİ

Giddens evliliği, “iki yetişkin insan arasındaki, toplum tarafından tanınan ve onaylanan bir cinsel birlik” olarak tanımlar. (Giddens, 2000: 148) Haviland bu birlikteliği kadın ve erkeğin birbirleri üzerine kurduğu cinsel bağıllık hakkı olarak tanımlar. Bu sayede kadın meşru olarak çocuk sahibi olabilmektedir. (Haviland, 2002: 267) Bu tanımlar her ne kadar evliliğin biyolojik işlevine vurgu yapsa da aslında evliliğin ancak toplumun izni ile gerçekleşebileceğini ve ancak onun onayı ile toplum nazarında meşruluk kazanacağını göstermektedir. Tarhan da benzer şekilde evliliğin salt biyolojik bir olgu olmadığını, eşleşmekten öte kültürel bir anlam içerdiğini söyler. Kültür aynı zamanda evlilik standartlarının da belirleyicisidir. (Tarhan, 2016: 14) Kültür çeşitliliği farklı evlilik uygulamalarını ve anlayışlarını da beraberinde getirmektedir. Fakat evlilikteki tek belirleyici kültür değildir. Evlilik temelde kadın ve erkek arasındaki karşılıklı sözleşmedir. Özgüven’e göre bu sözleşme yasalar, toplumsal kurallar, gelenekler ve inançlar çerçevesinde belirlenir ve yaşamı paylaşmak, çocuk yetiştirmek gibi amaçlarla gerçekleştirilir. (Özgüven, 2020: 19) Evlilik akdi kadın ile erkeğin birlikteliğine ve doğacak olan çocuklara meşruluk kazandırır. Evlilik zamana, kültüre, toplumlara göre değişiklik gösterse de tarih boyunca hep varlığını sürdürmüştür. Bu durum evlenme biçimlerinin oturuş yere, eş sayısına, eşin seçildiği gruba, otorite biçimine ve soya göre sınıflandırılmasına sebep olmuştur.

1.4.1. Oturuş Yere Göre Evlilik

“Matrilokal, patrilokal ve neolokal olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Matrilokal evlilik, erkeğin kadının ailesinin evinde oturmasına, yani halk diliyle “ iç güveyliği” olarak tabir edilen evlilik biçimidir. Kadının erkeğin ailesinin evinde oturması ise patrilokal evlilik olarak adlandırılmıştır. Neolokal evlilik ise erkek ve kadının ailelerinden ayrılarak kendilerine ev açtıkları evlilik türünü tanımlamaktadır.” (Kasapoğlu ve Karkıner, 2011: 30)

1.4.2. Eş Sayısına Göre Evlilik

Eş sayısına göre tek eşli/monogami ya da çok eşli/poligamy olarak evlilik gerçekleştirilebilir. Tek eşlilik bir kadın ve bir erkeğin evliliği olarak tanımlanır. En fazla

tercih edilen evlilik biçimlerinden biridir. Çok eşlilik/poligamy ise kadının ya da erkeğin çok eşli olma durumudur. Kadının birden fazla eşi olmasına poliandri, erkeğin birden fazla eşi olmasına ise polijini denir. Poliandriye günümüz toplumlarında pek rastlanılmazken polijini bazı ülkelerde varlığını sürdürmektedir. ABD’de bulunan Mormon topluluğunun küçük bir kısmı ve bazı Müslüman toplumlarında rastlanılmaktadır. (Canatan & Yıldırım, 2013: 69) Günümüz çağdaş toplumlarında ise tek eşlilik daha fazla kabul görmektedir.

1.4.3. Eşin Seçildiği Gruba Göre Evlilik

Bu tip evlilik kendi arasında grup içi/endogamy ve grup dışı/exogamy olarak ikiye ayrılır. Dış evlilik ve iç evlilik kuralı evliliğin düzenlenmesinde evrensel bir karşıtlıktır. Bu kurallar, toplumun "biz" ve "öteki" ayrımını nasıl kategorilendirdiğine ve eş seçiminde bu ayrımlardan hangisini tercih ettiğine dayalıdır. Grup içi evliliklerde seçilen eş, bireyin içinde bulunduğu akrabalık ilişkileri, dinsel ya da toplumsal cemaat gibi grupların içinden seçilir. Bu evlenme biçiminde bireyler benzer sosyal gruplardan geldiği için grubun düzeni bozulmaz ve yapısı korunmaya devam eder. Hindistan'daki kast sisteminde, her kastın kendi içinde evlenme kuralı bir tür iç evliliğidir. (Wells, 1984, akt., Altunek, 2001: 19)

Bu grup içi evliliğe levirat ve sororat örnek verilebilir. Levirat, kadının eşinin ölümü üzerine eşinin erkek kardeşiyle evlenmesidir. Sororat, erkeğin eşinin ölümüyle ölen eşinin kız kardeşiyle evlenmesidir. (Bağlı & Sever, 2005) Bu evliliklerle çocukların aile birliği içinde kalması, mirasın ve toprağın bölünmemesi sağlanarak grup düzeninin korunması amaçlanmıştır. Geleneksel toplumlarında tercih edilen bir evlilik türüdür. Grup dışı evliliklerde ise birey ilişkisi olduğu sosyal gruplar dışında eş seçebilmektedir. Bu sayede farklı gruplarla ilişki kurarak dayanışma sağlanabilir. Bu evlilik türüne Orta Asya Türk toplumlarında rastlanır. (Altunek, 2001)

1.4.4. Otorite ve Soy İlişkilerine Göre Evlilik

Otorite ilişkilerine göre evlilik biçimi matriarkal(anaerkil), patriarkal(ataerkil) ve eşitlikçi olmak üzere üçe ayrılır. Otorite, akrabalık ilişkileri ve evliliklerin erkeğin soy zincirine bağlı olması ataerkillik olarak tanımlanır. Mülk ve miras hakkı baba soyunun

üstünlüğüne göre belirlenir. Otorite, akrabalık ilişkileri ve evliliklerin kadının soy zincirine bağlanması anaerkillik olarak adlandırılır ve anaerkillik toplumlarında mülk ve miras hakkı anne soyunun üstünlüğüne göre belirlenmektedir.(Kasapoğlu & Karkıner, 2011) Eşitlikçi otorite biçiminde ise kadın ve erkeğin birbirine üstünlüğü söz konusu değildir. Mülk ve miras kadın erkek arasında eşit olarak paylaştırılmaktadır. Anaerkillik evlilikler daha çok avcı toplayıcı olan, ilkel toplumlarında görülmektedir. Yerleşik hayata geçilmesi, üretim araçlarının gelişmesi ve erkeğin hâkimiyeti altına girmesiyle kadın üretim ilişkileri başta olmak üzere pek çok toplumsal faaliyette geri plana atılmıştır ve sanayi devrimine kadar ataerkillik düzen devam etmiştir. Sanayi devrimiyle eşitlikçi otorite fikri karşımıza çıkar. Hala tam olarak gerçekleştirilemese de pek çok ülke eşitlik sağlama yolunda önemli adımlar atmıştır.

1.4.5. Marjinal Evlilikler

Marjinal evliliklere eş cinsel evlilikler örnek verilebilir. Hem cinslerin evliliğine tarih boyunca toplumsal, kültürel ve dini sebeplerle izin verilmemiştir. Fakat günümüzde ABD ve çoğu Avrupa ülkesinde aynı cinsten bireylerin evliliği yasa tarafından tanınmaktadır. “Günümüzde dünyada eşcinsel çiftlerin birlikteliklerini resmileştirebilecekleri üç ayrı hukuki statü bulunmaktadır. Bunlar evlilik, kayıtlı birliktelik ve medeni birliktelik olarak adlandırılmıştır.” (Aydın, 2019: 160)

Eşcinsel çiftlere eşit yasal haklar tanınması, evlat edinebilme hakkını da beraberinde getirmektedir. Bu durum oldukça tartışmalıdır çünkü bu şekilde yeni bir aile türü ortaya çıkmaktadır ve bu yeni ailenin topluma nasıl ayak uyduracağı, evlat edinilen çocukların bu durumdan nasıl etkileneceği gibi sorunlar hala çözüme kavuşmamıştır.

1.4.6. Sosyal Medya Evlilikleri

Günümüzde oldukça yaygın olan bu evlilik türünde eşler sosyal medya üzerinden tanışarak evlenmektedir. Sanal âlem insanlara pek çok fırsat sunmaktadır. Sosyal medyanın ilk akla gelen işlevi olmasa da son zamanlarda evlilik ağı oldukça dikkat çekici hale gelmiştir. Bu ağlar sayesinde evlenmek isteyen bireyler kendi bilgileriyle profil oluşturup başkalarının profillerini inceleme imkanı buluyor. Bu da bireylerin tanışıp görüşüp evlenmesine olanak sağlıyor.(Kılıç, 2012. 146) Sosyal medya bireylere daha

fazla seçenek sunsa da her zaman beraberinde şeffaflığı getirmemektedir. Oluşturulan profiller bazen manipülatif olabilmektedir.

Geleneksel evlenmedeki aracılık etme rolü olan çöpçatanlığın yerini modern toplumda sosyal medya almıştır. Geleneksel evlilik biçimlerinde birbirine uygun görülen çiftler tanıştırılır olumlu yanıt alınırsa evlilik gerçekleştirilirdi. Kitle iletişim araçlarıyla bireyler belirledikleri kıstaslar doğrultusunda eş adayı arar, tanışır, olumlu sonuçlanırsa evlilik gerçekleşir. Töret, gerçekleşen evliliklerin işlevinin aynı olduğunu sadece bağlamın farklı olduğunu söyler. (Töret, 2017: 238)

1.5. EVLİLİK BİÇİMLERİ

“Eş seçimi toplumların kültürel ve ekonomik yapısı, yerleşim düzeni, üretim ilişkileri, gelenek ve görenekleri ile yakından ilgilidir.” (Sezen, 2005: 186) Bireyin kentte ya da kırdan yaşamayı, geleneksel geniş ya da modern çekirdek aileye sahip olması, üniversiteye gidip gitmemesi bireyin eş seçimini etkileyen unsurlardandır. “Eş seçme problemi evrensel bir sorun olup, her toplumda söz konusudur. Karşıt cinsten farklı, hayal ve beklentiler içinde olan iki kişinin evlilik öncesinde tanışıp birbirlerini yeterince tanımaları kolay olmamaktadır.” (Özgüven, 2020: 35)

Evlilik biçimleri üçe ayrılır:

1. Akraba ve Hemşeri Evlilikleri
2. Görücü Usulü Evlilik
3. Tanışarak/ Anlaşarak Evlenme

1.5.1. Akraba ve Hemşeri Evlilikleri

Akraba evlilikleri grup içi (endogamy) evlilik türü olarak değerlendirilir. Bu evlilikle grubun istikrarı ve düzeni sağlanarak toprak ve mirasın bölünmesinin önüne geçilir.

ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) sonuçlarına göre, Türkiye’de 2020 yılında toplam resmi evlilikler içinde akraba evlilikleri akrabalık türüne göre incelendiğinde, akraba evliliği yapmış bireylerin %46,6’sının hala/dayı çocukları ile %27,2’sinin amca çocukları ile ve %26,2’sinin ise teyze çocukları ile evli olduğu

görülmüştür. Sanayileşme ile birlikte geçim tarzı topraktan fabrikaya kaymış, geleneksel geniş aile yerini modern çekirdek aileye bırakmıştır. Dolayısıyla düzen ve istikrar sağlanacak bir grup ve elde tutulması gereken topraklar olmayınca akraba evliliğini tercih etme oranı da azalmıştır. Evlenme istatistikleri sonuçlarına göre, 2010 yılında gerçekleşen resmi evlenmelerin %5,9'unun akraba evliliği olduğu ve bu oranın sonraki yıllarda sürekli düşüş göstererek 2015 yılında %4,8, 2020 yılında ise %3,8 olduğu görüldü.

1.5.2. Görücü Usulü Evlilik

Evliliğe aile büyüklerinin karar verdiği bu evlilik türü genellikle geleneksel toplumlarda görülmektedir. “Ülkemizde görücü usulüyle evlenmelerin en yaygın kabul gördüğü yerler köyler, kasabalar ve küçük kentler olmuştur” (Sayın, 2020: 238) “"Görücü" denilen ve erkek ailesi tarafından seçilen kadınlar grubunun kız evini ziyareti ile başlanılır.” (Sezen, 2005: 186) Erkek tarafı seçim yaparken kızın vasıflarını ve güzelliğini göz önünde bulundururken kız tarafı karar verirken erkeğin işine, ekonomik durumuna ve statüsüne önem vermektedir. Söz, nişan, kına ve düğün gibi adetlerin yerine getirilmesi bu evlilik türünde elzemdir.

1.5.3. Tanışarak/ Anlaşarak Evlenme

Kadın ve erkeğin tanıdık, aile, akraba aracılığı olmadan evleneceği kişiye kendisinin karar verdiği evlilik türüdür. Evlenecek kişiler evlenmeden önce birbirlerini tanımak için bir süre arkadaşlık ve flört ederler. Evlenmeye karar veren kişi evleneceği kişinin kendine uygun olup olmadığına bizzat kendisi karar verir. Bu evlilik türüne salt akıl evliliği denmez çünkü evlilik kararında duygular daha fazla ağır basar.” (Sayın, 2020: 239) Bu evlilik türüne daha çok kentlerde rastlanır. Kentte sosyal alanların fazla olması evlenecek kişilerin birlikte vakit geçirmesine ve birbirini daha iyi tanımasına olanak sağlamaktadır.

1.5.3.1. Aşk Evliliği

“Batılı yayımlar aşkın evliliğin temeli olduğuna ilişkin görüşün bir 18. asır icadı olduğunu öne sürerler. O zamana kadar evlilik duygusal temelli olmayıp ailelerin

dayanışma ve güçlerini birleştirmesi amacıyla kurulan bir birlik olarak görülmekteydi.” (Hortaçsu, 2015: 90)

Sanayileşmeyle birlikte modern toplumlarda geleneksel evlilik yerini aşk evliliğine bırakmıştır. Fakat geleneksel evlilik türleri bir anda bırakılmamış değişim süresince modern ve geleneksel uygulamalar birlikte devam etmiştir. Bu da toplumlara özgü evlilik tutum ve uygulamalarının gelişmesine neden olmuştur. Mesela Türkiye’de evlenirken eşlerin hem dini nikâh hem de resmi nikâh yapması buna örnek verilebilir. Aşk evliliğinde, çiftlerin ilişkileri ve seçim sürecinde romantik çekicilik faktörü ağır basmaktadır. Duygusal tutumlar mantıktan daha ön plandadır.(Özgüven, 2020: 35)

1.5.3.2. Kaçarak Evlenme

Genellikle son çare olarak başvurulmuş bir evlilik biçimi olarak bilinse de bazı bölgelerde düğünün maddi külfetinin fazla olması bireylerin bu yolu tercih etmesine sebep olmaktadır. Geleneksel evliliklerin aksine kaçarak evlenmelerde ebeveynlerin rızası alınmamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KUŞAKLAR

TDK'ye göre kuşak, yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını yaşamış, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişiler topluluğudur. Marshall sosyoloji sözlüğünde kuşağı "bir toplumun yaklaşık olarak aynı zamanlarda doğan üyelerinden oluşan yaş gruplarının bir biçimi" şeklinde ifade eder. (Marshall, 1999: 439) Diğer bir deyişle kuşak, "düşünceleri, duyguları ve yaşam tarzları benzeşen ve unsurları oldukları toplumu etkileyen büyük olaylara benzer tepkiler veren ortak fiziksel, entelektüel ve ahlaki koşullarda yaşayan insanlar topluluğu, yaş grubu olarak tanımlanabilir." (Akt., Yücel & Lüküslü, 2013: 12) Geleneksel olarak kuşak, ebeveynlerin ve çocuklarının doğumları arasındaki ortalama zaman aralığını ifade etmektedir. Fakat günümüzde bireyler geç evlenmeyi ve geç yaşta çocuk sahibi olmayı tercih etmektedir. Bu da geleneksel kuşak tanımındaki zaman aralığının artmasına sebep olmuştur. (Bayhan, 2014: 10) Geleneksel kuşak tanımı kuşakları biyolojik açıdan tanımlamaktadır. Kuşak sadece belirli bir zaman aralığını ifade etmez aynı zamanda yaşadıkları dönemin sosyal, ekonomik, politik olaylarından; teknolojik gelişmelerinden etkilenen insan topluluğunu ifade eder.

Gasset'e göre kuşak varlığının her anında insan yaşamının yapısıyla eştir, hatta özdeştir. Tarih boyunca gerçekleşen olayları öğrenmek için ilk önce olayların hangi kuşağın başına geldiğini, yani insanlığın hangi varoluş sürecinde gerçekleştiğini araştırmamız gerekir. Aynı olay ayrı ayrı kuşakların başına geldiğinde tümüyle ayrı bir yaşamsal, dolayısıyla tarihsel gerçek olur. (Gasset, 1992: 51) Mesela aynı ya da yakın dönemlerde doğan bireyler, hayatlarının ergenlik, mezuniyet, evlilik, çocuk sahibi olma, işe başlama, ölüm gibi aşamalarında benzer özellikler gösterirken farklı dönemlerde doğan bireylerin bu aşamaları deneyimleme biçimi birbirinden farklı olacaktır. "Sosyologlar bu durumu "kuşak etkisi" olarak adlandırır. Beklenmedik tarihsel olaylar (savaşlar, salgın hastalıklar, doğal felaketler, ekonomik krizler vb.), değişen siyasi şartlar ve temel kültürel eğilimler "dönem etkisi" olarak adlandırılmakta olup; kuşakların şekil ve görünümüne önemli etkiler yaparlar. Kuşak ve dönem etkileri, her yeni kuşağa ayrı bir yaş özelliği, etnik kompozisyon, doğum oranları ve ortalama ömür beklentisi verir." (Bayhan, 2014: 10) Savaş, göç, kıtlık, ekonomik kriz ve siyasal istikrarsızlığın hüküm

sürdüğü bir dönemde dünyaya gelen bir kuşağın beklentisi ile ekonomi, sağlık, teknoloji gibi alanlarda gelişmelerin gerçekleştiği dönemde doğan bireylerin beklentisi birbirinden farklı olacaktır. Örneğin 1925-1945 yılları arasında doğanlar sessiz kuşak olarak adlandırılır ve bu zaman aralığında gerçekleşen II. Dünya Savaşı doğum oranlarının azalmasına, üretim ve istihdam oranlarının düşmesine, siyasi belirsizliğe ve sayısız ölüme sebep olmuştur. Bu dönemde dünyaya gelen bireylerin beklentileri yeme, içme, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeye yönelikken diğer kuşaklar için sadece temel ihtiyaçların karşılanması yeterli olmayabilir. Pinder'e göre farklı kuşaklar aynı zaman diliminde yaşarlar, ancak deneyimlenen zaman tek gerçek zaman olduğu için hepsi de niteliksel olarak oldukça farklı öznel çağlarda yaşamak durumundadırlar. "Herkes hem kendiyle aynı hem de kendisinden farklı yaştaki insanlarla birlikte, tümü için eş zamanlı olan imkânların geniş çeşitliliğinde yaşar. Ancak 'aynı zaman' her bir kişi için farklı bir zamandır, yani o her bir kişinin kendi farklı çağını temsil eder ki bu kişi söz konusu çağı yalnızca kendi akranlarıyla paylaşabilir." (Akt: Mannheim, 2018: 321) Yeni bir kuşak tarzının her yıl 30 yılda bir mi yoksa 100 yılda bir mi ortaya çıkacağı ya da herhangi bir ritimde gün yüzüne çıkacağı tamamıyla toplumsal ve kültürel eylemin tetiklemesine bağlıdır. (Mannheim, 2018: 356) Kuşakların sınıflandırılmalarında tarihsel olarak keskin bir çizgi kullanılmamaktadır. Batılı araştırmacıların sınıflandırmalarına bakıldığında hem tarihsel aralıklarda hem de adlandırmalarda nispeten az fikir birliği olduğu görülür. Doğum yılı kuşaklar arasında ayırım yapılmasını sağlayan tek kriter olarak görülse de Strauss ve Howe'a göre algılanan üyelik, yaygın inançlar ve davranışlar, ortak konum ve tarih gibi özellikler kuşakları doğum yılından daha iyi açıklar. (Thomas & Eunjung, 2007: 297) Genel olarak kuşaklar sessiz kuşak (the silent generation), bebek patlaması kuşağı (the baby boomers), X kuşağı (generation x), Y kuşağı (generation y), Z kuşağı (generation z) ve alfa kuşağı olarak sınıflandırılmaktadır.

Tablo 2.1. Thomas C. REEVES and Eunjung OH, (2007)

Kaynak	Kuşak Adlandırmaları ve Tarih Aralıkları				
Strauss and Howe (2000)	Silent Generation (1925–1943)	Boom Generation (1943–1960)	13th Generation (1961–1981)	Millennial Generation (1982–2000)	—
Lancaster and Stillman (2002)	Traditionalists (1900–1945)	Baby Boomers (1946–1964)	Generation Xers (1965–1980)	Millennial Generation; Echo Boomer; Generation Y; Baby Busters; Generation Next (1981–1999)	—
Martin and Tulgan (2002)	Silent Generation (1925–1942)	Baby Boomers (1946–1960)	Generation X (1965–1977)	Millennials (1978–2000)	—
Oblinger and Oblinger (2005)	Matures (< 1946)	Baby Boomers (1947–1964)	Gen-Xers (1965–1980)	Gen-Y; NetGen; Millennials (1981–1995)	PostMillennials (1995–Present)
Tapscott (1998)	—	Baby Boom Generation (1946–1964)	GenerationX (1965–1975)	Digital Generation (1976–2000)	—
Zemke et al. (2000)	Veterans (1922–1943)	Baby Boomers (1943–1960)	Gen-Xers (1960–1980)	Nexters (1980–1999)	—

2.1. SESSİZ KUŞAK (SILENT GENERATION)

Sessiz kuşağı genellikle 1925-1945 yılları arasında doğan bireyler oluşturur. Sessiz kuşak; gelenekselciler (traditionalist), yetişkinler(matures) ve gaziler(veterans) kuşağı olarak da adlandırılmaktadır. I. Dünya Savaşı sonrasında doğan bu kuşak, 1929 Dünya Ekonomik Krizi (Büyük Buhran) ve II. Dünya Savaşına (1939-1945) tanıklık etmiştir. Savaş ve ekonomik kriz bu kuşağın şekillenmesinde büyük rol oynamıştır. Siyasal ve ekonomik istikrarsızlık bu kuşağı mücadeleci, çalışkan, kanaatkâr ve iş konusunda daha garantici düşünen bireyler haline getirmiştir. Her duruma kolay uyum sağlamaları ve otoriteye olan saygıları sebebiyle “sessiz” kuşak olarak adlandırılırlar. (Özen ve Duran, 2021: 8-9)

Aydın, sessiz kuşağın özelliklerini şöyle sıralar:

- “Emin olmadıkları durumlara karşı daha tedbirli davranmaktadırlar.
- Risk alma konusunda isteksizdirler.
- Otoriteye sadıktır ve direktif beklemektedirler.
- Kurulu düzene itaat eden bir yapıları vardır.
- İnsanlar uzun süre aynı işte kalır ve o işte ömür boyu çalışmayı tercih ederler.
- Disiplinli, pragmatik ve istikrar arayışındadır.
- Güven duygusunu önemserler.” (Aydın, 2016)

Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisinde fizyolojik ihtiyaçların hemen ardından güvenlik ihtiyacı gelmektedir. Bu ihtiyacın yeterince karşılanmaması onların elindeki ile yetinmesine yol açmıştır. Bu kuşak şuan dünya üzerinde yaşayan en yaşlı bireylerden oluşmaktadır. 1925-1945 yılları Türkiye Cumhuriyeti’nin de ilk yıllarını oluşturmaktadır. Cumhuriyet döneminin ilk kuşağını sessiz kuşak olarak adlandırabiliriz. Bu dönemde nüfusun büyük çoğunluğu kırsal yerleşim yerlerinde yoğunluk gösterdiği için geleneksel geniş aile yapısına sahiptir. Baba otoritesi ve eril kültürün hâkim olduğu aile yapısında büyüdüğü için kendi çocuklarıyla olan iletişimleri dikey ve monolojiktir. Akrabalık sistemi ve mahalle kültürü içinde olmaları onların daha muhafazakâr, tutucu, geleneksel ve otoriter olmasına yol açmıştır. (Duman, 2019: 198) Türkiye’de 2020 nüfus sayımına göre 1.555.188 kişiden oluşan bu kuşak 75-95 yaş aralığındaki bireyleri ifade etmektedir. Sessiz Kuşak Türkiye’de en az nüfusa sahip jenerasyondur.

2.2. BEBEK PATLAMASI KUŞAĞI (BABY BOOMERS)

Bebek Patlaması kuşağı 1946-1964 yılları arasında doğan bireylerden oluşmaktadır. “Bebek patlaması” adını o dönemde yaşanan nüfus patlamasından almaktadır. Savaş sonrasında insanların gelirlerinde ve yaşam standartlarında iyileşme yaşanmış ve bunun sonucunda doğum oranlarında ciddi bir artış meydana gelmiştir. (Duman, 2019: 200) II. Dünya Savaşı sona erip, yerini Soğuk Savaşa bırakmasıyla birlikte pek çok ülkede sanayi, bilim, teknoloji, fen ve sosyal bilimler alanlarında gelişme yaşanmıştır. Bebek patlaması kuşağı, 1960’lı yıllarda Avrupa ve Amerika’da ortaya çıkan çevreci, etnik, feminist hareketlerle yaşadıkları dünyayı değiştirmeyi amaçlamışlardır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, ırk ayrımına karşı mücadele ve çevre duyarlılığı bu kuşağın

sonraki nesillere ve dünyaya kalan mirasıdır. (Strauss ve Howe, 1991) Bebek patlaması kuşağının temel özellikleri: işkolik, idealist, rekabetçi, sadık, materyalist, kişisel tatmine ve unvana değer verme şeklindedir. (DeVaney 2015: 13) Risk almayı seven, atılğan kişilerin yer aldığı bu kuşak eğitim ve istihdam konularında iyi imkânlarla sahip olmuşlardır. (Arıkan, 2018) “Çalışmak için yaşamak” düşüncesine sahip olan bu kuşağın üyeleri işkolik ve bencillik gibi bazı olumsuz özelliklerle de anılmaktadır. (Aydın, 2016: 73) Türkiye’deki jenerasyon ise bu dönemi daha farklı bir atmosferde geçirmiştir. Çok partili hayata geçiş ile başlayan dönem 1960 askeri darbesi ve dönemin başbakanı Adnan Menderes’in idam edilmesi ile sona ermiştir. 1950’li yıllarla birlikte Türkiye’de sanayileşmenin artmasıyla kentler cazibe merkezi haline gelmiştir ve kırdan kente göçler bu dönemde başlamıştır. Bu kuşak aynı zamanda televizyonla tanışan ilk nesil olma özelliğine de sahiptir. Newman bu kuşağın özellikle aile kurumu üzerinde kalıcı izler bıraktığını söyler. Ona göre bu nesil, birlikte yaşama gibi, aile içi ortak yaşam, bekâr annelik gibi hayat tarzlarıyla aile olgusunu yeniden tanımlamıştır. Aynı şekilde etkili doğum kontrolü, geç çocuk sahibi olma, gönüllü çocuk doğurmama ve düşük doğurganlık oranları ile yetişen bir nesil olmuşlardır. (Newman, 2013: 218) ABD’de yalnızca babası çalışan ve annesi evde çocuk bakan son nesil olarak görülen bu kuşak, geleneksel cinsiyet rollerini genç kuşaklara göre daha fazla desteklemektedirler. (Toruntay, 2011) Ayrıca bu kuşağa aynı evde önce çocuklarına, sonra yaşlanan ana-babalarına baktıkları için ‘Sandviç Kuşağı’ denilmektedir. (Metin ve Kızıldağ, 2017: 343) Türkiye’de 2020 nüfus sayımına göre 13.222.401 kişiden oluşan bu kuşak 55-74 yaş aralığındaki bireyleri ifade etmektedir.

2.3. X KUŞAĞI

Literatürde X kuşağı 1965-1975 (Tapscot,1998) 1961-1981 (Howe & Strauss,2000), 1965 1980 (Martin& Tulgan, 2002), 1966-1985(Markert ,2004), 1965-1979 (Crumpacker & Crumpacker, 2007) ve 1965-1979 (Duman, 2019) yılları arasında doğan kuşak olarak tanımlamıştır. Bu yıl aralıklarına bakıldığında 1965-1985 yılları arasında doğan bireyleri x kuşağı olarak kabul edebiliriz. X kuşağı terimi, 1991 yılında Douglas Coupland tarafından yazılan “Generation X: Tales for an Accelerated Culture” isimli esere dayanır. X kuşağı çeşitli ekonomik krizler ve sosyal sancılar döneminde doğdukları için "kayıp kuşak" olarak adlandırılır. (Aydın, 2016: 73) Bu dönem değişim

ve dönüşümlerin yaşandığı bir geçiş dönemi olduğu için bu nesil “ara kuşak” ya da “geçiş dönemi çocukları” olarak da anılır. (Senbir, 2004: 24)

Savaş sonrasında piyasaları hareketlendirmek için Keynesyen politikalar uygulanarak sosyal devlet inşa edilmiş, toplumsal refah sağlanmıştır. Fakat 1973 yılında yaşanan petrol krizi ile bu refah dönemi uzun sürmemiş yerini liberal politikalara bırakmıştır. (Altuntuğ, 2012: 205). Türkiye’de ise bu dönemde yaşanan sağ- sol çatışmaları, 1971 Muhtırası, 1980 askeri darbesi ve Kıbrıs sorunu; X kuşağının ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan belirsiz bir çevrede büyümelerine dolayısıyla bu kuşağın şüpheli, pragmatist, mücadeleci ve otoriteye saygılı olmasına yol açmıştır. Bunun yanında girişimci, bağımsız, teknolojiyle barışık ve amaç odaklı (Aydın, 2016) olan X kuşağı iş ve yaşam dengesine önem verir. Bebek patlaması kuşağının “çalışmak için yaşamak” sloganı, bu kuşakta “yaşamak için çalışmak” şeklinde değişmiştir. (Demirkaya, 2015: 192) Geleneksel geniş aile yerini modern çekirdek aileye bırakmış, kentleşme, mesleki uzmanlaşma ve eğitim kurumlarının sayısının artmasıyla birlikte kadınlar da aktif olarak iş hayatında yer almaya başlamıştır (Duman, 2019: 201). X kuşağının çift gelirle tanışan ilk kuşak olması sebebiyle aile yapısında da farklılıklar olduğu ve kadınların yeni roller üstlendiği belirtilmektedir.(Taş & Kaçar, 2019: 648). Aile; çocuk ve yaşlı bakımı işlevlerini yavaş yavaş eğitim ve sağlık kurumlarına bırakmaya başlamıştır. Fukuyama’nın “Büyük Çözülme” olarak adlandırdığı bu dönemde evlilik ve doğum oranları azalmış, boşanmaların da artmasıyla birlikte parçalanmış aileler ortaya çıkmıştır. Tüm bu değişimler evlilik kurumuna karşı bir güvensizlik meydana getirmiştir. (Senbir, 2004: 24) Ekonomik mücadele ve ebeveynlerin boşanma oranlarındaki artış bu kuşağın temel değerlerini etkilemiştir. (Arıkan, 2018) Daha az çocuk sahibi olup daha sık boşanmasının sebebini yüksek standartta bir hayat ve daha fazla para istemeleri ile açıklar. (Taş & Kaçar, 2019: 648) Sessiz kuşak ve bebek patlaması kuşağının değerleri X kuşağından önemli ölçüde farklılık gösterir. X kuşağı doğum kontrollünün yaygınlaştığı, ekonomi ile mücadelenin hakim olduğu, boşanma oranlarının ve anne babası çalışan çocukların sayısının arttığı dönemde yetişmiştir. Çeşitlilik, küresel düşünme, denge, teknolojik olma, eğlence, resmi olmama, kendine güven ve pragmatiklik bu kuşağın temel özelliklerini oluşturur. (Salahuddin, 2010: 3) Televizyon bu kuşağı ilgisini çekmekte yeteriz kalmıştır. Kablolu yayın ve internet X kuşağı için önemli

iletişim araçları olmuştur. (Arıkan, 2018: 46) Türkiye’de 2020 nüfus sayımına göre 22.856.991 kişiden oluşan bu kuşak 35-54 yaş aralığındaki bireyleri ifade etmektedir.

2.4. Y KUŞAĞI

Bu kuşağı bebek patlaması ve X kuşağının çocukları oluşturmaktadır. Literatürde 1976-2000 (Tapscot, 1998), 1982-2000 (Howe & Strauss,2000), 1981-1999 (Martin& Tulgan, 2002) 1986-2005 (Markert ,2004), 1980-1999 (Crumpacker & Crumpacker, 2007) ,1980-1999 (Duman, 2019) yılları arasında tanımlanmaktadır. Bu aralıklara bakıldığında 1986 - 2000 yıllarında doğan bireyleri Y kuşağı olarak kabul edebiliriz. Y kuşağı kavramı İngilizce Gen Y’den gelir ve Genç Nesil (Generation Youth), Echo Boomers, Gelecek Kuşağı, Doğuştan Dijitaller, İnternet Kuşağı, Generation Why? Kuşağı, Net Kuşağı, İnternet Kuşağı, Ben Kuşağı, Net Çocukları, Biz Kuşağı, D Kuşağı (dijital kuşak), Nexters (Gelecekteki Kuşak) ve 80 sonrası kuşak olarak adlandırılmaktadır. (Kılıç, 2018: 50) Her kuşak içinde bulunduğu dönemin toplumsal, siyasal, ekonomik küresel değişimlerinden etkilenir. Y kuşağını 1980 yılı sonrasında etkileyen gelişmeler şu şekildedir.

- AIDS hastalığının tanımlanması (1981)
- Çernobil Faciası (1986)
- Challenger Uzay Mekiği kazası (1986)
- Berlin Duvarının yıkılması (1989)
- Körfez Savaşı (1991)
- Bosna Savaşı (1992)
- Cep telefonlarını ortaya çıkışı (1994)/ MSN(1995) /Google(1998)
- Schengen Vizesi uygulamasının başlaması (1995) (Kuyucu, 2016; 715)

Türkiye’de ise bu gelişmelere ek olarak 24 Ocak kararıyla karma ekonomik sistemden serbest piyasa ekonomisine geçilmesi ve 28 Şubat süreci yaşanmıştır. Darbe sonrası doğan bir kuşak olduğu için çoğu zaman apolitik olarak adlandırılırlar. Bu durum sadece Türkiye gençliğine özgü değildir. 1980 sonrası dünya genelindeki ekonomi ve politika uygulamaları dünya gençliğinin apolitikleşmesine neden olmuştur. SSCB’nin dağılmasıyla neoliberal politikalar ve kapitalizm rakipsiz yükselen değer haline gelmiştir.(Bayhan, 1997) Özel sektörle birlikte artan zenginleşme en çok gençleri

etkilemiştir. Lüküslü'nün "yuppie" kuşağı olarak adlandırdığı İngilizce young, urban, professionals'ın kısaltması olan bu terim "genç, kentli, profesyonelleri" ifade eder. (Lüküslü, 2005: 33)

İnternet ve iletişim araçlarının olduğu bir ortamda büyümeleri teknolojiyi diğer kuşaklardan daha fazla benimsemelerine ve daha yoğun kullanmalarına sebep olmuştur. Bayhan'a göre her ülkenin milenyum kuşağı farklı olmasına rağmen, küreselleşme, sosyal medya ile Batı kültürünün ihracatı bağlamında dünyanın farklı yerlerindeki gençler benzer özellikler gösterir. (Bayhan, 2014: 20) Gençler için teknolojiyi kullanıp kullanmamak bir tercih meselesi olmaktan çıkmıştır. Teknoloji adeta bu kuşağın bir uzvu haline gelmiştir. Bayhan Y kuşağının bu tanımıyla kuşakları kategorik olarak ikiye ayırmaktadır. Y kuşağı ve sonrasında gelecek tüm kuşakları "dijital yerli", Y kuşağı'ndan önceki üç kuşağı (sessiz, baby-boomer, X) ise "dijital göçmen" olarak adlandırır. (Bayhan, 2014: 15)

Y kuşağı "helikopter ebeveynler" tarafından yetiştirildiği için, ebeveynleri Y kuşağı'nın eğitiminden iş sahibi olmasına kadar hayatlarının her alanında sürekli etraflarında pervane olmuştur (Atılğan, 2019: 4). Bu durum karşılaştıkları her problem sonrası soluğu ailelerinin yanında alan bireylerin yetişmesine sebep olmuştur. Bu fedakâr ebeveyn modeli ABD'de her yıl on binlerce dolar özel okul eğitimi için harcar. Eğitim sürecinde veli yerine daha çok müşteri gibi davranır. Eğitimciler son 15 yılda daha iyi olanaklar, daha ileri teknoloji, daha fazla müfredat aktivitesi için artan taleplerle karşılaşmıştır. Bu ebeveynlerin beklediği şey çocuklarının sunulan her fırsattan faydalanarak iyi notlar ve kolej kabul mektupları almasıdır. (Hershatter & Epstein, 2010: 216) Y kuşağı Eğitimin yaygınlaştığı ve kitleselleştiği bir dönemde büyüdüğü için önceki kuşaklardan daha eğitilidir. (Yanık, 2013) İyi bir üniversite eğitimi almak ve tek başına diploma sahibi olmak bu dönemde artık yeterli değildir. Bu durum işe alım tercihlerinde daha spesifik özellikler aranmasına, bilgi ve becerinin ön plana çıkmasına neden olmuştur. (Taş& Kaçar, 2019: 650) Tezcan bu kuşağın en önemli sorununun işsizlik, psikolojik sorunlar, toplumsal baskılar, yeterince özgür hissetmeme olduğunu söyler. İşsizlik nedeniyle çevreden eleştiri almaları çevre ve ilişkilerinin olumsuz yönde etkiler. (Tezcan, 2016: 36-37)

Newman “The Accordion Family” kitabında, ekonomik döngülere paralel olarak hanelerin adeta "akordeon" gibi esnediğini, yetişkin çocukların ebeveynleriyle yaşadıkları evden ayrılırlar bile, karşılaştıkları sosyal sorunlar sonucu tekrar ebeveynlerinin evine döndüklerini ifade eder. Bu sebeple Newman bu nesil gençleri "bumerang kuşak" olarak adlandırır. (Akt: Bayhan, 2014: 20) Bayhan, özelde Türk toplumu genelde ise doğu toplumları için dayanışmanın birincil konumda olduğunu dolayısıyla akordeon tipi aile yapısına aşına olunduğunu ifade eder. (Bayhan, 2014: 22) Eğitim sürelerinin artması, istihdam oranlarının azalması, büyük çoğunluğu üniversite mezunu olan bireylerin alanları dışında ya da eğitimlerine denk olmayan işlerde çalışmak istememesi, evlenmek ya da iş kurmak için para biriktirmek istemesi gibi sebeplerle bu kuşak aileleri ile yaşamaya devam etmektedir. Çekirdek aileye yapısına sahip olan Y kuşağı ebeveynlerinin en az dörtte biri üniversite eğitim almıştır. (Zemke, 2013). Tezcan’ın üniversite gençliği üzerine yapılmış araştırma bulgularına göre ailedeki kararlar çoğunlukla tüm ailenin birlikte aldığı “demokratik” aile yapısını yansıtır. Bunun dışında geleneksel geniş aile, ailesi köyde yaşayanlar ve gecekondu ailelerinde karar “baba” tarafından alınmaktadır. (Tezcan, 2016: 32) Y kuşağı gençlerinin toplumsal değerleri incelendiğinde "devlet, vatan, millet" kavramlarının öne çıktığı görülmektedir. (Türk Gençliği 98, 1999: 47)

Y kuşağının çalışma yaşamında çeşitli dönüşümler yaşanmıştır. Bu dönemlerde kadınların, çalışma hayatına daha fazla katılım sağladığı görülmektedir. Fakat kadının ev içi rollerinin azalmaması üstüne aktif çalışma hayatının eklenmesiyle kadınlar ev ve iş arasında denge sağlayabilmek adına esnek çalışma tarzını tercih etmeye başlamıştır. Esnek çalışma modeli sadece kadın istihdamına yönelik değildir, aynı zamanda çok uluslu şirketlerin rekabet etme gücü için de tercih edilmektedir. (Taş& Kaçar, 2019: 650)

1980 ve 1990’lı yıllarda sosyalist ülkeler de dahil pek çok ülke serbest piyasa ekonomisine geçmiştir. (Altuntuğ, 2012: 207) Tüketim Y kuşağının hayatını şekillendiren önemli etkenlerden olmuştur. Sabırsız ve bireyci olmasının yanında her şeyi çok hızlı tüketmektedir. Bunun sebebi çoğunlukla refah içinde büyümeleri ve yokluğu neredeyse hiç yaşamamış olmalarıdır. (İzmirlioğlu, 2008; 46) Dış görünüşüne önem veren, marka giymeyi seven 90’lar gençliğinin tüketimle özdeşleşen bu grubunu Lüküslü “tiki” olarak tanımlar. (Lüküslü, 2005: 33)

Y kuşanın temel özellikleri:

- Sorgulamadan kabul etmiyorlar.
- Sabırsızlar.
- İnternet ve sosyal medya bu kuşak için vazgeçilmezdir. Sosyal medyada hem üretici hem tüketicidirler.
- Esnek çalışma saatlerini tercih ediyorlar.
- Öğrenmeye ve kendini geliştirmeye açıklar.
- STK'larda görev alıyorlar.
- Ebeveynlerinin her zorlukta yanında olmaları onları kendine yetemeyen ve hayata hazırlıksız bireyler haline getirmiştir.
- Aile ve arkadaş onlar için önemlidir.
- Vatanseverdir.
- Aynı anda birden fazla iş yapabilir.
- Özgürlüğüne düşkündür.
- “Küresel dünyanın siyasetinden, sinemasından, müziğinden, sporundan ve sosyal hareketlerinden haberdar.
- Eleştiriye kabullenmekte zorlanıyor ve kendini her şeyde yetkin görüyor.
- Ekonomik küreselleşme ve popüler kültür bu kuşağın tüketim tercihlerini etkileyerek marka kullanımını arttırmıştır. (Tezcan, 2016: 80; Yüksekbilgili, 2013: 346; Bayhan, 2014)

Türkiye’de 2020 nüfus sayımına göre 19.353.484 kişiden oluşan bu kuşak 20-34 yaş aralığındaki bireyleri ifade etmektedir.¹

2.5. Z KUŞAĞI

Literatürde 2000 yılı sonrasında doğanlar Z kuşağı olarak kabul edilmektedir. Levicate’e göre bu nesil tamamen teknoloji kullanıcılarından oluşur. Bu nedenle onları “instant online” (her daim çevrim içi) olarak adlandırır. Bunun dışında “Kuşak I”, “İnternet Kuşağı”, “Next Generation” ve “I Generation” gibi isim önerilerinde bulunmuştur. (Levickaite, 2010: 173) Derin duygusallığı temsil ettikleri için “Kristal Çocuklar” olarak da adlandırılırlar. (Bayhan, 2014: 16) Kristal çocuklar derin

¹ <https://Biruni.Tuik.Gov.Tr/Medas/?Locale=Tr> (Erişim Tarihi:08.10.2021)

duygusallığa sahiptir ve normatif özellik gösterirler. Kurallara uymayı çok ciddiye alırlar. Modern teknoloji ile büyüdüğü için el, göz, kulak senkronu yanımotor becerileri çok yüksektir. Birden fazla işi aynı anda yapabilmelerine rağmen çok uzun süre odaklanamama sorunu yaşarlar. (Güler, 2016) İnternet ve sosyal medya, sosyalleştikleri mecralar olması itibarı ile hayatlarında önemli yer tutmaktadır. Farklı kültür ve bakış açılarına karşı açık fikirlidirler. Akranları tarafından kabul edilmek, aidiyet hissetmek onlar için önemlidir. Z jenerasyonu bireyler daha fazla sorumluluk sahibi, kendini kontrol eden, aile birliğine önem veren, geleneksel değerleri benimseyen yeni muhafazakârlardır. (William & Page, 2011: 10) Duman ise bunun aksini iddia eder. Ona göre bu kuşak geleneksel, toplumsal değerlerden, aile ve akrabalık ilişkilerinden uzaklaşmıştır. Önceki kuşakların referans noktasını oluşturan bu değerlerin yerini internet, teknoloji ve popüler kültür almıştır. (Duman, 2019: 205) 11 Eylül Saldırısı (2001), Afganistan Savaşı (2001), Irak Savaşı (2003-2011), Gazze Savaşı (2008-2009) , E-Muhtıra (2007), Gezi Olayları (2013) , 15 Temmuz darbe girişimi (2016), COVID 19 (2019) gibi küresel terörizm, salgın ve savaşlara şahit olmuşlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı Erzurum il merkezinde yaşayan, Y kuşağı olarak adlandırılan 1986-2000 yılları arasında doğmuş olan bekâr kadınların evlilik beklentisini araştırmaktır. Çalışmada kadınların yaşı, eğitim düzeyi, mesleği, gelir düzeyi, aile tipi, ekonomik durumu, ebeveynlerinin eğitim düzeyi gibi değişkenlerin evlilik beklentisine etkisi araştırılmıştır.

Aile farklı isim ve biçimlerde tarihin her döneminde varlığını sürdüren, toplumun mikro bir yansımasıdır. Ailenin kuruluşu evlilik ile gerçekleşir. Evliliğin biyolojik, sosyolojik, antropolojik, hukuki pek çok tanımı vardır. En çok kabul gören ve uygulanan biçimi ise bir erkek ve bir kadının birlikteliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Her kuşak birbirinden farklı sosyo ekonomik dönemlerde dünyaya gelir. Dolayısıyla hayata dair beklentileri, dünyayı anlamlandırma biçimleri de buna bağlı olarak farklılaşır. Bu araştırmayla Erzurum'da yaşayan Y kuşağı kadınların evlilik beklentilerine yönelik tutumlar araştırılacak.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Kuşak sınıflandırmalarına bakıldığında her kuşak arasında en az 15-20 yıl olduğu görülmektedir. Bu süre zarfında kuşaklar arasında pek çok değişim yaşanmaktadır. Değişim özellikle kadınların hayatını büyük ölçüde etkilemektedir. Günümüz toplumunda Y kuşağı kadının önceki kuşaklara göre daha fazla eğitim imkânına sahip olması, iş hayatında yer alması, ekonomik bağımsızlığa sahip olması evlilik beklentilerinin değişmesine sebep olmuştur.

Y kuşağı kadının evlilik beklentilerini bilmek hem kuşaklar arasındaki değişimi görmemizi sağlar hem de ileride kurulacak aileler hakkında bize bilgi verir. Her toplumda aile önemli bir yere sahiptir. Fakat günümüzde aile birliğinin devamlılığını sağlamakta insanlar güçlük çekmektedir. Evlilik beklentilerindeki değişimin farkına varılması buna

etki eden faktörlerin belirlenmesi evlilikte yaşanan problemin kaynağına ışık tutabilir. Hatta artan boşanma oranlarının sebeplerine ilişkin bir ipucu verebilir.

Literatürde evlilikteki hoşnutsuzluğun, doyumsuzluğun sebepleri, erken yaşta yapılan evlilikler, evlilik tutumları, evlilik değerleri, evlilik kurumunun işleyişi ve boşanma eğilimleri gibi çeşitli çalışmalar mevcut olsa da spesifik olarak bir kuşağın evlilik beklentileri araştırılmamıştır. Çalışma bu alanda araştırma yapacak olanlara sosyolojik bir bakış açısıyla katkı sağlayacaktır.

3.3. ARAŞTIRMANIN TEKNİĞİ

Araştırma amacı itibari ile tanımlayıcı bir araştırmadır. Neuman tanımlayıcı araştırmayı kelimeleri ya da sayıları kullanarak bir resim çizmek olarak tanımlar. Tanımlayıcı araştırma “nasıl ve kim” sorularına odaklanır. Araştırmaya iyi tanımlanmış, sınırları çizilmiş bir konuyla başlanır ve onu doğru biçimde tanımlamak için araştırma yürütülür. Geçmiş verilerle çelişen yeni veriler bulunarak sınıflandırılır. (Neuman, 2014: 54) Olgular ve konular arasındaki süreçler açıklanarak nedensel olarak bu süreçler belgelenir. Bu araştırma türünde daha çok nicel yöntemlerle veri toplanır ve bu veriler istatistiksel analizlere tabi tutulur. Tanımlayıcı araştırmada sıklıkla kullanılan anket, belli bir konu hakkında bireylerin tutumları, davranışları ve düşüncelerini elde etmek amacıyla yapılmaktadır. (Usta, 2012: 150)

Bu bağlamda çalışmada “ Erzurum’un merkez ilçelerinde yaşayan (Aziziye, Palandöken, Yakutiye) Y kuşağı kadınların (20-34 yaş) evlilik beklentisi” ile ilgili sorulara cevap aranmıştır. Erzurum’da yaşayan Y kuşağı bekâr kadınların beklentileri yaş düzeyleri, eğitim düzeyleri, meslek durumu, aile tipi, büyüdüğü yer, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne meslek durumu, baba meslek durumu, aile ekonomik durumu, aile aylık gelir durumu gibi faktörler açısından incelenmiş ve bu faktörlerin her birinin söz konusu durumlarda belirleyicilik düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada belirlenen merkez ilçelerden (Aziziye, Palandöken, Yakutiye) evren olarak kabul edilip örneklem hesaplanmıştır. TÜİK 2020 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarından Erzurum’un Aziziye, Yakutiye ve Palandöken ilçelerinde yaşayan 20-34 yaş aralığındaki bekâr kadın sayısı 22690 olarak bulunmuştur.² Y kuşağı kadınların evlilik beklentileri

² <https://Biruni.Tuik.Gov.Tr/Medas/?Locale=Tr>

tespit edilebilmek için nicel araştırma yönteminden anket tekniği kullanılmıştır. Anket

uygulanan örnek kütleyi belirlemek için,
$$n = \frac{N \cdot P \cdot Q \cdot Z^2}{[(N - 1) \cdot H^2] + P \cdot Q \cdot Z^2}$$

formülü kullanılmıştır.

Erzurum'da yaşayan Y kuşağı bekâr kadınlar için;

$$n = \frac{22690 \cdot 0,5 \cdot 0,5 \cdot (1,96)^2}{[(22690 - 1) \cdot 0,05^2] + 0,5 \cdot 0,5 \cdot 1,96^2} = 377,780$$

Buradaki notasyonlar;

n: Örnek kütle büyüklüğü,

N: Ana kütle büyüklüğü,

P: Kimlik algısı (0.5)

Q: Kimlik algısı (0.5)

Z : %(1- α) düzeyindeki Z test değeri (1.96) α : Önem düzeyi, H: Hata kabul oranı (0.05) şeklindedir.

Örneklem hesaplamaları sonucunda anket 378 kadına uygulanmıştır. Anket Covid-19 salgını sebebiyle anket 2020'de online olarak gerçekleştirilmiştir ve kar topu örneklem tipi kullanılmıştır. Online gerçekleştirilen ankette Google Forms'dan faydalanılmıştır. Kartopu örneklemede öncelikle evrene ait birimlerden birisi ile temas kurulur. Temas kurulan birimin yardımıyla ikinci birime, ikinci birimin yardımıyla üçüncü birime gidilir. Bu şekilde, sanki bir kartopunun büyümesi gibi örneklem büyüklüğü genişler. (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 45) Literatür taraması ve gözlemler sonucu oluşturulan anket 71 sorudan oluşmaktadır. Anket formu hazırlanırken, soruların herkes tarafından aynı şekilde anlaşılacak biçimde açık, kesin ve kısa olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcıların soruları rahatlıkla cevaplayabilmeleri için kimlik bilgilerinin istenmeyeceği, kişi olarak verdiği bilgilerin başka kişilerce paylaşılmayacağı konusunda bilgilendirilmişlerdir. Anket tamamlandıktan sonra elde edilen veriler SPSS programına aktarılmıştır. Araştırmada, demografik bilgilerle bekâr kadınların evlilik üzerine ilişkin görüşleri arasında ilişkileri ölçmek için Ki-kare analizi yapılmış; çalışmada ayrıca demografik bilgilerle bekâr kadınların evlilik üzerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını tespit edebilmek için ikiden fazla grup karşılaştırmalarında

Kruskall Wallis H testi kullanılmıştır. Anlamlı F değerleri için, ikili karşılaştırmaların yapılmasında, varyans homojenliğinin sağlandığı durumlarda farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için Tamhane's T2 testi kullanılmıştır. Yapılan tüm analizler %95 güven düzeyinde test edilmiştir.

3.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Aile literatürde çok geniş bir alana sahip olsa da evlilik öncesine dair akademik çalışmalar oldukça sınırlıdır. Evlilik öncesine dair kapsamlı çok fazla çalışmanın olmaması örnek model ve zaman zaman literatür sıkıntısı yaşanmasına sebep olmuştur. Kuşak teorisyenlerinin kuşakların başladığı ve bittiği tarihler noktasında hem fikir olmaması, kuşakları sınıflandırmada net bir tarih oluşturulamamasına yol açmıştır. Bu nedenle çalışmada kuşak sınıflandırmaları oluşturulurken birbirine en yakın tarihler baz alınmıştır. Anket soruları her ne kadar kısa ve anlaşılır hazırlanmış olsa da 26. ve 70. sorularda bulunan “önem derecesine göre sıralayın” ifadesi bazı katılımcılar tarafından net anlaşılamamıştır. Bu sebeple soru katılımcılara tekrar açıklanarak anket sorusu altına açıklama notu eklenmiştir. 2020 yılında yapılan anketler Covid-19 sebebiyle yüz yüze değil sanal ortamda gerçekleştirilmiştir.

3.5. ARAŞTIRMA SORULARI

Araştırmamız “Erzurum’da yaşayan Y kuşağı kadınların evlilik beklentileri” ne yönelik aşağıdaki sorulara cevap aramıştır.

1. Y kuşağı bekâr kadınların yaş düzeylerine göre ideal evlilik yaşı kaçtır?
2. Y kuşağı bekâr kadınların evlenme sebepleri nelerdir?
3. Y kuşağı bekâr kadınların evlilik kurumuna bakış açısı nasıldır?
4. Y kuşağı bekâr kadınlar geleneksel evlilik ritüellerini gerçekleştirmek istiyor mu?
5. Y kuşağı bekâr kadınların eş seçimindeki belirleyici unsurlar nelerdir?
6. Y kuşağı bekâr kadınların tercih ettiği evlilik şekli ve nikâh türü nedir?
7. Y kuşağı bekâr kadınların evlilik kararında aileleri etkili midir?
8. Erzurum’daki Y kuşağı bekâr kadınların boşanma ile ilgili tutumları nelerdir?

3.6. BULGULAR VE ANALİZLER

Demografik Bilgiler

Araştırmaya yönelik elde edilen bulguların değerlendirmesinde öncelikli olarak, katılımcılara ait demografik bilgilerin verilmesi gerekmektedir. Demografik bilgileri ölçen sorular, araştırma verilerinin toplandığı genç kızlar hakkında tanımlayıcı bilgiler elde etmemizi sağlamaktadır. Bu bölüm de, ankete dâhil olan bekâr kadınların ve anne-babalarının demografik özelliklerine ilişkin bilgilerin frekanslarına yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında yer alan bekâr kadınlar hakkında tanımlayıcı bilgiler elde etmek için öncelikle kadınların yaş düzeyleri, eğitim düzeyleri, meslekleri, aile tipleri, büyüdüğü yer, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne mesleği, baba mesleği, aile ekonomik durumu ve ailenin aylık gelir durumlarına ilişkin sorulara yer verilmiştir.

Araştırma Erzurum’da yaşayan Y kuşağı (20-34 yaş) bekâr kadınlardan oluşan örneklem grubuna yapılmıştır. Araştırmaya katılan deneklerin yaş dağılımı Tablo 1’deki gibidir.

Tablo 1. Yaş Düzeyleri

Yaş	Frekans	Yüzde (%)
20	29	7.7
21	34	9.0
22	48	12.7
23	54	14.3
24	53	14.0
25	50	13.2
26	28	7.4
27	18	4.8
28	19	5.0
29	8	2.1
30	11	2.9
31	9	2.4
32	8	2.1
33	4	1.1
34	5	1.3
Toplam	378	100.0

Araştırma kapsamında bulunan bekâr kadınların %1,7'si (29 kişi) 20 yaşında, %9'u (34 kişi) 21 yaşında, %12,7'si (48 kişi) 22 yaşında, %14,3'ü (54 kişi) 23 yaşında, %14'ü (53 kişi) 24 yaşında, %13,2'si (50 kişi) 25 yaşında, %7,4'ü (28 kişi) 26 yaşında, %4,8'i (18 kişi) 27 yaşında, %5'i (19 kişi) 28 yaşında, %2,1'i (8 kişi) 29 yaşında, %2,9'u (11 kişi) 30 yaşında, %2,4'ü (9 kişi) 31 yaşında, %2,1'i (8 kişi) 32 yaşında, %1,1'i (4 kişi) 33 yaşında ve %1,3'ü (5 kişi) 34 yaşındadır. Örneklemen büyük çoğunluğunu 20-26 yaş aralığındaki bekâr kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 2. Eğitim Düzeyi

Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde (%)
İlköğretim	2	0.5
Lise	13	3.4
Fakülte/ Yüksekokul	268	70.9
Lisansüstü	95	25.1
Toplam	378	100.0

Ankete katılan genç kızların %0,5'i (2 kişi) ilköğretim, %3,4'ü (13 kişi) lise, %70,9'u (268 kişi) fakülte/yüksekokul, %25,1'i (95 kişi) lisansüstü mezunu olduklarını belirtmişlerdir. Örneklemen büyük çoğunluğunu fakülte/yüksekokul ve lisansüstü mezunu bekâr kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 3. Meslek Durumu

Meslek Durumu	Frekans	Yüzde (%)
Öğrenci	192	50,8
Devlet Memuru	50	13.2
Özel Sektör	67	17.7
Çalışmıyor	54	14.3
Psikolog	1	0.3
Öğretmen	2	0.5
Mühendis	2	0.5
Avukat	4	1.1

Tablo 3. (Devam)

Akademisyen	2	0.5
Hemşire	1	0.3
Diyetisyen	1	0.3
İşçi	1	0.3
Tekniker	1	0.3
Toplam	378	100

Ankete katılanların meslek durumlarına bakıldığında bekâr kadınların %50,8'i (192 kişi) öğrenci, %13,2'si (50 kişi) devlet memuru, %17,7'si (67 kişi) özel sektör, %14,3'ü (54 kişi) çalışmıyorken; %4,1'i (15 kişi) diğer meslek grupları içerisinde yer alan psikolog, öğretmen, mühendis, avukat, akademisyen, hemşire, diyetisyen, işçi ve tekniker mesleklerini yapmaktadırlar.

Tablo 4. Aile Tipi

Aile Tipi	Frekans	Yüzde (%)
Geleneksel geniş aile	104	27.5
Çekirdek aile	265	70.1
Boşanmış ya da ayrı yaşayan aile	9	2.4
Toplam	378	100.0

Örnekleme dâhil olan kadınların %27,5'i (104 kişi) geleneksel geniş aile yapısına, %70,1'i (265 kişi) çekirdek aile yapısına, %2,4'ü (9 kişi) boşanmış ya da ayrı yaşayan aile yapısına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 5. Büyüdüğü Yer

Büyüdüğü Yer	Frekans	Yüzde (%)
İl	294	77.8
İlçe	57	15.1
Köy	27	7.1
Toplam	378	100.0

Araştırmaya katılan kadınların %77,8'i (294 kişi) ilde, %15,1'i ilçede ve %7,1'i ise köyde büyümüştür. Örneklemen büyük çoğunluğu il merkezinde büyümüştür.

Tablo 6. Anne Eğitim Düzeyi

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde (%)
Okur-yazar değil	27	7.1
Okur-yazar ama okula gitmemiş	25	6.6
İlkokul mezunu	154	40.7
Ortaokul mezunu	66	17.5
Lise mezunu	66	17.5
Fakülte veya Yüksekokul mezunu	37	9.8
Lisansüstü (master – doktora)	3	0.8
Toplam	378	100.0

Araştırmaya dahil olan bekar kadınların anne eğitim seviyelerine bakıldığında; annelerinin %7,1'inin (27 kişi) okur-yazar olmadığı, %6,6'sının (25 kişi) okur-yazar ama okula gitmediği, %40,7'sinin (154 kişi) ilkokul mezunu olduğu, %17,5'inin (66 kişi) ortaokul mezunu olduğu, %17,5'inin (66 kişi) lise mezunu olduğu %9,8'inin (37 kişi) fakülte veya yüksekokul mezunu olduğu ve %0,8'inin ise (3 kişi) lisansüstü mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Baba Eğitim Düzeyi

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde (%)
Okur-yazar değil	3	0.8
Okur-yazar ama okula gitmemiş	7	1.9
İlkokul mezunu	88	23.3
Ortaokul mezunu	72	19.0
Lise mezunu	103	27.2
Fakülte veya Yüksekokul mezunu	89	23.5
Lisansüstü (master – doktora)	16	4.2
Toplam	378	100.0

Araştırmaya dâhil olan bekâr kadınların baba eğitim seviyelerine bakıldığında; babalarının %0,8'inin (3 kişi) okur-yazar olmadığı, %1,9'unun (7 kişi) okur-yazar ama okula gitmediği, %23,3'ünün (88 kişi) ilkokul mezunu olduğu, %19'unun (72 kişi) ortaokul mezunu olduğu, %27,2'sinin (103 kişi) lise mezunu olduğu, %23,5'inin ise (89 kişi) fakülte veya yüksekokul mezunu olduğu ve %4,2'sinin (16 kişi) ise lisansüstü mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8. Anne Meslek Durumu

Anne Mesleği	Frekans	Yüzde (%)
Devlet Memuru	18	4.8
Özel Sektör	14	3.7
İşçi	6	1.6
Emekli	18	4.8
Çalışmıyor	314	83.1
Öğretmen	2	0.5
Esnaf	1	0.3
Akademisyen	1	0.3
Aşçı	1	0.3
Hemşire	2	0.5
Vefat Etti	1	0.3
Toplam	378	100.0

Ankete katılan bekar kadınların anne meslek durumlarına bakıldığında; bekar kadınların %4,8'i (18 kişi) devlet memuru, %3,7'si (14 kişi) özel sektör, %1,6'sı (6 kişi) işçi, %4,8'i (18 kişi) emekli, %83,1'i (314 kişi) çalışmıyorken; %2,2'si (7 kişi) ise diğer meslek gruplarından olan esnaf, akademisyen, aşçı, hemşire olarak çalışırken 1 kişinin ise annesi vefat etmiş durumdadır.

Tablo 9. Baba Meslek Durumu

Baba Mesleği	Frekans	Yüzde (%)
Devlet Memuru	77	20.4
Özel Sektör	72	19.0
İşçi	41	10.8
Emekli	138	36.5
Çalışmıyor	17	4.5
Öğretmen	1	0.3
Esnaf	9	2.4
Akademisyen	2	0.5
Serbest meslek	3	0.8
Eczacı	1	0.3
Doktor	1	0.3
iç mimar	1	0.3
Çiftçi	5	1.3
İnşaat Ustası	1	0.3
Vefat etti	9	2.4
Toplam	378	100.0

Ankete katılan bekâr kadınların baba meslek durumlarına bakıldığında; babalarının %20,4'ü (77 kişi) devlet memuru, %19'u (72 kişi) özel sektör, %10,8'i (41 kişi) işçi, %36,5'i (138 kişi) emekli, %4,5'i (17 kişi) çalışmıyorken; %6,5'i (24 kişi) ise diğer meslek gruplarından olan esnaf, akademisyen, serbest meslek, eczacı, doktor, iç mimar, çiftçi, inşaat ustası olarak çalışırken 9 kişinin ise babası vefat etmiş durumdadır.

Tablo 10. Aile Ekonomik Durumu

Aile Ekonomik Durum	Frekans	Yüzde (%)
Çok iyi	14	3.7
İyi	131	34.7
Orta	206	54.5
Kötü	27	7.1
Toplam	378	100.0

Örnekleme içerisinde yer alan bekar kadınların aile ekonomik durumuna bakıldığında; kadınların %3,7'sinin (14 kişi) ekonomik durumunun çok iyi, %34,7'sinin (131 kişi) iyi, %54,5'inin (206 kişi) orta ve %7,1'inin ise (27 kişi) ekonomik durumunun kötü olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11. Aile Aylık Gelir Durumu

Aile Aylık Geliri	Frekans	Yüzde (%)
Yok	6	1.6
0- 2825	61	16.1
2825-4000	93	24.6
4001-6000	96	25.4
6001- 8000	54	14.3
8000 ve üstü	68	18.0
Toplam	378	100.0

Örneklemin aile aylık gelir durumları incelendiğinde; kadınların %1,6'sının aylık gelirinin olmadığı, %16,1'inin (61 kişi) 0-2825 lira, %24,6'sının (93 kişi) 2825-4000 lira, %25,4'ünün (96 kişi) 4001-6000 lira, %14,3'ünün (54 kişi) 6001-8000 lira ve %18'inin (68 kişi) 8000 ve üstü lira aylık geliri olduğu tespit edilmiştir.

Ki Kare Analizi

Tablo 12. Katılımcıların Yaşlarına Göre Eş Seçiminde Önem Verdikleri Özellikler

Yaş	Evleneceğiniz kişide aşağıdaki özelliklerden en çok hangisine önem verirsiniz?					
	Eğitimli olması	İyi bir ailesi olması	İyi bir işi olması	Maddi durumunun iyi olması	Sosyal çevresi	Toplam
20	11	13	1	2	2	29
	37.9%	44.8%	3.4%	6.9%	6.9%	100.0%
21	12	9	5	3	4	33
	36.4%	27.3%	15.2%	9.1%	12.1%	100.0%

Tablo 12. (Devam)

22	18	14	7	2	4	45
	40.0%	31.1%	15.6%	4.4%	8.9%	100.0%
23	20	14	6	2	8	50
	40.0%	28.0%	12.0%	4.0%	16.0%	100.0%
24	24	15	3	4	5	51
	47.1%	29.4%	5.9%	7.8%	9.8%	100.0%
25	22	12	6	2	7	49
	44.9%	24.5%	12.2%	4.1%	14.3%	100.0%
26	9	9	4	1	4	27
	33.3%	33.3%	14.8%	3.7%	14.8%	100.0%
27	10	5	0	1	0	16
	62.5%	31.3%	0.0%	6.3%	0.0%	100.0%
28	3	7	3	4	2	19
	15.8%	36.8%	15.8%	21.1%	10.5%	100.0%
29	3	4	0	0	0	7
	42.9%	57.1%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
30	7	4	0	0	0	11
	63.6%	36.4%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
31	8	0	0	0	1	9
	88.9%	0.0%	0.0%	0.0%	11.1%	100.0%
32	5	2	0	0	1	8
	62.5%	25.0%	0.0%	0.0%	12.5%	100.0%
33	2	0	0	0	1	3
	66.7%	0.0%	0.0%	0.0%	33.3%	100.0%
34	2	2	0	0	0	4
	50.0%	50.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
Toplam	156	110	35	21	39	361

χ^2 : 77,514, df: 56, p: 0,030, p<0,05

Bekâr kadınların yaşlarına göre evleneceği kişide en çok aradığı özellik arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 12’de verilmiştir. Ankete katılan

bekâr kadınların yaşları ile evleneceği kişide en çok aradığı özellik ile ilgili düşüncesi karşılaştırıldığında 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33 ve 34 yaşındaki kadınlar evleneceği kişinin eğitimi olmasını isterken; 20, 26, 28, 29 ve 34 yaşlarındaki kadınlar evlenecekleri erkeklerin iyi bir ailesi olması yönünde özelliklere sahip olmasını istemektedirler. Bekâr kadınların yaşları ile evleneceği kişide en çok aradığı özellik arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2 = 77,514$, $p < 0,05$). Y kuşağı bekar kadınların evlenecekleri erkekte en fazla önem verdiği şeylerin başında eğitim gelmektedir. Araştırmaya katılan kadınların eğitim durumuna bakıldığında yaklaşık %85'inin lisans ve lisansüstü eğitime sahip olduğu görülmektedir. Eğitimli Y kuşağı kadınları evlenecekleri kişinin kendileri gibi eğitimi olmasını istemektedir. Bu durum eğitimi olmanın katılımcılar için önemli bir statü göstergesi olduğunu gösterir. İkinci sırada olan "iyi bir ailesi olması" seçeneği ise evliliğin toplumsal niteliğini sürdürdüğünü göstermektedir. Topçu'ya göre geleneksel ailede evlilik ferdin cemiyetle sözleşmesi iken modern ailede bu sözleşme fertler arasında gerçekleşmektedir. (Topçu, 2013: 122) Günümüzde evlilikler her ne kadar bireyselleşmiş görünse de toplumsal anlamını tamamen yitirmemiştir. Bu durum evliliklerin hala toplumsal nitelik taşıdığını göstermektedir.

Tablo 13. Katılımcıların Eğitim Düzeyine Göre Eşler Arasındaki Yaş Farkına İlişkin Beklentileri

Eğitim Düzeyi	Evleneceğiniz kişi ile aranızdaki yaş farkı hakkında ne düşünüyorsunuz?						Toplam
	Benimle aynı yaşta olmalıdır.	1-3 yaş büyük olmalıdır.	4-6 yaş büyük olmalıdır.	7-10 yaş büyük olmalıdır.	Eşim benden küçük olmalıdır.	Yaş farkı benim için önemli değil.	
İlköğretim	0	2	0	0	0	0	2
	0.0%	100.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
Lise	0	3	6	2	1	1	13
	0.0%	23.1%	46.2%	15.4%	7.7%	7.7%	100.0%

Tablo 13. (Devam)

Fakülte/ Yüksek okul	14	123	74	5	1	51	268
	5.2%	45.9%	27.6%	1.9%	0.4%	19.0%	100.0%
Lisansüstü	8	40	21	3	1	22	95
	8.4%	42.1%	22.1%	3.2%	1.1%	23.2%	100.0%
Toplam	22	168	101	10	3	74	378

X^2 : 27,538, df: 15, p: 0,025, p<0,05

Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre evleneceği kişi ile arasındaki yaş farkı hakkında düşüncesi arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 13’de verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların eğitim düzeyi ile evleneceği kişi ile arasındaki yaş farkı hakkında düşüncesi karşılaştırıldığında ilkökul, fakülte/yüksekokul ve lisansüstü mezunu kadınların çoğu evleneceği kişinin kendisinden 1-3 yaş büyük olması gerektiğini düşünürken; lise mezunu kadınların çoğu evleneceği kişinin kendisinden 4-6 yaş büyük olması gerektiğini ifade etmiştir. Bekâr kadınların öğrenim durumları ile evleneceği kişi ile arasındaki yaş farkı hakkında düşüncesi arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2 = 27,538$, $p < 0,05$). Katılımcıların büyük çoğunluğu eşlerinin kendisinden 1-6 yaş büyük olmasını isterken kendisinden 7-10 yaş büyük olması ve küçük olması durumlarını daha az tercih ettiği görülmektedir. Gazioğlu (2006), genç yetişkinlerin evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşlerini değerlendirdiği çalışmasında evlilikte erkeklerin kadına göre mutlaka yaşça büyük olması gerektiği ifade edilmektedir. Akbaş ve arkadaşlarının (2019) gerçekleştirdiği çalışmada da benzer bir sonuç bulunmuş, öğrenciler erkekler için ideal evlenme yaşının kadınlara göre daha büyük olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 14. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Eşin Eğitimli Olması Beklentisine İlişkin Görüşler

Eğitim Düzeyi	Evleneceğiniz kişinin eğitim durumu ile ilgili düşünceniz nedir?			Toplam
	Eğitim düzeyi benimkinden yüksek olmalı.	Eğitim düzeylerimiz aynı olmalı.	Eğitim durumu benim için önemli değil.	
İlköğretim	0	0	2	2
	0.0%	0.0%	100.0%	100.0%
Lise	5	3	5	13
	38.5%	23.1%	38.5%	100.0%
Fakülte/ Yüksekokul	56	167	43	266
	21.1%	62.8%	16.2%	100.0%
Lisansüstü	21	57	17	95
	22.1%	60.0%	17.9%	100.0%
Toplam	82	227	67	376

X^2 : 17,721, df: 6, p: 0,007, p<0,05

Bekâr kadınların öğrenim durumlarına göre evleneceği kişinin eğitim durumu hakkında düşüncesi arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 14’de verilmiştir.

Ankete katılan bekâr kadınların öğrenim durumları ile evleneceği kişinin eğitim durumu hakkında düşüncesi karşılaştırıldığında ilkököl mezunu kadınların tümü evleneceği kişinin eğitim durumunun kendisi için önemli olmadığını düşünürken; lise mezunu kadınların çoğu evleneceği kişinin eğitim düzeyinin kendisinden yüksek olması gerektiğini ifade etmiştir. Diğer taraftan fakülte/yüksekokul ve lisansüstü mezunu kadınların yarısından fazlası evlenecekleri kişinin eğitim düzeyinin kendisi ile aynı seviyede olması gerektiğini düşünmektedir. Bekâr kadınların öğrenim durumları ile evleneceği kişinin eğitim durumu hakkında düşüncesi arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2=17,721$, p<0,05). Katılımcıların eğitim durumu arttıkça evlenecekleri kişinin eğitim durumunun kendileri ile aynı ya da daha yüksek olmasını istediği görülmektedir. “Eğitilmişler birbirleriyle, eğitimsizler birbirleriyle evlenmeye başladığında zenginlik, beşeri ve kültürel sermaye de bir grubun elinde

toplanır.”(Boğaziçi’nde Bilim, 2021) Bu durum gelecekte eğitilmiş ebeveynlere sahip kişiler için avantaj sağlarken eğitimsiz ebeveynlere sahip kişiler için dezavantaj haline gelebilir.

Tablo 15. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Kıskanç Eş İsteme Arasındaki İlişki

Eğitim Düzeyi	Evleneceğiniz kişinin kıskanç olmasını ister misiniz?			
	Evet	Kararsızım	Hayır	Toplam
İlköğretim	1	0	1	2
	50.0%	0.0%	50.0%	100.0%
Lise	7	3	3	13
	53.8%	23.1%	23.1%	100.0%
Fakülte/Yüksekokul	68	81	119	268
	25.4%	30.2%	44.4%	100.0%
Lisansüstü	13	28	54	95
	13.7%	29.5%	56.8%	100.0%
Toplam	89	112	177	378

χ^2 : 14,723, df: 6, p: 0,023, $p < 0,05$

Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre evleneceği kişinin kıskanç olmasını isteme durumu arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 15’de verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların eğitim düzeyi ile evleneceği kişinin kıskanç olmasını isteme durumu karşılaştırıldığında; ilköğretim ve lise mezunu kadınlar evlenecekleri kişinin kıskanç olmasını isterken; fakülte/yüksekokul ile lisansüstü mezunu kişiler evlenecekleri kişinin kıskanç olmamasını istemektedir. Bekâr kadınların eğitim düzeyi ile evleneceği kişinin kıskanç olmasını isteme durumu arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($\chi^2 = 14,723$, $p < 0,05$). Türkiye’de Aile (SEKAM, 2016) araştırmasına göre kadın katılımcılarının % 50,6’sı “Eşinizle, kıskançlıktan kaynaklanan

bir problem yaşıyor musunuz?” sorusuna hiçbir zaman cevabını verirken, %31,7’si bazen, %17,7’si ise “sıklıkla” cevabını vermiştir. Bu araştırma evlilikte kıskançlıktan kaynaklanan problemi kadınların erkeklerden daha fazla yaşadığını söyler. Eğitim düzeyi arttıkça katılımcıların kıskanç eş isteme oranı azalmaktadır. Kıskançlık güvensizlikten kaynaklanan güçlü bir duygudur. Tarhan’a göre güvenin olmadığı yerde evliliği sürdürmek anlamsızdır. (Tarhan, 2016: 67) Toplumda aşırıya kaçmadığı sürece tolere edilebilir bir davranış olarak kabul görse de kimi zaman evlilik içinde yıkıcı etkiye sahip olabilmektedir.

Tablo 16. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Evlenme Nedeni Arasındaki İlişki

Eğitim Düzeyi	Evlenme nedeniniz aşağıdakilerden hangisi olabilir?						Toplam
	Arkadaşlarım evleniyor benimde evlenme zamanım geldi.	Evlenmeden hayatımın anlamını tam yaşayamayacağım.	Yaşam yoldaşımı bulup birlikte yolculuk yapmak istiyorum.	Bana kalsa evlenmem ama evlilik Allah’ın emri.	Çocuklarım olsun istiyorum onun için evleniyorum.	Bana kalsa istemem ama ailem istiyor.	
İlköğretim	0	0	2	0	0	0	2
	0.0%	0.0%	100.0%	0.0%	0.0%	0.0%	100.0%
Lise	1	2	5	3	2	0	13
	7.7%	15.4%	38.5%	23.1%	15.4%	0.0%	100.0%
Fakülte/ Yüksek okul	5	4	222	15	15	7	268
	1.9%	1.5%	82.8%	5.6%	5.6%	2.6%	100.0%
Lisansüstü	0	0	85	5	3	2	95
	0.0%	0.0%	89.5%	5.3%	3.2%	2.1%	100.0%
Toplam	6	6	314	23	20	9	378

χ^2 : 35,944, df: 15, p: 0,002, p<0,05

Bekâr kadınların öğrenim durumlarına göre evlenme nedenleri arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 16’da verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların eğitim düzeyi ile evlenme nedenleri karşılaştırıldığında; tüm öğrenim düzeylerinde evlenme nedeni olarak yoldaşımı bulup birlikte yolculuk yapmak istiyorum olarak ifade edilmiştir. Ancak lise mezunu kadınlar diğer eğitim düzeyine sahip kadınlara göre daha az oranda bu seçeneğe yönelim göstermiştir. Bekâr kadınların öğrenim

durumları ile evlenme nedenleri arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2=35,944$, $p<0,05$). Evlilik pek çok insan için hayatın gerekli aşamalarından biridir. Kimi bunu bireysel kimi ise toplumsal nedenlerle yapar. Katılımcıların çoğunluğunun verdiği cevap bunu bireysel amaçla ve büyük bir farkındalıkla gerçekleştirdiğini gösterir.

Tablo 17. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Erzurum'daki Geleneksel Ritüelleri Gerekli Bulma Arasındaki İlişki

Eğitim Düzeyi	Erzurum'da hala devam eden geleneksel ritüelleri (hamam takımı, şekerbaşı vs.) gerekli buluyor musunuz?			
	Evet	Kararsızım	Hayır	Toplam
İlköğretim	0	0	2	2
	0.0%	0.0%	100.0%	100.0%
Lise	5	0	8	13
	38.5%	0.0%	61.5%	100.0%
Fakülte/ Yüksekokul	19	39	210	268
	7.1%	14.6%	78.4%	100.0%
Lisansüstü	2	8	85	95
	2.1%	8.4%	89.5%	100.0%
Toplam	26	47	305	378

X^2 : 27,989, df: 6, p: 0,000, $p<0,05$

Bekâr kadınların eğitim düzeylerine göre Erzurum'da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma durumu arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 17'de verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların eğitim düzeyi ile Erzurum'da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma durumu karşılaştırıldığında; tüm eğitim düzeylerinde kadınlar Erzurum'da hala devam eden geleneksel ritüellerin gerekli olmadığını düşünmektedir. Ancak lise mezunu kadınlar diğer eğitim düzeyine sahip kadınlara göre daha az oranda bu seçeneğe yönelim göstermiştir. Bekâr kadınların öğrenim durumları ile Erzurum'da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma durumu arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2=27,989$, $p<0,05$). Her yörenin kendine ait bir kültürü ve geleneği vardır. Uzun yıllardır Erzurum'da devam eden, özellikle evlilik öncesinde yer alan hamam takımı ve

şekerbaşı bunlardan bazılarıdır. Kız ve erkek tarafının karşılıklı hediyeleşmesi içeren bu geleneklerin maliyeti günümüzde 15-30 bin tl arasında değişmektedir. Bu gelenekler geçmişte her ne kadar toplumdaki bir ihtiyaca karşılık ortaya çıkmış olsa da günümüzde neredeyse işlevsiz hale gelmiştir. Haber 3 sitesinden alınan bir habere göre:

“Genç gelin ve damat adayları hamam takımı geleneğinin gereksizliğinden yakınırken, özellikle gelin adayının aileleri ise dosta düşmana karşı çeyiz düzerken damadın ekonomik gücünü göstermek için bu geleneğinin uygulanmasından yana. Hamam takımı satıcıları, gelin adayı ve ailesinin de hazır bulunduğu hamam takımı satışları esnasında ücret yüzünden zaman zaman müstakbel dünürler arasında tartışmaların yaşanmasından yakınıyor.”³ Y kuşağı kadınların öğrenin durumu arttıkça ebeveynlerinin savunduğu bu gelenekleri gerekli bulma oranı azalmıştır.

Tablo 18. Katılımcıların Mesleklerine Göre Kadınların Çalışma Durumuna İlişkin Görüşleri

Meslek Durumu	Evlendikten sonra kadınların çalışması konusunda ne düşünüyorsunuz?			
	Çalışmamalı	Hem eve hem de işe vakit ayırabilecek bir işte çalışmalı.	İstedığı işte çalışabilir.	Toplam
Öğrenci	2	59	122	183
	1.1%	32.2%	66.7%	100.0%
Devlet Memuru	0	20	30	50
	0.0%	40.0%	60.0%	100.0%
Özel Sektör	3	22	42	67
	4.5%	32.8%	62.7%	100.0%
Çalışmıyor	4	27	23	54
	7.4%	50.0%	42.6%	100.0%

³ Erzurum'un Düğün Gelenekleri Cep Yakıyor, Bel Büküyor | Güncel (haber3.com) (2016)

Tablo 18. (Devam)

Psikolog	0	1	0	1
	0.0%	100.0%	0.0%	100.0%
Öğretmen	0	1	1	2
	0.0%	50.0%	50.0%	100.0%
Mühendis	0	0	2	2
	0.0%	0.0%	100.0%	100.0%
Avukat	0	1	3	4
	0.0%	25.0%	75.0%	100.0%
Akademisyen	0	0	2	2
	0.0%	0.0%	100.0%	100.0%
Hemşire	0	0	1	1
	0.0%	0.0%	100.0%	100.0%
Diyetisyen	0	0	1	1
	0.0%	0.0%	100.0%	100.0%
İşçi	0	0	1	1
	0.0%	0.0%	100.0%	100.0%
Tekniker	1	0	0	1
	100.0%	0.0%	0.0%	100.0%
Toplam	10	131	228	369

χ^2 : 59,024, df: 24, p: 0,000, p<0,05

Bekâr kadınların meslek durumlarına göre evlendikten sonra kadınların çalışma durumları arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 18’de verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların meslek durumları ile evlendikten sonra kadınların çalışma durumları karşılaştırıldığında öğrenci, devlet memuru, özel sektör, öğretmen, mühendis, avukat, akademisyen, hemşire, diyetisyen ve işçi mesleğinde yer alan kadınların çoğunluğu kadınların evlendikten sonra herhangi bir işte çalışabileceğini ifade ederken; psikolog mesleğini yapan kadınların tümü ve öğretmen mesleğini yapan kadınların yarısı evlendikten sonra kadınların çalışma durumlarında konusunda kararsız kaldıkları; tekniker mesleğinde yer alan kadınların tümü evlendikten sonra kadınların çalışmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bekâr kadınların meslek durumları ile

evlendikten sonra kadınların çalışma durumları arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2 = 59,024$, $p < 0,05$). Erken Cumhuriyet dönemi ile birlikte kadınların kamusal alanda varlığı devlet desteği ile sağlanmış, pek çok çalışan kadın rol model olarak gösterilmiştir. Fakat devlet politikasının değişmesi ile kadının rolü tekrar ev içi sınırlandırılmıştır. (Sancar, 2013) Daha sonraki süreçte kız çocuklarının eğitim imkânlarının iyileştirilmesi, fırsat eşitliği sağlanması bugün kadınların tekrar kamusal alanda varlığını devam ettirmesinde önemli rol oynamıştır. Farklı meslek grubundaki katılımcıların çoğunluğunun “kadın istediği işte çalışabilir” ifadesi bu eşitliğin sağlanmasının sonucu olarak gösterilebilir. “Hem eve hem işe vakit ayırabilecek bir işte çalışmalı” ifadesi de devlet memuru, özel sektör çalışanları ve çalışmayan kadınlar tarafından ikinci sırada tercih edilen bir seçenek olmuştur. Bunun sebebi aile içi iş bölümünde ve çocuk bakımında kadın erkek arasındaki eşitsiz dağılım gösterilebilir.

Tablo 19. Katılımcıların Ekonomik Durumuna Göre Önem Verdikleri Nikâh Çeşidi

Ailenin Ekonomik Durumu	Sizin için önemli olan nikâh çeşidini ya da çeşitlerini işaretleyiniz.					
	Resmi Nikâh	Dini Nikâh	Her ikisi de	Gerek yok	Kararsızım	Toplam
Çok iyi	2	4	8	0	0	14
	14.3%	28.6%	57.1%	0.0%	0.0%	100.0%
İyi	46	4	81	0	0	131
	35.1%	3.1%	61.8%	0.0%	0.0%	100.0%
Orta	83	8	113	1	0	205
	40.5%	3.9%	55.1%	0.5%	0.0%	100.0%
Kötü	6	2	18	0	1	27
	22.2%	7.4%	66.7%	0.0%	3.7%	100.0%
Toplam	137	18	220	1	1	377

X^2 : 37,279, df: 12, p: 0,000, $p < 0,05$

Bekâr kadınların aile ekonomik durumuna göre kadınlar için önemli olan nikâh çeşitleri arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 19’de verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların aile ekonomik durum ile kadınlar için önemli olan nikâh çeşitleri karşılaştırıldığında; tüm aile ekonomik durumunda olan kadınlar

evlenirken hem dini hem de resmi nikâhın olması gerektiğini düşünmektedirler. Bekâr kadınların aile ekonomik durum ile kadınlar için önemli olan nikâh çeşitleri arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2=37,279$, $p<0,05$). SEKAM Aile Araştırmaları da benzer bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bulgulara göre “farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylerin ortalama %80’i hem dini ve hem de resmi nikâh tercih ettiği” sonucuna varmıştır. Katılımcılarının dini nikâh hassasiyetini şöyle açıklamaktadır: “pek çok insanımız, diğer alanlarda göstermediği dini duyarlılığı dini nikâh konusunda göstermekte, resmi nikâhın varlığına rağmen dini nikâh olmadan yapılacak cinsel ilişkinin meşruiyet eksikliği taşıdığına, bu ilişkinin zina sayılabileceğine inanmaktadır.” (SEKAM, 2016) Bunun dışında SEKAM’ın çalışmasında sosyo ekonomik düzey yükseldikçe resmi nikâhı tercih etme davranışında artış görülmüştür. Bizim çalışmamızda ise resmi nikâhı sadece orta ve iyi ekonomik düzeye sahip katılımcılar tercih etmiştir.

Tablo 20. Katılımcıların Büyüdüğü Yer ile Eşin Modern ya da Geleneksel Olmasını İsteme Durumu Arasındaki İlişki

Büyüdüğü Yer	Evleneceğiniz kişinin;			
	Modern olmasını isterim	Geleneksel olmasını isterim	Fark etmez	Toplam
İl	182	42	70	294
	61.9%	14.3%	23.8%	100.0%
İlçe	30	8	19	57
	52.6%	14.0%	33.3%	100.0%
Köy	10	9	8	27
	37.0%	33.3%	29.6%	100.0%
Toplam	222	59	97	378

X^2 : 10,749, df: 4, p: 0,030, $p<0,05$

Bekâr kadınların büyüdüğü yere göre evleneceği kişinin özellikleri arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 20’de verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların büyüdüğü yer ile evleneceği kişinin özellikleri karşılaştırıldığında; tüm büyüme yerlerinde yaşayan kadınlar evleneceği kişinin modern olmasını isterken; bu oran köyde ve ilçede büyümüş olan kadınlarda daha azdır. Bekâr kadınların büyüdüğü

yer ile evleneceği kişinin özellikleri arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2 = 10,749$, $p < 0,05$). Katılımcıların büyüdüğü yer fark etmeksizin çoğunluğunun modern eş istediği görülmektedir. Aynı dönemde yaşayan kuşaklar benzer özelliklere sahip olarak tanımlansa da yaşadıkları ülkenin sosyoekonomik özellikleri onların farklılaşmasına neden olmuştur. Fakat Y kuşağının postmodern dönemde yaşaması, sosyal medyayı etkin olarak kullanması tüm dünyada Y kuşağını tek tipleştirmiştir. (Bayhan, 2014) Büyüdüğü yerler farklı olsa da katılımcıların benzer tercihlerde bulunması ortaya çıkan sonucun göstergesidir.

Tablo 21. Katılımcıların Ekonomik Durumları ile Boşanma Nedenleri Arasındaki İlişki

Ailenin Ekonomik Durumu	Aşağıdakilerden hangileri sizin için boşanma sebebidir?							Toplam
	Aile içi şiddet	Aldatma	Maddi sorunlar	Aşkın bitmesi	Eşin ailesi ile anlaşamamak	Çocuk istememek	Kötü alışkanlık (kumar, içki...)	
Çok iyi	5	2	0	0	0	0	5	12
	41.7%	16.7%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	41.7%	100.0%
İyi	77	29	1	3	2	2	13	127
	60.6%	22.8%	0.8%	2.4%	1.6%	1.6%	10.2%	100.0%
Orta	108	28	2	5	2	3	53	201
	53.7%	13.9%	1.0%	2.5%	1.0%	1.5%	26.4%	100.0%
Kötü	17	6	0	1	1	1	0	26
	65.4%	23.1%	0.0%	3.8%	3.8%	3.8%	0.0%	100.0%
Toplam	207	65	3	9	5	6	71	366

X^2 : 42,386, df: 18, p: 0,001, $p < 0,05$

Bekâr kadınların aile ekonomik durumuna göre boşanma sebebi arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 21’de verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların aile ekonomik durum ile boşanma sebebi karşılaştırıldığında; aile ekonomik durumu birbirinden farklı olan tüm kadınlar aile içi şiddetin boşanma sebebi olduğunu düşünmektedirler. Ancak aile ekonomik durumu çok iyi olan kadınlar aynı zamanda kötü alışkanlıkların da boşanma sebebi olduğunu belirtmiştir. Bekâr kadınların aile ekonomik durum ile boşanma sebebi arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2 = 42,386$, $p < 0,05$).

Aile Bakanlığını Türkiye genelinde yaptığı iki çalışmaya göre boşanma nedenleri şu şekildedir: İçki ve kumar, dayak ve kötü muamele nedeni ile kadınlar evliliklerini sonlandırmaktadırlar. (Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler, Öneriler, 2014) Türkiye genelinde, cinsiyet ayrımı yapılmaksızın, boşanmanın en çok görülen üç nedeninin; %51 oranında sorumsuz ve ilgisiz davranma, %30 oranında evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama ve %24 oranında eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması olduğu görülmektedir. (Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2016) Aile içi şiddetin birincil boşanma nedeni olması Y kuşağı kadınlarının geleneksel ailede yer alan “kocandır döver de sever de” gibi eşitsiz yaklaşımları açıkça kabul etmediğini göstermektedir.

Tablo 22. Katılımcıların Büyüdüğü Yer ile Boşanma İhtimalinin Evlenme Kararlarını Etkileme Durumu Arasındaki İlişki

Büyüdüğü Yer	Evlilikte boşanma ihtimalinin olması evlilik kararınızı olumsuz yönde etkiler mi?			
	Evet	Kararsızım	Hayır	Toplam
İl	104	63	127	294
	35.4%	21.4%	43.2%	100.0%
İlçe	20	13	24	57
	35.1%	22.8%	42.1%	100.0%
Köy	20	4	3	27
	74.1%	14.8%	11.1%	100.0%
Toplam	144	80	154	378

X^2 : 16,758, df: 4, p: 0,002, $p < 0,05$

Bekâr kadınların büyüdüğü yere göre evlilikte boşanma ihtimalinin olması evlilik kararını etkileme durumu arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 22’de verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların büyüdüğü yer ile evlilikte boşanma ihtimalinin olması evlilik kararını etkileme durumu karşılaştırıldığında; il ve ilçede yaşayan kadınlar evlilikte boşanma ihtimalinin olması evlilik kararını olumsuz yönde etkilemeyeceğini ifade ederken; köyde büyümüş olan kadınlar evlilikte boşanma ihtimalinin olması evlilik kararını olumsuz yönde etkilemeyeceğini belirtmiştir. Bekâr

kadınların büyüdüğü yer ile evlilikte boşanma ihtimalinin olması evlilik kararını etkileme durumu arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2 = 16,758$, $p < 0,05$). Boşanma ihtimalinin olması köyde büyüyen kadınları diğerlerine göre daha fazla etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri aile içinde üretilir ve aktarılır. Aile tipleri de yerleşim yerlerine göre farklılık göstermektedir. Köy ailesinde akraba evliliklerinin tercih edilmesi, akrabalık ve komşuluk ilişkilerinin belirleyici bir yere sahip olması ve kadının maddi açıdan kocasına bağımlı olması köyde yaşayan kadının boşanmasını zorlaştırır ve toplumsal açıdan dışlanmasına sebep olabilir.

Tablo 23. Katılımcıların Eğitim Düzeyine Göre Eşin Mezhebine İlişkin Beklentiler

Eğitim Düzeyi	Evleneceğiniz kişinin farklı mezhepten olması evlenme kararınızı etkiler mi?			
	Evet	Kararsızım	Hayır	Toplam
İlköğretim	0	1	1	2
	0.0%	50.0%	50.0%	100.0%
Lise	8	2	3	13
	61.5%	15.4%	23.1%	100.0%
Fakülte/ Yüksekokul	107	81	80	268
	39.9%	30.2%	29.9%	100.0%
Lisansüstü	51	13	31	95
	53.7%	13.7%	32.6%	100.0%
Toplam	166	97	115	378

X^2 : 13,979, df: 6, p: 0,030, $p < 0,05$

Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre evleneceği kişinin farklı mezhepten olmasının evlenme kararına etkisi arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 23’de verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların eğitim düzeyi ile evleneceği kişinin farklı mezhepten olmasının evlenme kararına etkisi karşılaştırıldığında; lise ve lisansüstü mezunu kadınların yarısından fazlası ve fakülte/yüksekokul mezunu kadınların çoğu evleneceği kişinin farklı mezhepten olmasının evlilik kararını etkileyeceğini ifade ederken; ilkokul mezunu kadınlar

evleneceği kişinin farklı mezhepten olmasının evlilik kararını etkilemeyeceğini ifade etmiştir. Bekâr kadınların öğrenim durumları ile evleneceği kişinin farklı mezhepten olmasının evlenme kararına etkisi arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2 = 13,979$, $p < 0,05$). Katılımcıların çoğunluğunun eşleriyle aynı mezhepten olmak istemesi geleneksel bir tutuma sahip olduklarını gösterir.

Tablo 24. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Çocuk Sahibi Olma Kararı Arasındaki İlişki

Eğitim Düzeyi	Çocuk sahibi olmak istememeniz de evlenmek ister misiniz?			
	Evet	Kararsızım	Hayır	Toplam
İlköğretim	1	1	0	2
	50.0%	50.0%	0.0%	100.0%
Lise	5	4	4	13
	38.5%	30.8%	30.8%	100.0%
Fakülte/ Yükseköğretim	198	38	32	268
	73.9%	14.2%	11.9%	100.0%
Lisansüstü	80	9	6	95
	84.2%	9.5%	6.3%	100.0%
Toplam	284	52	42	378

X^2 : 16,415, df: 6, p: 0,012, $p < 0,05$

Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre çocuk sahibi olmak istemese de evlenmek isteme durumu arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 24’de verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların eğitim düzeyine ile çocuk sahibi olmak istemese de evlenmek isteme durumu karşılaştırıldığında; tüm eğitim düzeylerinde kadınların çocuk sahibi olmak istemese de evlenmeyi istemektedirler. Ancak lise mezunu kadınlar diğer eğitim düzeyine sahip kadınlara göre daha az oranda bu seçeneğe yönelim göstermiştir. Bekâr kadınların öğrenim durumları ile çocuk sahibi olmak istemese de evlenmek isteme durumu arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2 = 16,415$, $p < 0,05$). Eğitim düzeyi arttıkça katılımcılar çocuk sahibi olmak istemese de evlenmek istemektedir. Çocuk sahibi olma ve neslin devam ettirilmesi ailenin en önemli işlevleri arasındadır. Fakat kadın ve erkeklerde evlenme yaşının yükselmesi (Tablo 30-31),

evlenme oranlarının düşmesi ve boşanma oranlarındaki artış evliliğin toplumsaldan ziyade bireysel nedenlerle yapıldığına işaret etmektedir. TUİK verilerine göre 2001 yılında evlenme sayısı 544.322 iken 2020’de bu sayı 488.335’e düşmüştür.⁴ Boşanma sayısı ise 2001 yılında 91.994 iken 2020’de 136.570’e yükselmiştir.⁵

Tablo 25. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile İsteme, Nişan, Kına, Düğün Seremonisi Yapma Arasındaki İlişki

Eğitim Düzeyi	Evlenirken isteme, nişan, kına, düğün gibi ritüeller sizin için;			
	Mutlaka gerçekleştirilmeli	Olsa da olur olmasa da	Hepsinin gerçekleştirilmesine gerek yok.	Toplam
İlköğretim	2	0	0	2
	100.0%	0.0%	0.0%	100.0%
Lise	8	1	4	13
	61.5%	7.7%	30.8%	100.0%
Fakülte/ Yüksekokul	79	66	123	268
	29.5%	24.6%	45.9%	100.0%
Lisansüstü	15	16	64	95
	15.8%	16.8%	67.4%	100.0%
Toplam	104	83	191	378

χ^2 : 26,542, df: 6, p: 0,000, p<0,05

Bekâr kadınların öğrenim durumlarına göre evlenirken isteme, nişan, kına, düğün gibi ritüellerin kendisi için önemi arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 25’de verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların öğrenim durumları ile evlenirken isteme, nişan, kına, düğün gibi ritüellerin kendisi için önemi karşılaştırıldığında; ilkokul ve lise mezunu kadınlar evlenirken isteme, nişan, kına, düğün gibi ritüellerin mutlaka gerçekleştirilmesini beklerken; fakülte/yüksekokul ile lisansüstü mezunu kadınların evlenirken isteme, nişan, kına, düğün gibi ritüellerin hepsinin gerçekleştirilmesine gerek olmadığını ifade etmiştir. Bekâr kadınların öğrenim durumları

⁴ <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>

⁵ <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>

ile evlenirken isteme, nişan, kına, düğün gibi ritüellerin kendisi için önemi arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2 = 26,542$, $p < 0,05$). Eğitim düzeyi arttıkça katılımcıların isteme, nişan, kına, düğün gibi ritüellerin eksiksiz yerine getirilmesini isteme durumu azalmaktadır. Bu durum ritüellerin eski önemini taşımadığını gösterir.

Tablo 26. Katılımcıların Büyüdüğü Yere Göre Ev İşleri ve Çocuk Bakımında İş Bölümü İsteme Durumu

Büyüdüğü Yer	Ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümü olsun ister misiniz?			
	Evet	Kararsızım	Hayır	Toplam
İl	284	5	5	294
	96.6%	1.7%	1.7%	100.0%
İlçe	55	2	0	57
	96.5%	3.5%	0.0%	100.0%
Köy	22	2	3	27
	81.5%	7.4%	11.1%	100.0%
Toplam	361	9	8	378

X^2 : 16,107, df: 4, p: 0,003, $p < 0,05$

Bekâr kadınların büyüdüğü yere göre ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümü isteme durumu arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 26'da verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların büyüdüğü yer ile ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümü isteme durumu karşılaştırıldığında; tüm büyüme yerlerinde yaşayan kadınlar ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümü olmasını isterken; bu oran köyde büyümüş olan kadınlarda daha azdır. ($X^2 = 16,107$, $p < 0,05$). Fakat kadınların büyük çoğunluğun ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümü istemesi toplumsal cinsiyet rollerinin değiştiğine dair önemli bir göstergedir. Kadınlar artık bu işleri kendi sorumluluğu olarak görmemektedir.

Tablo 27. Katılımcıların Aile Tipine Göre Akraba Evliliği Gerçekleştirme Durumu

Aile Tipi	Akraba evliliği yapmayı tercih eder misiniz?			
	Evet	Kararsızım	Hayır	Toplam
Geleneksel geniş aile	10	17	77	104
	9.6%	16.3%	74.0%	100.0%
Çekirdek aile	7	41	217	265
	2.6%	15.5%	81.9%	100.0%
Boşanmış ya da ayrı yaşayan aile	1	0	8	9
	11.1%	0.0%	88.9%	100.0%
Toplam	18	58	302	378

χ^2 : 10,530, df: 4, p: 0,032, $p < 0,05$

Bekâr kadınların aile tipine göre akraba evliliği yapma durumu arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 27’de verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların aile tipleri ile akraba evliliği yapma durumu karşılaştırıldığında; tüm aile tipinde yaşayan kadınlar akraba evliliği yapmak istemediklerini belirtirken; bu oran geleneksel geniş aile tipinde daha azdır. Bekâr kadınların aile tipleri ile akraba evliliği yapma durumu arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($\chi^2 = 10,530$, $p < 0,05$). Akraba evliliği çoğunlukla köy ailesinde görülür. Geçmişte mirasın ya da toprağın bölünmemesi, “tanıdığımız biriyle evlensin” gibi güvenlik endişesi ile daha yaygın olan evlilik türü günümüzde pek fazla tercih edilmemektedir. Gençlerin üniversite eğitimi almaları yeni bir sosyal çevre edinmelerine ve eş tercihlerinin değişmesine neden olmuştur. Üniversitelerin eğitim işlevinin yanında eş edindirme işlevinin olması Parsons’ın gizli işlevine örnektir.

Tablo 28. Katılımcıların Aile Tipine Göre Evlilik Öncesi Birlikte Yaşamaya Dair Görüşleri

Aile Tipi	Evlilik öncesi birlikte yaşanmalı mı?			
	Evet	Kararsızım	Hayır	Toplam
Geleneksel geniş aile	7	11	86	104
	6.7%	10.6%	82.7%	100.0%

Tablo 28. (Devam)

Çekirdek aile	43	34	188	265
	16.2%	12.8%	70.9%	100.0%
Boşanmış ya da ayrı yaşayan aile	3	0	6	9
	33.3%	0.0%	66.7%	100.0%
Toplam	53	45	280	378

χ^2 : 10,132, df: 4, p: 0,038, p<0,05

Bekâr kadınların aile tipine göre evlilik öncesi birlikte yaşama durumu arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 28’de verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların aile tipleri ile evlilik öncesi birlikte yaşama durumu karşılaştırıldığında; tüm aile tipinde yaşayan kadınlar evlilik öncesi birlikte yaşamak istemediğini belirtirken; bu oran boşanmış ya da ayrı yaşayan aile tipinde daha azdır. Bekâr kadınların aile tipleri ile evlilik öncesi birlikte yaşama durumu arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir (χ^2 =10,132, p<0,05). Evlilik öncesi birlikteliğin toplumda meşruiyet kazanmaması, kabul görmemesinin nedenleri arasında yer alır.

Tablo 29. Katılımcıların Aile Tipine Göre Eşinin Kendisiyle Aynı Dinde Olması Beklentisi

Aile Tipi	Evleneceğiniz kişinin dini sizinle aynı mı olmalı?			
	Evet	Kararsızım	Hayır	Toplam
Geleneksel geniş aile	98	2	4	104
	94.2%	1.9%	3.8%	100.0%
Çekirdek aile	221	24	20	265
	83.4%	9.1%	7.5%	100.0%
Boşanmış ya da ayrı yaşayan aile	5	2	2	9
	55.6%	22.2%	22.2%	100.0%
Toplam	324	28	26	378

χ^2 : 14,507, df: 4, p: 0,006, p<0,05

Bekâr kadınların aile tipine göre evleneceği kişinin aynı dine mensup olma durumu arasında ilişki olup olmadığına ilişkin ki-kare testi sonuçları tablo 29’da verilmiştir. Ankete katılan bekâr kadınların meslek durumları ile evleneceği kişinin aynı dine mensup

olma durumu karşılaştırıldığında; tüm aile türündeki kadınlar evleneceği kişinin aynı dine mensup olmasını istememektedirler. Ancak bu oran boşanmış ya da ayrı yaşayan aile tipindeki kadınlarda daha azdır. Bekâr kadınların aile tipleri ile evleneceği kişinin aynı dine mensup olma durumu arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($X^2 = 14,507$, $p < 0,05$). Acar, aynı dine inanan kimselerin daha iyi anlaşacağını, çocukların dini ve ahlaki eğitimlerinin olumlu etkileneceğini söyler. Semavi dinlerde de eşlerin aynı dinden olunmasına öncelik verilmesi gerektiği görülür. (Acar, 2002) Türkiye genelindeki tutumla benzerlik göstermektedir. (Türkiye Aile yapısı Araştırması, 2016)

Kruskal Wallis H Testi

Tablo 30. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Kadınlar İçin İdeal Evlenme Yaşı Arasındaki İlişki

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	S.O.	sd	X ²	P
Sizce kadınlar için ideal evlilik yaşı kaçtır?	İlköğretim	2	174.00	3	11,014	0,012
	Lise	13	175.04			
	Fakülte/	268	182.70			
	Yüksekokul					
	Lisansüstü	95	210.98			
	Total	378				

Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre kadınlar için ideal evlilik yaşı arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların kadınlar için ideal evlilik yaşı hakkında düşünceleri Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 30'da verilmiştir. Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre kadınlar için ideal evlilik yaşı hakkında düşünceleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=11,014$; $p < 0,05$). Bekâr kadınların kadınlar için ideal evlilik yaşı hakkındaki düşünceleri eğitim düzeyine göre değişmektedir. Öğrenim durumları arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane's T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre öğrenim grupları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Lisansüstü mezun olan kadınların, kadınlar için ideal evlilik yaşı hakkındaki düşünceleri ilköğretim, lise ve

fakülte/yüksekokul mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. Günümüzde kadınların ideal evlenme yaşını belirleyen en önemli etkenlerden biri eğitim düzeyidir. TÜİK’de⁶ Türkiye geneli kadın için uygun görülen ilk evlenme yaşı istatistiklerine bakıldığında 2006 yılında 20-24 yaş arasını ideal kabul edenlerin sayısı %60.4 iken 2021 yılında bu oran %31’e düşmüştür. 2021 yılı kadın için uygun görülen ilk evlenme yaşı oranı %52,7 ile 25-29 yaş aralığıdır. Evlilik yaş ortalamasının artması, kadınların öğrenim süresinin artması ile doğrudan ilişkilendirilebilir. Eğitim bireylerin evlilik kararlarını ve eş seçim tercihlerini de etkilemektedir. Katılımcıların kendileriyle benzer eğitim düzeyine sahip kişilerle evlenmek istemesi bunu doğrular niteliktedir (Tablo 14). Eğitimli eş istemenin yanı sıra evliliğe ilişkin beklentilerin farklılaşması bireylerin eş tercihinde daha seçici olmasına yol açmaktadır.

Tablo 31. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Erkekler İçin İdeal Evlenme Yaşı Arasındaki İlişki

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	S.O.	sd	X ²	P	
Sizce erkekler için ideal evlilik yaşı kaçtır?	İlköğretim	2	193.25	3	15,052	0,002	
	Lise	13	227.00				
	Fakülte/	268	177.27				
	Yüksekokul						
	Lisansüstü	95	218.78				
	Total	378					

Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre erkekler için ideal evlilik yaşı arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların erkekler için ideal evlilik yaşı hakkında düşünceleri Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 31’de verilmiştir. Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre erkekler için ideal evlilik yaşı hakkında düşünceleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=15,052$; $p<0,05$). Bekâr kadınların erkekler için ideal evlilik yaşı hakkındaki düşünceleri eğitim düzeyine göre değişmektedir. Öğrenim durumları arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak

⁶ <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>

amacıyla yapılan Tamhane's T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre öğrenim grupları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Lise mezunu olan kadınların, erkekler için ideal evlilik yaşı hakkındaki düşünceleri ilköğretim, fakülte/yüksekokul ve lisansüstü mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. Geleneksel aile yapısında erkeklerin ideal evlenme yaşı kadınlara göre biraz daha geçtir. Ataerkilliğin baskın olduğu bu yapıda erkekten evlenecek olgunluğa erişmesi ve ailesinin geçimini sağlayabilmesi beklenir. Bu ise ancak erkeğin askerliğini yapması ve iş sahibi olması ile gerçekleşmektedir. Fakat günümüz toplumunda erkeklerin öğrenim sürelerinin artması askerlik ve iş bulma süreçlerinin de ertelenmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla 25-29 olan yaş grubu 25-35 olarak genişlemiştir.⁷

Tablo 32. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Çocuk Sahibi Olmayı İsteme Durumu Arasındaki İlişki

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	S.O.	sd	X ²	P
Çocuk sahibi olmak istemerseniz de evlenmek ister misiniz?	İlköğretim	2	226.50	3	14,465	0,002
	Lise	13	260.35			
	Fakülte/ Yüksek okul	268	191.99			
	Lisansüstü	95	171.99			
	Total	378				

Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre çocuk sahibi olmak istemese de evlenmeyi isteme durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların çocuk sahibi olmak istemese de evlenmeyi isteme durumu hakkında düşünceleri Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 32'de verilmiştir. Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre çocuk sahibi olmak istemese de evlenmeyi isteme durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=14,465$; $p<0,05$). Bekâr kadınların çocuk sahibi olmak istemese de evlenmeyi isteme durumu hakkındaki düşünceleri eğitim düzeyine göre değişmektedir. Eğitim düzeyleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane's T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre öğrenim grupları

⁷ <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>

arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Lise mezunu olan kadınların, çocuk sahibi olmak istemese de evlenmeyi isteme durumu hakkındaki düşünceleri ilköğretim, fakülte/yüksekokul ve lisansüstü mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. İnsanlar pek çok sebeple çocuk sahibi olmak isteyebilir. Tarım toplumlarında çocuk sahibi olmak tarımsal iş gücünün artması anlamına geldiği için ekonomik sebeple çocuk sahibi olunabildiği gibi kişiler yaşlılıkta yalnız kalmamak ve sevgi ihtiyacı gibi bireysel sebeplerle de çocuk sahibi olmak isteyebilir. Fakat çocuk sahibi olmak ciddi sorumluluk gerektiren önemli bir karardır. Z. Uğur'un çocuk sahibi olma ve mutluluk ilişkisini araştırdığı çalışmaya göre çocuk sahibi olmak erkekler için mutlulukla pozitif ilişki içinde olmasına rağmen, kadınlar için çocuk sahibi olmanın mutlulukla negatif ilişkili olduğunu tespit etmiştir. (Uğur, 2018: 96) Bunun sebepleri kadının bedensel olarak değişimden geçmesi, varsa işi ya da eğitiminden feragat etmesi, aile içi iş bölümünün az olması, ilk yıllarda bakım veren kişinin anne olması sebebiyle çocuk ile ilgili tüm yükün anneye bırakılması ile kadının yaşam kalitesinin düşmesinin bir yansıması olarak açıklanabilir. Dolayısıyla kadının çocuk sahibi olup olmaması pek çok etken gibi eğitim düzeyine göre de değişim gösterebilmektedir.

Tablo 33. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile İsteme, Nişan, Kına, Düğün Yapma Ritüelleri Arasındaki İlişki

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	S.O.	sd	X ²	P
Evlenirken isteme, nişan, kına, düğün gibi ritüeller sizin için;	İlköğretim	2	52.50	3	21,010	0,000
	Lise	13	130.62			
	Fakülte/ Yüksek okul	268	181.32			
	Lisansüstü	95	223.53			
	Total	378				

Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre evlenirken isteme, nişan, kına düğün gibi ritüellerin kendisi için önemi arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların evlenirken isteme, nişan, kına düğün gibi ritüellerin kendisi için önemi hakkında düşünceleri Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 33'de verilmiştir. Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre evlenirken isteme, nişan, kına düğün gibi ritüellerin kendisi için önemi

arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=21,010$; $p<0,05$). Bekâr kadınların evlenirken isteme, nişan, kına düğün gibi ritüellerin kendisi için önemi hakkındaki düşünceleri öğrenim durumlarına göre değişmektedir. Öğrenim durumları arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane's T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre öğrenim grupları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Lisansüstü mezunu olan kadınların, evlenirken isteme, nişan, kına düğün gibi ritüellerin kendisi için önemi hakkındaki düşünceleri ilköğretim, lise ve fakülte/yüksekokul mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. Doğum, evlenme, ölüm gibi ritüeller toplumdan topluma farklılık gösterse de kolektif şuur ve dayanışma sağlar. Modern toplumlar yapısal ve kültürel değişim geçirerek bireyselleşmiş ve sekülerleşmiştir. Bu bağlamda Karaman, modern toplumlarda ritüellerin kendi yolunu bulup devam edebileceğini ya da rutinleştiği için kaybolarak, yeni arayışlara neden olabileceğini söyler. (Karaman, 2010: 235) Eğitim düzeyi arttıkça katılımcıların bu ritüelleri eksiksiz yerine getirme oranlarının azalması (Tablo 25) bu sıradanlaşmaya örnek gösterilebilir.

Tablo 34. Katılımcıların Meslekleri ile Ekonomik Durumlarının Evlenmeye Elverişli Olması Arasındaki İlişki

Değişkenler	Meslek Durumu	n	S.O.	sd	X ²	P
Ekonomik durumunuz evlenmeye engel mi?	Öğrenci	183	179.47	5	21,365	0,045
	Devlet Memuru	50	228.58			
	Özel Sektör	67	177.25			
	Çalışmıyor	54	182.65			
	Psikolog	1	152.00			
	Öğretmen	2	56.50			
	Mühendis	2	168.50			
	Avukat	4	112.50			
	Akademisyen	2	280.50			
	Hemşire	1	280.50			

Tablo 34. (Devam)

Diyetisyen	1	152.00
İşçi	1	152.00
Tekniker	1	56.50
Toplam	369	

Bekâr kadınların meslek durumlarına göre ekonomik durumlarının evlenmeye etkisi hakkında görüşü arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların ekonomik durumlarının evlenmeye etkisi hakkında görüşü hakkında düşünceleri Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 34’de verilmiştir. Bekâr kadınların meslek durumlarına göre ekonomik durumlarının evlenmeye etkisi hakkında görüşü arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=21,365$; $p<0,05$). Bekâr kadınların ekonomik durumlarının evlenmeye etkisi hakkında görüşü hakkındaki düşünceleri meslek durumlarına göre değişmektedir. Meslek durumları arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre meslek grupları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Devlet memuru olan kadınların, ekonomik durumlarının evlenmeye etkisi hakkında görüşü öğrenci, özel sektör, çalışmayan ve diğer meslek grubunda yer alan kadınlara göre farklılık göstermektedir. Meslek kişilerin gelir kaynağını oluşturmasının yanında onlara saygınlık ve statü de kazandırmaktadır. Bireylerin meslekleri ve mevcut ekonomik durumları aynı zamanda yaşam tarzlarını da belirlemektedir. Ersoy’un düğün hazırlığı ile ilgili yaptığı çalışmada düğün hazırlığı sürecindeki çiftlerden kadınların ekonomik durum ile ilgili olarak yöneltilmiş olan “Organizasyon şirketi tercih ederken bütçeme uygun olanı tercih ederim” ifadesine %87,1 gibi yüksek düzeyde katılım gösterdikleri gözlemlenmiştir. (Ersoy, 2019: 87) Dolayısıyla katılımcıların evlilik yapıp yapmama kararında ya da yapacakları nişan, kına, düğün gibi ritüellerde meslekleri ve ekonomik durumları belirleyici olacaktır.

Tablo 35. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Akraba Evliliği Yapma Arasındaki İlişki

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	S.O.	sd	X ²	P
Akraba evliliği yapmayı tercih eder misiniz?	İlköğretim	2	227.50	3	8,286	0,040
	Lise	13	138.58			
	Fakülte/ Yüksekokul	268	187.90			
	Lisansüstü	95	200.17			
	Total	378				

Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre akraba evliliği yapmayı tercih etme durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekâr kadınların akraba evliliği yapmayı tercih etme durumu hakkında düşünceleri Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 35’de verilmiştir. Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre akraba evliliği yapmayı tercih etme durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=8,286$; $p<0,05$). Bekâr kadınların akraba evliliği yapmayı tercih etme durumu hakkındaki düşünceleri öğrenim durumlarına göre değişmektedir. Öğrenim durumları arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre öğrenim grupları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. İlkokul mezunu olan kadınların, akraba evliliği yapmayı tercih etme durumu hakkındaki düşünceleri lise, fakülte/yüksekokul ve lisansüstü mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. Aile Bakanlığının “Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespitler, Öneriler” başlığıyla yayınladığı çalışmada 2011 yılında akraba evliliği yapanlar arasında eğitimli olmayanların %25’i amcaoğlu/amcakızı ile evliyken, bu oran lise ve üstü eğitimlilerde %13-14 oranlarındadır. (Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler, Öneriler, 2014) Bakanlığın 2016 yılında yayınladığı Türkiye Aile Yapısı Araştırması’na göre eğitim düzeyi arttıkça akraba evliliğini olumlu karşılayanların oranı düşmektedir. Herhangi bir okul bitirmemiş olanların %30’u akraba evliliğini uygun karşılarlarken bu oran üniversite/lisansüstü öğrenim seviyesinde %9’dur.(Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2016) Eğitim seviyesi arttıkça yakın çevre ve akraba evliliği yapma oranının azaldığı bilinmektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe bireylerin okulda, stajda, çalıştığı ya da çalışacağı yerlerde

yeni insanlarla tanışıp farklı çevreler edinme fırsatı artacaktır. Bu durum kadınların eş seçim tercihini yeni edindiği çevrelerden yapmasına neden olabilir.

Tablo 36. Katılımcıların Aile Tipi ile Evleneceği Kişiyle Aynı Dine Sahip Olma Beklentisi Arasındaki İlişki

Değişkenler	Aile Tipi	n	S.O.	sd	X ²	P
Evleneceğiniz kişinin dini sizinle aynı mı olmalı?	Geleneksel geniş aile	104	173.69			
	Çekirdek aile	265	193.76			
	Boşanmış ya da ayrı yaşayan aile	9	246.72	2	13,661	0,001
	Toplam	378				

Bekâr kadınların aile tiplerine göre evleneceği kişinin kendisiyle aynı dinde olma durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların evleneceği kişinin kendisiyle aynı dinde olma durumu Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 36’da verilmiştir. Bekâr kadınların aile tiplerine göre evleneceği kişinin kendisiyle aynı dinde olma durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=13,661$; $p<0,05$). Bekâr kadınların evleneceği kişinin kendisiyle aynı dinde olma durumu hakkındaki düşünceleri aile tiplerine göre değişmektedir. Aile tipleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre aile tipleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Boşanmış ya da ayrı yaşayan kadınların evleneceği kişinin kendisiyle aynı dinde olma durumu geleneksel geniş aile ve çekirdek aile yapısına sahip kadınlara göre farklılık göstermektedir. Gökmen vd.(2019)’ne göre, eşler arasındaki dini görüşlerin evlilikler bakımından büyük önem taşıdığını belirtir. Çalışmada, 2016 hane verilerinden elde edilen bulgulara göre, dini konuda eşyle sorun yaşayan kişilerin, bu konuda sorun yaşamayanlara göre boşanma riski yaklaşık 6 kat daha yüksek olduğu görülmüştür. (Gökmen, Eralp, & Kayış, 2019: 74) Geleneksel geniş ve çekirdek aileye sahip katılımcıların benzer düşünceye sahip olması bu durumla ilişkilendirilebilir. Yani dini inanç her ne kadar bireysel olsa da

kişilerin yaşam pratiklerinde önemli bir yere sahiptir. Özellikle çocuk yetiştirme noktasında ortak noktada buluşulamazsa bu durum aile içinde çatışmaya sebep olabilir.

Tablo 37. Katılımcıların Aile Tipi ile Evleneceği Kişinin Tüm İslami/Dini Ritüelleri Yerine Getirme Beklentisi Arasındaki İlişki

Değişkenler	Aile Tipi	n	S.O.	sd	X ²	P
Evleneceğiniz kişinin tüm İslami/dini ritüelleri yerine getirmesini ister misiniz?	Geleneksel geniş aile	104	170.48			
	Çekirdek aile	265	196.00			
	Boşanmış ya da ayrı yaşayan aile	9	217.94	2	6,505	0,039
	Toplam	378				

Bekâr kadınların aile tiplerine göre evleneceği kişinin tüm İslami/dini ritüellerini yerine getirmesini isteme durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekâr kadınların evleneceği kişinin tüm İslami/dini ritüellerini yerine getirmesini isteme durumu Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 37’de verilmiştir. Bekâr kadınların aile tiplerine göre evleneceği kişinin tüm İslami/dini ritüellerini yerine getirmesini isteme durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=6,505$; $p<0,05$). Bekâr kadınların evleneceği kişinin tüm İslami/dini ritüellerini yerine getirmesini isteme durumu hakkındaki düşünceleri aile tiplerine göre değişmektedir. Aile tipleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre aile tipleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Boşanmış ya da ayrı yaşayan aileye sahip kadınların evleneceği kişinin tüm İslami/dini ritüellerini yerine getirmesini isteme durumu geleneksel geniş aile ve çekirdek aile yapısına sahip kadınlara göre farklılık göstermektedir. Türkiye geneli yapılan araştırma bulgularına göre kadınlar eşlerinin dindar olmasını (%79) ve aynı mezhepten olmasını (%68) önemli bulmaktadır. (Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler, Öneriler, 2014) Üniversite son sınıf öğrencileri ile yapılan bir başka araştırmaya göre

kadınlar evleneceği eşin dindar olmasını (%39,2) önemsemektedir. (Türkaslan, Suleymanov, 2010)

Tablo 38. Katılımcıların Aile Tipine Göre Kendi Ebeveynlerinin Evliliği Gibi Bir Evlilik Yapma Beklentisi Arasındaki İlişki

Değişkenler	Aile Tipi	n	S.O.	sd	X ²	P
Kendi anne babanızın evliliği gibi bir evlilik yapmak ister miydiniz?	Geleneksel geniş aile	104	178.56			
	Çekirdek aile	265	190.46			
	Boşanmış ya da ayrı yaşayan aile	9	287.50	2	9,734	0,008
	Toplam	378				

Bekâr kadınların aile tiplerine göre kendi anne babasının evliliği gibi bir evlilik yapmayı isteme arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların kendi anne babasının evliliği gibi bir evlilik yapmayı isteme durumu Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 38’de verilmiştir. Bekâr kadınların aile tiplerine göre kendi anne babasının evliliği gibi bir evlilik yapmayı isteme arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=9,734$; $p<0,05$). Bekâr kadınların kendi anne babasının evliliği gibi bir evlilik yapmayı isteme durumu hakkındaki düşünceleri aile tiplerine göre değişmektedir. Aile tipleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre aile tipleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Boşanmış ya da ayrı yaşayan aileye sahip kadınların kendi anne babasının evliliği gibi bir evlilik yapmayı isteme durumu geleneksel geniş aile ve çekirdek aile yapısına sahip kadınlara göre farklılık göstermektedir. Eşlerin en çok geçimsizlik, şiddet, kötü alışkanlıklar sebebiyle boşandığı biliniyor. Boşanmış aileye sahip kadınların ailelerinde yaşadıkları travmaları kendi kuracakları ailede yaşamama ve huzursuz bir ortam istememe durumu doğal bir sonuçtur.

Tablo 39. Katılımcıların Aile Tipi ile Evlilik Öncesi Birlikte Yaşamayı Tercih Etme Arasındaki İlişki

Değişkenler	Aile Tipi	n	S.O.	sd	X ²	P
Evlilik öncesi birlikte yaşanmalı mı?	Geleneksel geniş aile	104	207.08	2	6,593	0,037
	Çekirdek aile	265	183.33			
	Boşanmış ya da ayrı yaşayan aile	9	168.00			
	Toplam	378				

Bekâr kadınların aile tiplerine göre evlilik öncesi birlikte yaşamayı isteme durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların evlilik öncesi birlikte yaşamayı isteme durumu Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 39’da verilmiştir. Bekâr kadınların aile tiplerine göre evlilik öncesi birlikte yaşamayı isteme durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=6,593$; $p<0,05$). Bekâr kadınların evlilik öncesi birlikte yaşamayı isteme durumu hakkındaki düşünceleri aile tiplerine göre değişmektedir. Aile tipleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre aile tipleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Geleneksel geniş aile yapısında olan kadınların evlilik öncesi birlikte yaşamayı isteme durumu çekirdek aile ve boşanmış ya da ayrı yaşayan aile yapısına sahip kadınlara göre farklılık göstermektedir. Adak birlikte yaşamayı evliliğe hazırlık, evliliğin ön aşaması, evlilik denemesi, evliliğin alternatifi şekillerinde kabul gördüğünü söyler. (Adak, 2016: 24) Evlilik öncesi birlikte yaşamamanın etkileri tartışılrsa da toplumda daha çok marjinal çevreler tarafından tercih edildiği bilinmektedir. Türkiye’deki kız öğrencilerin “evlenmeden birlikte yaşamayı onaylıyor musunuz?” sorusuna %27.8’i evet onaylıyorum, %)57.4’ü hayır onaylamıyorum derken, %14.8’i “bu konuda bir fikrim yok” şeklinde cevap vermişlerdir. (Türkaslan, Suleymanov, 2010)

Tablo 40. Katılımcıların Aile Tipine Göre Eş Tercihinde Ailenin Etkili Olma Durumu Arasındaki İlişki

Değişkenler	Aile Tipi	n	S.O.	sd	X ²	P
Eş seçiminde ailenin vereceği karar sizin için belirleyici midir?	Geleneksel geniş aile	104	174.21			
	Çekirdek aile	265	193.60			
	Boşanmış ya da ayrı yaşayan aile	9	245.50	2	6,160	0,046
	Toplam	378				

Bekâr kadınların aile tiplerine göre eş seçiminde ailenin vereceği kararın kendisi için belirleyici olma durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekâr kadınların eş seçiminde ailenin vereceği kararın kendisi için belirleyici olma durumu Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 40’da verilmiştir. Bekâr kadınların aile tiplerine göre eş seçiminde ailenin vereceği kararın kendisi için belirleyici olma durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=6,160$; $p<0,05$). Bekâr kadınların eş seçiminde ailenin vereceği kararın kendisi için belirleyici olma durumu hakkındaki düşünceleri aile tiplerine göre değişmektedir. Aile tipleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre aile tipleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Boşanmış ya da ayrı yaşayan aileye sahip kadınların eş seçiminde ailenin vereceği kararın kendisi için belirleyici olma durumu geleneksel geniş aile ve çekirdek aile yapısına sahip kadınlara göre farklılık göstermektedir. Tüzemen ve Özdağoglu’nun doktora öğrencilerinin eş seçimi ile ilgili yapmış olduğu çalışmada sevgi faktörü ilk sırayı alırken aile faktörü ikinci sırayı almıştır. (Tüzemen&Özdağoglu,2007:230) Üniversiteli gençlerin eş seçimi araştırmasında ise aile uyumunun önemli bir kriter olduğu tespit edilmiştir. (Bozgeyikli ve Toprak, 2013: 80) Bu doğrultuda ailenin eş seçimindeki rolü yadsınamaz. Fakat bu durum aile tipine göre farklılık gösterebilmektedir. Anne babası boşanmış üniversite öğrencilerinin evlilik tutumu ile anne babası evli üniversite öğrencilerinin evlilik tutumunun karşılaştırıldığı bir çalışmaya göre anne babası boşanmış çocukların, anne babası evli çocuklardan daha çok evliliğe karşı olumsuz tutumda oldukları ve boşanmaya daha meyilli oldukları tespit

edilmiştir. (Maden, 2015: 37) Boşanmış ya da ayrı yaşayan aileye sahip kadınların diğerlerinden farklılık göstermesinin sebebi bununla açıklanabilir.

Tablo 41. Katılımcıların Büyüdüğü Yer ile Ev İşleri ve Çocuk Bakımında İş Bölümü İsteme Durumu Arasındaki İlişki

Değişkenler	Büyüdüğü Yer	n	S.O.	sd	X ²	P
Ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümü olsun ister misiniz?	İl	294	187.44	2	13,472	0,001
	İlçe	57	187.49			
	Köy	27	216.20			
	Toplam	378				

Bekâr kadınların büyüdüğü yere göre ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümünü isteme durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümünü isteme durumu Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 41’de verilmiştir. Bekâr kadınların büyüdüğü yere göre ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümünü isteme durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=13,472$; $p<0,05$). Bekâr kadınların ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümünü isteme durumu büyüdüğü yere göre değişmektedir. Büyüdüğü yerler arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre büyüdüğü yer arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Köyde büyüyen kadınların ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümünü isteme durumu il ya da ilçede büyümüş kadınlara göre farklılık göstermektedir. Birey sahip olduğu inançları, kuralları, değerleri, rolleri; içinde büyüdüğü sosyal çevresi ve ailesi aracılığıyla öğrenir. (Şahan & Akbaş, 2018) Bu değerler bireyin geleceğini inşa etmesinde önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri kültürel temelli olup toplumun kadına ve erkeğe atfettiği rollerdir. Bu roller kırsal ve kentte birbirinden farklıdır. Kırsal alanda kadının annelik rolünün daha fazla ön planda olduğu görülür. Bunun temel sebebi olarak baba ve koca tarafından kadının temel rolünün evdeki sorumlulukları yerine getirmekle sınırlama ve dışarda ücret getiren bir işte çalışmasına karşı çıkma durumu gösterilebilir. (Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2016) Bu gibi kırsal bölgelerde ev işi ve çocuk bakımını sadece kadının görevi olarak görülmektedir.

Tablo 42. Katılımcıların Büyüdüğü Yer ile Çocuk Sahibi Olmayı İstememe Durumu Arasındaki İlişki

Değişkenler	Büyüdüğü Yer	n	S.O.	sd	X ²	P
Çocuk sahibi olmak istemeseniz de evlenmek ister misiniz?	İl	294	182.98	2	9,607	0,008
	İlçe	57	205.10			
	Köy	27	227.61			
	Toplam	378				

Bekâr kadınların büyüdüğü yere göre çocuk sahibi olmayı istememe durumunda evlenmek isteme durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekâr kadınların çocuk sahibi olmayı istememe durumunda evlenmek isteme durumu Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 42’de verilmiştir. Bekâr kadınların büyüdüğü yere göre çocuk sahibi olmayı istememe durumunda evlenmek isteme durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=9,607$; $p<0,05$). Bekâr kadınların çocuk sahibi olmayı istememe durumunda evlenmek isteme durumu büyüdüğü yere göre değişmektedir. Büyüdüğü yerler arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre büyüdüğü yer arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Köyde büyüyen kadınların çocuk sahibi olmayı istememe durumunda evlenmek isteme durumu il ya da ilçede büyümüş kadınlara göre farklılık göstermektedir.

Şimal ve Gürsoy’un “Üniversite Öğrencilerinin Gelecekte Çocuk Sahibi Olmaya İlişkin Düşünceleri” çalışmasında yaşadığı yerleşim yeri köy olan öğrencilerin ilçe ve il merkezi olan öğrencilere göre daha fazla sayıda çocuk sahibi olmak istediği saptanmıştır. (Şimal ve Gürsoy, 2020: 157) Çocuk sahibi olmanın pek çok sebebi vardır. Bu sebepler kırdaki ve kentte farklılık gösterebilir. Kağıtçıbaşı köyde çocuğa maddi manevi daha fazla anlam yüklediğini söyler. (Kağıtçıbaşı, 1981) Ekonomik anlamda ailesine artı iş gücü ve mirasçı; sosyokültürel anlamda ise soyun devamlılığı ve yaşlılık güvencesi olarak görüldüğü söylenebilir. Bu doğrultuda köyde büyüyen kadınlar ve diğerleri arasında çocuk sahibi olmayı istememe durumunun farklılık göstermesi bu şekilde açıklanabilir.

Tablo 43.Katılımcıların Büyüdüğü Yer ile Eşin Ailesiyle Yaşamayı İsteme Arasındaki İlişki

Değişkenler	Büyüdüğü Yer	n	S.O.	sd	X ²	P
Evlendikten sonra eşinizin	İl	287	190.24	2	7,931	0,019
annesinin ya da babasının	İlçe	57	182.29			
gerektiğinde sizinle yaşamasını	Köy	26	140.19			
kabul eder misiniz?	Toplam	370				

Bekâr kadınların büyüdüğü yere göre evlendikten sonra eşinin anne ya da babasının gerektiğinde kendisiyle yaşamasını kabul etme durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekâr kadınların evlendikten sonra eşinin anne ya da babasının gerektiğinde kendisiyle yaşamasını kabul etme durumu Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 43’de verilmiştir. Bekâr kadınların büyüdüğü yere göre evlendikten sonra eşinin anne ya da babasının gerektiğinde kendisiyle yaşamasını kabul etme durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=7,931$; $p<0,05$). Bekâr kadınların evlendikten sonra eşinin anne ya da babasının gerektiğinde kendisiyle yaşamasını kabul etme durumu hakkındaki düşünceleri büyüdüğü yere göre değişmektedir. Büyüdüğü yerler arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre büyüdüğü yer arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. İlde büyüyen kadınların evlendikten sonra eşinin anne ya da babasının gerektiğinde kendisiyle yaşamasını kabul etme durumu ilçe ya da köyde büyümüş kadınlara göre farklılık göstermektedir. Türkiye Aile Yapısı Araştırması’na göre kayınpeder, dede, babaanne vb. aile büyükleri ile beraber yaşayanların oranı %2 ile %10 arasında değişmektedir. (2016) Kentteki aile yapısının büyük oranda çekirdek aileden oluşması ve Türkiye genelinde eşin ailesi ile birlikte oturma oranının düşük olması katılımcılar arasındaki farklılığı açıklar.

Tablo 44. Katılımcıların Büyüdüğü Yer ile Boşanma İhtimalinin Evlilik Fikrini Etkileme Durumu Arasındaki İlişki

Değişkenler	Büyüdüğü Yer	n	S.O.	sd	X ²	P
Evlilikte boşanma ihtimalinin olması evlilik kararınızı olumsuz yönde etkiler mi?	İl	294	195.42	2	15,779	0,000
	İlçe	57	194.46			
	Köy	27	114.54			
	Toplam	378				

Bekâr kadınların büyüdüğü yere göre evlilikte boşanma ihtimalinin evlilik kararını olumsuz yönde etkileme durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların evlilikte boşanma ihtimalinin evlilik kararını olumsuz yönde etkileme durumu Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 44’de verilmiştir. Bekâr kadınların büyüdüğü yere göre evlilikte boşanma ihtimalinin evlilik kararını olumsuz yönde etkileme durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=15,779$; $p<0,05$). Bekâr kadınların evlilikte boşanma ihtimalinin evlilik kararını olumsuz yönde etkileme durumu hakkındaki düşünceleri büyüdüğü yere göre değişmektedir. Büyüdüğü yerler arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre büyüdüğü yer arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. İlde büyüyen kadınların evlilikte boşanma ihtimalinin evlilik kararını olumsuz yönde etkileme durumu ilçe ya da köyde büyümüş kadınlara göre farklılık göstermektedir.

Boşanma hem bireysel hem de toplumsal sonuçlara sahiptir. Bireysel olarak kadın ve erkek bu süreçten farklı etkilenmektedir. Kadın özelinde bakacak olursak kadının eğitilmiş olup olmaması, kentte ya da köyde yaşaması, sosyal çevresi, ekonomik durumu gibi etkenler boşanma kararı vermesinde önemli rol oynar. Boşanma konusunda ailesinden destek alamayan ve ekonomik güvencesi olmayan kadınlar boşanma kararında oldukça zorlanmakta ve mutlu olmadıkları halde evliliğini devam ettirmek zorunda kalmaktadırlar. (Can ve Aksu, 2016: 889) Ataerkilliğin baskın olduğu, kırsal alanda yoğunluk gösteren geleneksel geniş ailede boşanma süreci kadın için oldukça zorludur. Burada kadın ancak bir erkeğin eşi, kızı ya da kız kardeşi olarak toplumda yer edinebilmektedir. Dolayısıyla evlilikte boşanma ihtimali bu yerlerde yaşayan kadınlar

için toplumsal açıdan daha fazla yıpratıcı etkiye sahiptir. Köy ve ilçede yaşayan kadınların diğerlerine göre farklılık göstermesi bununla ilişkilidir.

Tablo 45. Katılımcıların Annelerinin Eğitimleri ile Evlilik Öncesi Birlikte Yaşama Tercihi Arasındaki İlişki

Değişkenler	Anne Eğitim	n	S.O.	sd	X ²	P
Evlilik öncesi birlikte yaşanmalı mı?	Okur-yazar değil	27	238.50	6	29,617	0,000
	Okur-yazar ama okula gitmemiş	25	195.58			
	İlkokul mezunu	154	196.26			
	Ortaokul mezunu	66	195.39			
	Lise mezunu	66	178.86			
	Fakülte veya Yüksekokul mezunu	37	137.42			
	Lisansüstü (master – doktora)	3	97.50			
	Toplam	378				

Bekâr kadınların anne eğitimine göre evlilik öncesi birlikte yaşama durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların evlilik öncesi birlikte yaşama durumu Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 45’de verilmiştir. Bekâr kadınların anne eğitimine göre evlilik öncesi birlikte yaşama durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=29,617$; $p<0,05$). Bekâr kadınların evlilik öncesi birlikte yaşama durumu hakkındaki düşünceleri anne eğitimine göre değişmektedir. Anne eğitimleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre anne eğitim arasında

anlamli bir farklılık tespit edilmiştir. Annesi okur-yazar olmayan kadınlar evlilik öncesi birlikte yaşama durumu annesi okur-yazar ama okula gitmemiş, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, fakülte/yüksekokul mezunu ve lisansüstü mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. Katılımcıların annelerinin %40,7'sinin ilkokul mezunu olduğu, %17,5'inin ortaokul mezunu olduğu, %17,5'inin lise mezunu olduğu %9,8'inin fakülte veya yüksekokul mezunu olduğu ve %0,8'inin ise lisansüstü mezunudur. (Tablo 6) Sadece lisansüstü eğitim almış anneye sahip katılımcılar birlikte yaşama konusunda diğer katılımcılardan farklı düşünmektedir. Firestone, birlikte yaşamının çoğunlukla Bohem ya da aydın çevrelerinde görüldüğünü, özellikle büyük kentte yaşayan gençler arasında yaygın olduğunu söyler. (Firestone, 1979: 236) Katılımcılar arasında çok küçük bir grubun farklılık göstermesi bu durumla açıklanabilir.

Tablo 46. Katılımcıların Anne Eğitimleri ile Erzurum'da Hala Devam Eden Geleneksel Ritüelleri (Hamam Takımı, Şekerbaşı vs.) Gerekli Bulma Durumu Arasındaki İlişki

Değişkenler	Anne Eğitim	n	S.O.	sd	X ²	P
Erzurum'da hala devam eden geleneksel ritüelleri (hamam takımı, şekerbaşı vs.) gerekli buluyor musunuz?	Okur-yazar değil	27	164.63	6	14,681	0,023
	Okur-yazar ama okula gitmemiş	25	203.42			
	İlkokul mezunu	154	181.78			
	Ortaokul mezunu	66	192.24			
	Lise mezunu	66	198.23			
	Fakülte veya Yüksekokul mezunu	37	216.49			
	Lisansüstü (master – doktora)	3	108.67			
	Toplam	378				

Bekâr kadınların anne eğitimine göre Erzurum’da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların Erzurum’da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma durumu Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 46’da verilmiştir. Bekâr kadınların anne eğitimine göre Erzurum’da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=14,681$; $p<0,05$). Bekâr kadınların Erzurum’da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma durumu hakkındaki düşünceleri anne eğitimine göre değişmektedir. Anne eğitimleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre anne eğitim arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Annesi fakülte/yüksekokul mezunu kadınlar Erzurum’da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma durumu annesi okur-yazar olmayan, okur-yazar ama okula gitmemiş, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve lisansüstü mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir.

Tablo 47. Katılımcıların Babalarının Eğitim Düzeyi ile Evlilik Öncesi Birlikte Yaşama Tercihi Arasındaki İlişki

Değişkenler	Baba Eğitim	n	S.O.	sd	X ²	P			
Evlilik öncesi birlikte yaşanmalı mı?	Okur-yazar değil	3	238.50	6	22,999	0,001			
	Okur-yazar ama okula gitmemiş	7	215.29						
	İlkokul mezunu	88	199.69						
	Ortaokul mezunu	72	215.47						
	Lise mezunu	103	186.24						
	Fakülte veya	89	168.89						
	Yüksekokul mezunu								
	Lisansüstü (master – doktora)								
	Toplam	378							

Bekâr kadınların baba eğitimine göre evlilik öncesi birlikte yaşama durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların evlilik öncesi birlikte yaşama durumu Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 47’de verilmiştir. Bekâr kadınların baba eğitimine göre evlilik öncesi birlikte yaşama durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=22,999$; $p<0,05$). Bekâr kadınların evlilik öncesi birlikte yaşama durumu hakkındaki düşünceleri baba eğitimine göre değişmektedir. Baba eğitimleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre baba eğitim arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Babası okur-yazar olmayan kadınlar evlilik öncesi birlikte yaşama durumunda babası okur-yazar ama okula gitmemiş, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, fakülte/yüksekokul mezunu ve lisansüstü mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. Katılımcıların babalarının eğitim düzeyine bakıldığında %23,5 Lisans ve % 27,2 Lise Mezunudur. (Tablo 7) Babanın eğitim düzeyi, evlilik öncesi birlikte yaşama ile ilgili farklı tutumlara yol açabilir fakat katılımcıların çoğunluğunun evlilik öncesi birlikte yaşamayı tercih etmediği görülmüştür. (Tablo 28)

Tablo 48. Katılımcıların Annelerinin Mesleği ile Evlenecekleri Kişinin Farklı Milliyetten Olmasını İsteme Durumu Arasındaki İlişki

Değişkenler	Anne Meslek	n	S.O.	sd	X ²	P
Evleneceğiniz kişinin farklı milliyetten olması evlenme kararınızı etkiler mi?	Devlet Memuru	18	245.47	6	19,289	0,037
	Özel Sektör	14	206.39			
	İşçi	6	239.08			
	Emekli	18	251.86			
	Çalışmıyor	314	181.94			
	Öğretmen	2	74.50			
	Esnaf	1	203.00			
	Akademisyen	1	203.00			
	Aşçı	1	203.00			
	Hemşire	2	196.25			
	Vefat Etti	1	74.50			
	Toplam	378				

Bekâr kadınların anne mesleğine göre evleneceği kişinin farklı milliyetten olmasının evlilik kararını etkileme durumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların evleneceği kişinin farklı milliyetten olmasının evlilik kararını etkileme durumu Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 48’de verilmiştir. Bekâr kadınların anne mesleğine göre evleneceği kişinin farklı milliyetten olmasının evlilik kararını etkileme durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=19,289$; $p<0,05$). Yani bekâr kadınların evleneceği kişinin farklı milliyetten olmasının evlilik kararını etkileme durumu hakkındaki düşünceleri anne mesleğine göre değişmektedir. Anne meslekleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre anne mesleği arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Annesi emekli olan kadınlar, evleneceği kişinin farklı milliyetten olmasının evlilik kararını etkileme durumu annesi devlet memuru, özel sektör, işçi, emekli, çalışmayan ve diğer meslek gruplarında yer alan kadınlara göre farklılık göstermektedir. Farklı etnik gruplar arası evlilikler artsa da eşler arası etnik grup benzerliği pek çok ülkede önemini korumaktadır. Bunun temel sebebi benzer adet, ilgi, değer ve inanca sahip olmalarından kaynaklanır. (Hortaçsu, 2015) Katılımcıların anne meslek durumlarına bakıldığında çoğunluğun aynı fikirde olduğu yalnızca annesi emekli olan (%4,8) (Tablo 8) kadınların farklılık göstermesi bu durumla açıklanabilir.

Tablo 49. Katılımcılarının Annelerinin Meslekleri ile İş Bölümü İsteme Durumu Arasındaki İlişki

Değişkenler	Anne Meslek	n	S.O.	sd	X ²	P
Ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümü olsun ister misiniz?	Devlet Memuru	18	181.00	6	24,796	0,006
	Özel Sektör	14	194.21			
	İşçi	6	181.00			
	Emekli	18	181.00			
	Çalışmıyor	314	190.03			
	Öğretmen	2	181.00			
	Esnaf	1	181.00			

Tablo 49. (Devam)

Akademisyen	1	181.00
Aşçı	1	181.00
Hemşire	2	181.00
Vefat Etti	1	374.50
Toplam	378	

Bekâr kadınların anne mesleğine göre ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümünün olması gerektiğini düşünme arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümünün olması gerektiğini düşünme Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 49’da verilmiştir. Bekâr kadınların anne mesleğine göre ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümünün olması gerektiğini düşünme arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=24,796$; $p<0,05$). Bekâr kadınların ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümünün olması gerektiğini düşünme hakkındaki düşünceleri anne mesleğine göre değişmektedir. Anne meslekleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre anne mesleği arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Annesi diğer meslek grubunda yer alan kadınlar, ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümünün olması gerektiğini düşünme annesi devlet memuru, özel sektör, işçi, emekli ve çalışmayan kadınlara göre farklılık göstermektedir. Katılımcıların annelerinin %83’ünün çalışmaması (Tablo 8), %40’ının ilkokul mezunu ve %35’i ortaokul ve lise mezunu olduğu göz önünde bulundurulduğunda ev işi çocuk bakımı konusunda benzer yaklaşımlara sahip olacakları söylenebilir.

Tablo 50. Ailenin Ekonomik Durumu ile Evlilik Ritüellerini Yerine Getirme Durumu Arasındaki İlişki

Değişkenler	Ailenin		n	S.O.	sd	X ²	P
	Ekonomik	Durumu					
Erzurum’da evlilik için yerine getirilmesi zorunlu görülen ritüeller evlenmenize engel mi?	Çok iyi		14	218.68	3	15,052	0,002
	İyi		131	208.04			
	Orta		206	181.08			
	Kötü		27	148.69			
	Toplam		378				

Bekâr kadınların ailenin ekonomik durumuna göre Erzurum’da evlilik için yerine getirilmesi zorunlu görülen ritüellerin evlenmeye engel olduğu düşüncesi arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların Erzurum’da evlilik için yerine getirilmesi zorunlu görülen ritüellerin evlenmeye engel olduğu düşüncesi Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 50’de verilmiştir. Bekâr kadınların ailenin ekonomik durumuna göre Erzurum’da evlilik için yerine getirilmesi zorunlu görülen ritüellerin evlenmeye engel olduğu düşüncesi arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=15,052$; $p<0,05$). Bekâr kadınların Erzurum’da evlilik için yerine getirilmesi zorunlu görülen ritüellerin evlenmeye engel olduğu düşüncesi hakkındaki düşünceleri ailenin ekonomik durumuna göre değişmektedir. Ailenin ekonomik durumları arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre ailenin ekonomik durumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ailesinin ekonomik durumu çok iyi olan kadınlar, Erzurum’da evlilik için yerine getirilmesi zorunlu görülen ritüellerin evlenmeye engel olduğu düşüncesi ailesinin ekonomik durumu iyi, orta ve kötü olan kadınlara göre değişiklik göstermektedir. Eski Türklerde kalın, dini nikâhta verilen Mehir, yakın geçmişte uygulanan başlık parası, çeyiz gibi gelenekler evliliğin ekonomik boyutunun geçmişten günümüze önemli bir yer tuttuğunu gösterir. Günümüzdeki gösteriş tüketim eğilimi, “ne kadar gösterişliyse o kadar iyidir” anlayışı evlenmek isteyenlerin gereksiz harcama yaparak borç ve kredi içinde

evlenmelerine sebep olmaktadır. Bu gereksiz ihtiyacı kabul etmeyenler ise evliliğe daha mesafeli durabilmektedir.

Tablo 51. Ailenin Aylık Geliri ile Ekonomik Durumun Evlenmeye Engel Oluşturması Arasındaki İlişki

Değişkenler	Ailenin Aylık Geliri	n	S.O.	sd	X ²	P
Ekonomik durumunuz evlenmeye engel mi?	Yok	6	145.58	5	11,601	0,041
	0- 2825	61	157.63			
	2825-4000	93	186.59			
	4001-6000	96	191.47			
	6001- 8000	54	210.10			
	8000 ve üstü	68	206.81			
	Toplam	378				

Bekâr kadınların ailenin aylık gelirine göre ekonomik durumun evlenmeye engel olduğu düşüncesi arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların ekonomik durumun evlenmeye engel olduğu düşüncesi Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 51’de verilmiştir. Bekâr kadınların ailenin aylık gelirine göre ekonomik durumun evlenmeye engel olduğu düşüncesi arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=11,601$; $p<0,05$). Bekâr kadınların ekonomik durumun evlenmeye engel olduğu düşüncesi ailenin aylık gelirine göre değişmektedir. Ailenin aylık gelirleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre ailenin aylık geliri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ailesinin aylık geliri 6001-8000 lira olan kadınlar, ekonomik durumun evlenmeye engel olduğu düşüncesi ailesinin aylık geliri hiç olmayan, 0-2825 lira, 2825-4000 lira, 4001-6000 lira ve 8000 lira ve üzeri olan kadınlara göre değişir. Katılımcıların %1,6’sının aylık gelirinin olmadığı, %16,1’inin 0-2825 lira, %24,6’sının 2825-4000 lira, %25,4’ünün 4001-6000 lira, %14,3’ünün 6001-8000 lira ve %18’inin 8000 ve üstü lira aylık geliri olduğu tespit edilmiştir.(Tablo 11) Örneklem içerisinde yer alan bekar kadınların aile ekonomik durumuna bakıldığında; kadınların %3,7’sinin (14 kişi) ekonomik durumunun

çok iyi, %34,7'sinin (131 kişi) iyi, %54,5'inin (206 kişi) orta ve %7,1'inin ise (27 kişi) ekonomik durumunun kötü olduğu tespit edilmiştir.(Tablo 10) Katılımcıların çoğunluğunun ekonomisinin evlenmeye engel olmadığı söylenebilir.

Tablo 52. Ailenin Aylık Geliri ile Erzurum'da Hala Devam Eden Geleneksel Ritüelleri Gerekli Bulma Durumu Arasındaki İlişki

Değişkenler	Ailenin		S.O.	sd	X ²	P
	Aylık	n				
Erzurum'da hala devam eden geleneksel ritüelleri (hamam takımı, şekerbaşı vs.) gerekli buluyor musunuz?	Geliri					
	Yok	6	96.50			
	0- 2825	61	173.36			
	2825-4000	93	186.12			
	4001-6000	96	194.39			
	6001-8000	54	202.51	5	15,458	0,009
	8000 ve üstü	68	199.58			
	Toplam	378				

Bekâr kadınların ailenin aylık gelirine göre Erzurum'da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma düşüncesi arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekar kadınların Erzurum'da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma düşüncesi Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 52'de verilmiştir. Bekâr kadınların ailenin aylık gelirine göre Erzurum'da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma düşüncesi arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=15,458$; $p<0,05$). Bekâr kadınların Erzurum'da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma düşüncesi ailenin aylık gelirine göre değişmektedir. Ailenin aylık gelirleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane's T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre ailenin aylık geliri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ailesinin aylık geliri 6001-8000 lira olan kadınlar, Erzurum'da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma düşüncesi ailesinin aylık geliri hiç olmayan, 0-2825 lira, 2825-4000 lira, 4001-6000 lira, 8000 lira ve üzeri olan kadınlara göre farklılık

göstermektedir. Erzurum’da devam eden şekerbaşı ve hamam takımı alma oldukça pahalı bir gelenektir. Katılımcıların bu geleneği gerekli bulmaması (Tablo 17) üstelik maddi açıdan külfet oluşturması onun devam ettirilmesini zorlaştırmaktadır.

Tablo 53. Katılımcıların Eğitim Düzeyi ile Nişanlıyken Nikâh Yapma Tercihi Arasındaki İlişki

Değişkenler	Eğitim Düzeyi	n	S.O.	sd	X ²	P
Nişanlılık süresi içinde sizce nikâh yapılmalı mı?	İlköğretim	2	166.75	3	8,214	0,042
	Lise	13	136.88			
	Fakülte/	268	185.02			
	Yüksekokul					
	Lisansüstü	95	209.83			
	Total	378				

Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre nişanlılık süresi içinde nikâh yapma isteği arasında anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, bekâr kadınların nişanlılık süresi içinde nikâh yapma isteği hakkında düşünceleri Kruskal Wallis-H testi ile karşılaştırılmış ve buna ilişkin bulgular tablo 53’de verilmiştir. Bekâr kadınların eğitim düzeyine göre nişanlılık süresi içinde nikâh yapma isteği arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($X^2=8,214$; $p<0,05$). Bekâr kadınların nişanlılık süresi içinde nikâh yapma isteği hakkındaki düşünceleri öğrenim durumlarına göre değişmektedir. Eğitim düzeyleri arasındaki farkların hangi grupta olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tamhane’s T2 Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre öğrenim grupları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Lisansüstü mezun olan kadınların, nişanlılık süresi içinde nikâh yapma isteği hakkındaki düşünceleri ilköğretim, lise ve fakülte/yüksekokul mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Toplumun en önemli kurumu olan aile toplumdaki değişimlerden en fazla etkilenen kurumların başında gelir. Tarihsel açıdan en köklü değişimlerinden birini Endüstri Devrimi ile birlikte yaşayan ailenin zaman içerisinde kırdan kente göç etmesi, üreticiden tüketici konumuna geçmesi ile yaşadığı önemli değişimler her toplumun kendi yapısal özelliklerine göre farklılık göstermektedir. 1950’li yıllarla başlayan iç göçe tanıklık eden ilk kuşak bebek patlaması (baby boomers) olarak adlandırılmaktadır. İlbars, göç eden bu kuşağın köy ailesi özellikleri gösterdiğini ve eğitimsiz olduğunu fakat sonraki kuşakların eğitim seviyesinin giderek arttığını hem köy hem kent ailesi özelliği gösterdiğini söyler. (İlbars, 1991) Bebek patlaması kuşağının torunları olarak nitelendirebileceğimiz Y kuşağı önceki kuşaklardan daha eğitimlidir (Yanık, 2013), genç ve kentli kuşak (Lüküslü, 2013) olarak adlandırılır. Sorgulamaktan kaçınmayan, öğrenmeye ve kendini geliştirmeye açık, sabırsız, özgürlüğüne düşkün, esnek zamanlı çalışan ve aynı anda birden fazla iş yapan, ailesine ve arkadaşlarına düşkün, dünyanın dört bir yanındaki film, müzik, spor, siyasetinden haberdar olan milenyumlar için sosyal medya vazgeçilmezdir. Postmodern kültürün ilk kuşağı olması, hem yerel hem de küresel özellikler göstermesi bu kuşağın konu edilmesinde önemli yer sahibidir. Y kuşağının bu özellikleri onların evlenme yaşlarını, eş seçim tercihlerini, evlenme nedenlerini, çocuk sahibi olma ve çalışma kararları gibi pek çok konuda etkilidir. Bu bağlamda çalışmamızda Y Kuşağının bu özelliklerini de dikkate alarak Y kuşağı bekâr kadınların evlilik konusundaki beklentilerini araştırdık. Çalışmamıza katılan Y kuşağı kadınların yaş aralığı 20-26 yaş aralığında yoğunluk göstermektedir (Tablo 1). Çoğunluğunu fakülte/yüksekokul (%70,9) ve lisansüstü mezunu (%25,1) bekar kadınlar oluşturmaktadır (Tablo 2). Meslek durumlarına bakıldığında %50,8’inin öğrencilerden oluştuğu görülür. (Tablo 3) Katılımcıların %27,5’i geleneksel geniş aile yapısına, %70,1’i çekirdek aile yapısına, %2,4’ü boşanmış ya da ayrı yaşayan aile yapısına sahip oldukları tespit edilmiştir (Tablo 4) ve %77,8’i ilde, %15,1’i ilçede ve %7,1’i ise köyde büyümüştür. (Tablo 5) Katılımcıların annelerinin eğitim düzeyine bakıldığında ise daha çok ilkokul (%40,7) ortaokul (%17,5) ve lise mezunu (%17,5) oldukları görülmüştür. (Tablo 6). Baba eğitim seviyelerine bakıldığında; babalarının ilkokul (%23,3), ortaokul (%19), lise (%27,2) , fakülte veya yüksekokul mezunu (%23,5) olduğu tespit edilmiştir. (Tablo 7).

Katılımcıların öğrenim durumları ile eşler arasındaki yaş farkı düşüncesi karşılaştırıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu eşlerinin kendisinden 1-6 yaş büyük olmasını isterken kendisinden 7-10 yaş büyük olması ve küçük olması durumlarını daha az tercih ettiği görülmektedir. (Tablo 13) Kadın ve erkek arasında yaş farkı ile ilgili çalışmalara bakıldığında Gazioğlu (2006), genç yetişkinlerin evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşlerini değerlendirdiği çalışmasında evlilikte erkeklerin kadına göre mutlaka yaşça büyük olması gerektiği ifade edilmektedir. Akbaş ve arkadaşlarının (2019) gerçekleştirdiği çalışmada da benzer bir sonuç bulunmuş, öğrenciler erkekler için ideal evlenme yaşının kadınlara göre daha büyük olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Özgüven, erken yaşta yapılan evliliklerin ve eşler arasındaki yaş farkının 10-15 ve daha fazla olmasının eşler arasında probleme sebep olacağını söyler. (Özgüven, 2020: 58) Katılımcılar az da olsa eşlerinin yaşının kendinden büyük olmasını istemektedir. Genellikle erkeğin yaşının kadından büyük olması toplumda normal olarak karşılanmaktadır. Katılımcıların verdiği cevaplar, bu toplumsal kabulün Y kuşağı kadınlar arasında hala devam ettiğini göstermektedir.

Lisansüstü mezun olan kadınların, kadınlar için ideal evlilik yaşı hakkındaki düşünceleri ilköğretim, lise ve fakülte/yüksekokul mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir (Tablo 30-31). Lise mezun olan kadınların, erkekler için ideal evlilik yaşı hakkındaki düşünceleri ilköğretim, fakülte/yüksekokul ve lisansüstü mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 31) Türkarslan ve Demirkan (2007), evliliğin kuruluşuna ilişkin düşünceleri inceledikleri araştırma kapsamında 12 üniversitede 1682 son sınıf öğrencisiyle görüşmüş, katılımcılar evlilik için en uygun yaşın 25-29 olduğunu belirtmişlerdir. Ondaş, (2007) üniversite öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin %52.2'sinin en uygun evlenme yaşını 26-29 yaşları gördüğü belirtilmiştir. Üniversite öğrencilerinin evlilik konusundaki görüş ve düşüncelerinin incelendiği başka bir çalışmada Azerbaycan'da araştırmaya katılan gençlerin büyük çoğunluğu (%72) kadın için en ideal evlilik yaşının 20-24 olduğunu belirtmişlerdir. (Türkarslan ve Suleymanov, 2010) Araştırma sonuçları kadınlar için ideal evlilik yaşını yirmili yaşlarla sınırlandırıldığını gösteriyor. Çalışmamızda kadınlar ve erkeklerde ideal evlilik yaşı 25-29 aralığındadır (Tablo 30-31).

Devlet memuru olan kadınların, ekonomik durumlarının evlenmeye elverişli olması hakkındaki görüşü öğrenci, özel sektör, çalışmayan ve diğer meslek grubunda yer alan

kadınlara göre farklılık göstermektedir.(Tablo 34) Ailesinin aylık geliri 6001-8000 lira olan kadınlar, ekonomik durumun evlenmeye engel olduğu düşüncesi ailesinin aylık geliri hiç olmayan, 0-2825 lira, 2825-4000 lira, 4001-6000 lira ve 8000 lira ve üzeri olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 51) Günümüz modern toplumlarında, evliliğin daha çok romantik aşk kısmına vurgu yapılırken, ekonomik yönü göz ardı ediliyor. Popüler bir Alman atasözünde şöyle der: "Sadece bir adam bir kızla evlenmez; aynı zamanda tarla tarlayla, bağ bağla ve sürü de sürüyle evlenir." Nitekim eş seçiminde her zaman açıkça itiraf edilmese de gelir en önemli faktörlerden birini oluşturur.(Bozkurt, 2014: 260)

Katılımcıların meslekleri ile evlendikten sonra kadınların çalışma durumuna ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında öğrenci, devlet memuru, özel sektör, öğretmen, mühendis, avukat, akademisyen, hemşire, diyetisyen ve işçi mesleğinde yer alan kadınların çoğunluğu kadınların evlendikten sonra herhangi bir işte çalışabileceğini ifade ederken; psikolog mesleğini yapan kadınların tümü ve öğretmen mesleğini yapan kadınların yarısı evlendikten sonra kadınların çalışma durumlarında konusunda kararsız kaldıkları; tekniker mesleğinde yer alan kadınların tümü evlendikten sonra kadınların çalışmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. (Tablo 18) Köyde büyüyen kadınların ev işleri ve çocuk bakımı konusunda iş bölümü isteme durumu il ya da ilçede büyümüş kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 41) Yılmaz ve arkadaşlarının Hacettepe Üniversitesinde öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısı araştırmasında "Kadın kocasından izin almadan çalışmamalıdır" önermesine kız öğrencilerin %87.6'sı katılmadığını ifade etmiştir. Aynı çalışmayı Kafkas Üniversitesinde tekrarlayan Yılmaz, kız öğrencilerin %76'sının katılmadığını tespit etmiştir. (Yılmaz ve ark.,2009) Bu bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Buna göre Y kuşağı kadını geleneksel cinsiyet rol kalıplarındaki mevcut annelik tanımını reddetmekte, ev işleri ve çocuk bakımı konusunda kadın ve erkeğe eşit sorumluluk yüklemektedir. Kentleşme, göç ve sanayileşme ile birlikte toplum yapısında hızlı bir değişme yaşamıştır. Bu değişimlerden en çok etkilenen ve toplumu etkileyen kurum şüphesiz ailedir. Aile ve evlilik kurumunda yaşanan değişimin temelinde aslında kadının ve onun toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşümü vardır. Toplumsal cinsiyet, kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkların toplumsal düzlemde kurulmuş yönlerine dikkat çeker. (Marshall, 1999: 98) Geleneksel toplumlarda kadının toplumsal cinsiyet rolleri ev içi ve çocuk bakımı ile sınırlandırılmıştır. Kırsalda yaşayan kadın her

ne kadar tarım ve hayvancılıkla uğraşsa da bu durum kadının yapması gereken ev işlerinin bir parçası olarak görülmektedir. Kentleşme ve göçle birlikte kadının eğitim seviyesinin artması, iş hayatına girmesi, ekonomik bağımsızlığa kavuşması onun toplumsal cinsiyet rollerinin değişmesine sebep olmuştur. Kadın ve erkeğin eşit fırsatlara sahip olması, kamusal alanda eşitlenmeleri, özel alanda da eşitlik talep etmelerine neden olmuştur. Bulgularda kadınların çocuk bakımı ve ev işlerinde iş bölümü istemeleri bu durumla açıklanabilir. Öngen ve Aytaç araştırmalarında benzer bulgulara ulaşmış, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yaptıkları araştırmada kız öğrencilerinin daha fazla eşitlikçi tutum ve rollere sahip olduğu bulmuştur.(Öngen & Aytaç, 2013: 14)

Boşanmış ya da ayrı yaşayan aileye sahip kadınların evleneceği kişinin kendisiyle aynı dine sahip olması durumu geleneksel geniş aile ve çekirdek aile yapısına sahip kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 36) Boşanmış ya da ayrı yaşayan kadınların evleneceği kişinin tüm İslami/dini ritüellerini yerine getirmesini isteme durumu geleneksel geniş aile ve çekirdek aile yapısına sahip kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 37) Katılımcıların öğrenim durumları ile evleneceği kişinin farklı mezhepten olmasının evlenme kararı üzerindeki etkisi karşılaştırıldığında lise ve lisansüstü mezunu kadınların yarısından fazlası ve fakülte/yüksekokul mezunu kadınların çoğu evleneceği kişinin farklı mezhepten olmasının evlilik kararını etkileyeceğini ifade ederken ilköğretim mezunu kadınlar evleneceği kişinin farklı mezhepten olmasının evlilik kararını etkilemeyeceğini ifade etmiştir.(Tablo 23) Y kuşağı kadınların evleneceği kişinin kendisiyle aynı dini inancı paylaşması konusunda oldukça konservatif bir tutum sergilediği görülmektedir. Dini inanç her ne kadar bireysel olarak görülse de kişilerin sosyal hayatında belirleyici bir yere sahiptir. Yeme, içme, giyinme, eğlenme şekillerini etkilemektedir. Ailenin işlevleri arasında çocukların dini eğitimi de bulunmaktadır. Ebeveynler arasında dinsel farklılıkların olması, gelecekte aile içinde çocuk yetiştirme noktasında tartışmalara sebep olabilmektedir. Türkaslan ve Yurtkuran, çalışmasında kız öğrenciler için evlenilecek eşin aynı dinden olması %68 oranında önemli olduğu tespit etmiştir bu durum araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Türkiye pek çok etnik kökene, inanca ve kültüre ev sahipliği yapmaktadır. Farklı mezhepten ve inançtan pek çok insan bir arada yaşamaktadır. Fakat geleneksel toplumlarda bireyler farklı kültür, yöre, din ve mezhepten biriyle evlenmeyi genellikle tercih etmemektedir. Katılımcıların çoğunun evlenecekleri kişinin farklı mezhepten olmasının evlilik kararını etkileyeceğini

belirtmesi hala geleneksel tutumlara sahip olduğunu göstermektedir. Çatak'ın mezhep farklılıklarının eşler arası ilişkilere etkileri üzerine yaptığı araştırmasında farklı mezhep evliliklerinde beklenildiği kadar sorun yaşanmadığını belirtmiştir. Çatak evli çiftlerin kendi aralarında çok problem yaşamadığını ifade ederken, aile ve akrabaların dahil olmasıyla problemlerin arttığını söylemektedir. (Çatak, 2012: 84)

Ankete katılan bekâr kadınların öğrenim durumları ile evlenme nedenleri karşılaştırıldığında farklı öğrenim düzeylerindeki katılımcıların büyük çoğunluğu evlenme nedeni olarak “yaşam yoldaşımı bulup birlikte yolculuk yapmak istiyorum” olarak ifade etmiştir. (Tablo 16) Ankete katılan bekâr kadınların büyüdüğü yer ile evleneceği kişinin özellikleri karşılaştırıldığında büyüme yerleri farklı olan tüm kadınlar evleneceği kişinin modern olmasını istemektedir. Fakat bu oran köyde ve ilçede büyümüş olan kadınlarda daha azdır. (Tablo 20) Türkaslan ve Süleymanov'un Türkiye ile Azerbaycan'daki son sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada evlenilecek eşte aranılacak özellikler sırasıyla şöyledir: 1. İyi huylu olması(%75.6), 2. Benimle aynı dünya görüşünü paylaşıyor olması(%74.8), 3. Tahsilli olması(%72.1). (Türkaslan ve Süleymanov, 2010) Bu bulgular Türkaslan'ın araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Katılımcıların eğitim düzeyi yükseldikçe evleneceği kişinin eğitilmiş olması beklentisi de artmaktadır. (Tablo 14) Bireylerin eğitim düzeyleri arasında aşırı fark olması ilgi duydukları alanların, önem verdikleri konuların, hayata bakış açılarının hatta çocuk yetiştirme tarzlarının bile farklı olmasına sebep olacaktır. Erzurum'da yaşayan Y kuşağı kadınların evleneceği kişide en çok eğitime önem vermesinin ve denk eğitimlere sahip olmak istemesinin temel sebebi bu tarz konularda hem fikir olmak istemeleri ile açıklanabilir. Yapılan araştırmalar eğitim düzeyindeki denge ile evlilikteki mutluluk arasında yakın ilişki olduğunu gösterir. Literatürde bireylerin evlenme nedenleri incelendiğinde; ekonomik etkenlerin, nesli devam ettirme isteğinin, yalnızlıktan kurtulmanın, birlikteliğe resmiyet kazandırma, cinsel doyumun yasal şekilde sağlanmasının, sahiplenme ve ait olma duygusu gibi etkenlerin etkili olduğu görülmektedir. (Güleç, 2013; Özgüven, 2009) Araştırma bulgularında bu evlenme nedenleri içinde yalnızlıktan kurtulma, ait olma ve nesli devam ettirmenin ağır bastığı görülmektedir.

Ankete katılan bekâr kadınların aile ekonomik durumu ile kadınlar için önemli olan nikâh çeşitleri karşılaştırıldığında, aile ekonomik durumu birbirinden farklı olan tüm kadınlar evlenirken hem dini hem de resmi nikâhın olması gerektiğini

düşünmektedirler.(Tablo 19) Erzurum’da yaşayan Y kuşağı bekâr kadınların dini nikâha en az resmi nikâh kadar değer verdiği görülmektedir. Dini nikâh resmi anlamda kadınlara evlenirken ve boşanırken herhangi bir hak sağlamamaktadır. Buna rağmen resmi nikâhın yeterli olmadığı düşüncesi ve nişanlılık dönemini daha rahat geçirebilme gibi sebeplerle dini nikâh tercih edilmektedir. (Liv, 2014: 166) Erzurum’da yaşayan kadınların dini nikâh yapması geleneksel kültür ve din ile açıklanabilir. Akbaş ve arkadaşları (2019) evlilikteki müşterek ve meşru hayatın hukuki boyutunu oluşturan resmi nikâh ve yaşanan toplumun değerleri arasında bulunan dini nikâhın olması, öğrencilerin evliliğe olan bakış açısını olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Bekâr kadınların nişanlılık süresi içinde nikâh yapma isteği hakkındaki düşünceleri öğrenim durumlarına göre değişmektedir. (Tablo 53) Erzurum’da nişanlılık sürecinde bireyler dini ya da resmi nikâh yapmayı tercih etmektedirler. Buna göre geleneksel aileye sahip katılımcılar nişan sürecinde nikâh yapmaya olumlu bakarken çekirdek ve boşanmış aileye sahip katılımcılar olumsuz bakmaktadır. Nişanlılık döneminde yapılan nikâhla ilgili literatürde herhangi bir araştırma sonucuna rastlanmamıştır.

Ankete katılan bekâr kadınların öğrenim durumları ile evleneceği kişinin kıskanç olmasını isteme durumu karşılaştırıldığında ilkökul ve lise mezunu kadınlar evlenecekleri kişinin kıskanç olmasını isterken, fakülte/yüksekokul ile lisansüstü mezunu kişiler evlenecekleri kişinin kıskanç olmamasını istemektedir.(Tablo 15) Katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça eşin kıskanç olmaması beklentisi artmaktadır. Kıskançlık duygusunun temelinde güven eksikliği vardır. Bu kimi zaman özgüven eksikliğiyle kimi zaman da karşı tarafa duyulan güvensizlikle ortaya çıkabilmektedir. Tarhan, “güvenin olduğu yerde kıskançlık hayat bulmaz der” ve ona göre güvenin olmadığı yerde evliliği sürdürmek anlamsızdır. (Tarhan, 2016: 67)

Lise mezunu olan kadınların, çocuk sahibi olmak istemese de evlenmeyi isteme durumu hakkındaki düşünceleri ilköğretim, fakülte/yüksekokul ve lisansüstü mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 32) Buna göre, köyde büyüyen kadınların çocuk sahibi olmayı istememe durumunda evlenmek isteme durumu il ya da ilçede büyümüş kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 42) Literatürde evlilik uyumu ile çocuk sahibi olma arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar arasında çeşitli farklılıklar gözlemlenmektedir. (Hamamcı, 2005; Yalçın, 2014; Altun, 2020) Bazı araştırmacılar çocuk sahibi olmanın evlilik uyumunu aksattığını savunurken diğerleri

bunun aile üzerinde birleştirici etki yarattığını savunmaktadır. Evliliğin amaçları arasında çocuk sahibi olma ve nesli devam ettirme önemli bir yer sahibi olsa da Erzurum’da yaşayan Y kuşağı bekâr kadınlar arasında evlenmek için ön şart olarak görülmemektedir.

Ankete katılan bekâr kadınların öğrenim durumları ile Erzurum’da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma durumu karşılaştırıldığında tüm eğitim düzeylerinde kadınlar Erzurum’da hala devam eden geleneksel ritüellerin gerekli olmadığını düşünmektedir.(Tablo 17) Lisansüstü mezunu olan kadınların, evlenirken isteme, nişan, kına düğün gibi ritüellerin kendisi için önemi hakkındaki düşünceleri ilköğretim, lise ve fakülte/yüksekokul mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 33) Buna göre, annesi fakülte/yüksekokul mezunu kadınlar Erzurum’da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma durumu annesi okur-yazar olmayan, okur-yazar ama okula gitmemiş, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve lisansüstü mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 46) Ailesinin ekonomik durumu çok iyi olan kadınlar, Erzurum’da evlilik için yerine getirilmesi zorunlu görülen ritüellerin evlenmeye engel olduğu düşüncesi ailesinin ekonomik durumu iyi, orta ve kötü olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 51) Ritüelin varlığı doğrudan kültürel ve toplumsal olana işaret eder.(Alver, 2010) İnsanları bir araya getirerek bağ kurmalarını sağlar ve kolektif bilinç oluşturur. Ritüel ve geleneklerin toplumsal olduğu kadar ekonomik boyutu da vardır. Ailesinin aylık geliri 6001-8000 lira olan kadınlar, Erzurum’da hala devam eden geleneksel ritüelleri gerekli bulma düşüncesi ailesinin aylık geliri hiç olmayan, 0-2825 lira, 2825-4000 lira, 4001-6000 lira, 8000 lira ve üzeri olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 52) Gelenekler eylemlerin tekrarlanması ile günümüze kadar aktarılan soyut kültürel miras olarak adlandırılabilir. Fakat Erzurum’da gerçekleştirilen bu ritüeller günümüzde kültürel mirastan ziyade gösterişçi tüketim ile ilişkilidir. Kır’ın araştırmasına göre “evlilik törenleri ritüellerinde, toplumda zengin olarak ifade edilen üst gelir grubunda yer alan ailelerin ve bireylerin, gösterişçi törensel tüketim faaliyetlerinde bulunabileceği gibi, orta seviyede olarak tanımlanan alt gelir grubunun da gösterişçi tüketim davranışları sergilemiş oldukları tespit edilmiştir”. (Kır, 2021) Araştırma sonuçları Erzurum’da evlenme aşamasında geleneksel olarak yapılan hamam takımı, şekerbaşı gibi ritüellerin katılımcılar arasında pek popüler olmadığı göstermektedir. Hatta bu ritüeller ekonomik bir yük olarak algılandığı için evliliğe engel olarak görülmektedir.

Hortaçsu, aşk evliliğinin 18. yüzyılda ortaya çıktığını, ondan önce evliliğin duygusal amaçla değil ailelerin dayanışma ve güçlerini birleştirmesi amacıyla kurulan bir birlik olduğunu söyler. (Hortaçsu, 2015: 90) Modern çekirdek aileye mensup kadınlara göre evlenmek için aşk şart fakat evliliğin sürdürülmesi için şart olmadığı izlenimi edinilmektedir. Geleneksel geniş aileye mensup kadınlar ise evlenmek ve evliliği sürdürmek için aşkı şart olarak görmemektedir. (Tablo 21) Kadınların bu tutumu geleneksel kültürde sık sık karşılaşılan “nikâhta keramet vardır”, “evlendikten sonra seversin” söylemleriyle ilişkilendirilebilir.

Geleneksel geniş aile yapısında olan kadınların evlilik öncesi birlikte yaşamayı isteme durumu çekirdek aile ve boşanmış ya da ayrı yaşayan aile yapısına sahip kadınlara göre farklılık göstermektedir.(Tablo 39) Annesi okur-yazar olmayan kadınlar evlilik öncesi birlikte yaşama durumu annesi okur-yazar ama okula gitmemiş, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, fakülte/yüksekokul mezunu ve lisansüstü mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 45) Babası okur-yazar olmayan kadınlar evlilik öncesi birlikte yaşama durumunda babası okur-yazar ama okula gitmemiş, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, fakülte/yüksekokul mezunu ve lisansüstü mezunu olan kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 47) Nikâhsız (resmi veya dini) olarak birlikte yaşama düşüncesine katılım Türkiye genelinde düşüktür. (Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2016) Türkaslan ve Yurtkuran'ın çalışmasında da benzer bir sonuca ulaşılmış, Türkiye'deki öğrencilerin “evlenmeden birlikte yaşamayı onaylıyor musunuz?” sorusuna %57.4'ü hayır onaylamıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Evlilik öncesi birlikte yaşama Amerika ve Avrupa'da evlilik ve nişanlanma gibi ilişki sürecinin bir parçası olarak görülse de Türkiye'de yaygın olarak görülen bir ilişki biçimi değildir. Adak, birlikte yaşamamanın kabul görmediği toplumlarda bireylerin damgalama ve ayrımcılıkla karşılaştığını belirtir. (Adak, 2016: 32) Birlikte yaşama evlenilecek kişiyi daha iyi tanımak için tercih edilebilir bir seçenek olsa da bu durum Erzurum'da yaşayan Y kuşağı kadınlar tarafından ilgi görmemektedir.

Farklı ekonomik düzeylere sahip tüm kadınlar aile içi şiddetin boşanma sebebi olduğunu düşünmektedirler. Ancak aile ekonomik durumu çok iyi olan kadınlar aynı zamanda kötü alışkanlıkların da boşanma sebebi olduğunu belirtmiştir.(Tablo 21) Ankete katılan bekâr kadınların aile tipleri ile anne babasının boşanmış olmasının evlilik kararını etkileme durumu karşılaştırıldığında geleneksel geniş aile ve çekirdek aile tipinde

yaşayan kadınlar anne babasının boşanmış olmasının evlilik kararını etkilemeyeceğini belirtirken, boşanmış ya da ayrı yaşayan kadınların bir kısmı anne babasının boşanmış olmasının evlilik kararını etkileyeceğini ifade etmiştir. (Tablo 22) Buna göre, ilde büyüyen kadınların evlilikte boşanma ihtimalinin evlilik kararını olumsuz yönde etkileme durumu ilçe ya da köyde büyümüş kadınlara göre farklılık göstermektedir. (Tablo 44) Özgüven, aile yapısına göre boşanmaların farklılıklar gösterdiğini ifade eder. Ona göre her boşanma kendine özgü, karmaşık ve çok yönlü bir olaydır. (Özgüven, 2020: 287) Boşanma en çok çocukları olumsuz yönde etkiler ve ailenin yeni durumuna adapte olmak çocuklar için uzun bir zaman alabilmektedir. Fakat çocuğun aile içi ilişkilerin kopuk olduğu sorunlu bir aile birliğinde büyümesi yerine boşanmış bir ailede büyümesi onun açısından daha sağlıklı olabilir. Boşanmış aileye sahip katılımcıların evlenme fikrinin yarısının olumsuz yarısının kararsız olması bununla açıklanabilir. TÜİK 2020 boşanma verilerine göre çiftlerin en çok geçimsizlik nedeniyle ayrıldığı tespit edilmiştir. Son beş yılda 20-29 yaş arası kadınların boşanma sayısına bakıldığında 2016 yılında 37.235, 2017 yılında 36.383, 2018 yılında 39.069, 2019 yılında 40.467, 2020 yılında 34.354 boşanma gerçekleşmiştir (TÜİK). Bayoğlu, son yıllarda artan boşanma oranı evlilik düşüncesinde ve hazırlığı içinde olan gençlerin olumsuz şekilde etkilenmesine ve evlilikten korkmalarına neden olabileceğini tespit etmiştir. (Bayoğlu ve Atlı, 2014) TÜİK verilerine göre de boşanma oranları her geçen yıl artış göstermektedir. Bayoğlu'nun çalışması da bunu destekler niteliktedir. Fakat katılımcılarımız artan boşanma oranlarının evlilik fikirlerini etkilemediğini ifade etmiştir.

Çalışmamızda Y kuşağı kadınların evlilik beklentileri incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda Erzurum'da yaşayan Y kuşağı bekâr kadınların evlilik beklentileri konusunda hem geleneksel hem de modern tutumlara sahip olduğu görülmektedir. Özellikle ev işleri ve çocuk bakımı konusunda iş bölümü olması gerektiğini düşünmesi, evlendikten sonra eğitimine kariyerine devam etmek ve bu konuda destek görmek istemesi, modern eş istemesi, geleneksel ritüelleri gerekli görmemesi, çocuk sahibi olmak istemese de evlenmek istemesi, eşler arasındaki yaş farkının az olması gerektiğini düşünmesi, kıskanç eş istememesi, akraba evliliği yapmak istememesi, eşinin eğitilmiş olmasını istemesi gibi konularda modern bir tutum sergilerken; eşinin din ve mezhebinin kendiyiyle aynı olmasını istemesi, evlenmeden önce birlikte yaşamayı tercih etmemesi, eşinin kendinden küçük olmasını istememesi, resmi nikâhla birlikte dini nikâhı

da tercih etmesi konularında ise geleneksel bir tutum sergilediği görülmektedir. Y kuşağı kadının tutumlarının farklılaşmış olmasında eğitim düzeyinin yüksek olmasının payı büyüktür. Kadınların verdikleri pek çok kararın bireyselleşmesinde eğitim etkiliyken, bazı konularda ise kültür ve geleneğin ağır bastığı görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun lisans ve lisansüstü eğitime sahip olması eğitilmiş kadınların evliliğe bakışı ile ilgili pek çok ipucu vermektedir. Bu bağlamda eğitilmiş kadınlar modern, toplumsal cinsiyet eşitliğine destek veren, eğitilmiş, kendisine ve tercihlerine saygı gösterecek eş tercihinde bulunmaktadır. Kadınların evlilik ile ilgili beklentilerin karşılanmaması sonucu evlilik yaşının geçmişe oranla yükseldiğini söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Acar, H. İ. (2002). "Evlenme Engeli Olarak Din Farkı" *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17, 21-46.
- Adak, N. (2016). "Evlilik Veya Evlilik Dışı Birlikte Yaşama: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Sosyoloji Dergisi Armağan Sayısı*, 23-40.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2016). "*Türkiye Aile Yapısı Araştırması*, Ankara: TDV
- Akbaş, M. (2019). "Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarını Etkileyen Faktörler". *Cukurova Medical Journal*, 44(1), 93-100.
- Akyüz, H. (2008). *Kurumlar Sosyolojisi Tanımlar, Kuramlar ve Uygulamalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Altuntek, N.S. (2001). "Türkiye Üzerine Yapılmış Evlilik ve Akrabalık Araştırmalarının Bir Değerlendirmesi". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 17-28.
- Altuntuğ, N., (2012). "Kuşaktan Kuşağa Tüketim Olgusu ve Geleceğin Tüketici Profili". *Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 203-212.
- Alver, K. (2010). "Emile Durkheim ve Kültür Sosyolojisi". *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(21), 199-210.
- Atılğan, Ö. (2019). "İş Yaşamında Farklı Kuşaklardaki İş Güvencesizliği ve İş-Aile Çatışması Algısı". *İş ve İnsan Dergisi*, 6(1), 1-12.
- Aydın, İ. (2016). *Yönetimde Kuşak Farklılıkları, Birlikte Çalışma ve Kuşakların Yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Aydın, M. (2019). (Ed.). *Sistemik Aile Sosyolojisi*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Bağlı, M. & Aysan S. (2005). "Tabulaştırılan/Tabulaşan Kurumun (Ailenin). Kurbanlıklar Edinme Pratiği: Levirat ve Sororat". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8(8), 1-8.
- Baş, E. (2019). "Modernleşme Sürecinde Evliliğin Kuşaklararası Dönüşümü: İzmir Örneği". *Sosyoloji Dergisi*, 41-42, 325-333.

- Bayhan, V. (2014). "Milenyum veya Y Kuşağı Gençliğinin Sosyolojik Bağlamı", *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 11-25.
- Bayoğlu F. & Atli, A. (2014). "İnönü Evlilik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri". *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 397-415.
- Bozgeyikli, H. & Toprak, E. (2013). "Üniversiteli Gençlerin Eş Seçim Kriterlerinin Sıralama Yargılarıyla Ölçeklenmesi", *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-87
- Bozkurt, V. (2014). *Değişen Dünyada Sosyoloji*, (10. Baskı), Bursa: Ekin Yayınları.
- Canatan K. & Yıldırım. E. (2013). *Aile Sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Yayınevi.
- Cüceloğlu, D. (2017). *Evlenmeden Önce*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çatak, B. D. (2012). *Mezhep Farklılıklarının Eşler Arası İlişkilere Etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çatal M. T. & Kalkan M. (2019). "Evli Bireylerin Evlilik Değerleri Evlilik Doyumu ve Evlilik Tipleri". *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3(6), 179-186.
- Demirkaya, H. (2015). "Kuşakların Yönetim Politikası Beklentilerinin Araştırılması". *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 186-204.
- Demir Ö. & Acar M. (1993). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- Demir, O. (2016). "Nüfus Politikaları ve Çin, Fransa ve Türkiye Örneklerinin Değerlendirilmesi", *Social Sciences*, 11(1), 41-61.
- Devaney, S. A. (2015). "Understanding The Millennial Generation", *Journal of Financial Service Professionals*, 69.6
- Duman, M. Z. (2019). *Kuşak Çatışması X ve Z Kuşağı Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Engels, F. (2018). *Ailenin, Özel Mülkiyetin Ve Devletin Kökeni*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Ersoy, Z. (2019). *Düğün Hazırlığı Sürecinde Organizasyon Şirketlerinin Tercih Edilme Nedenleri: Sakarya İli Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi .

- Fındıkoğlu, Z. F. (1946). "Türk Aile Sosyolojisi", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 11(3-4), 252-282.
- Firestone, S. (1979). *Cinselliğin Diyalektiği: Kadın Özgürlüğü Davası* İstanbul: Payel Yayınevi.
- Gazioğlu, A. & İşmen E. (2006). "Genç Yetişkinlerin Evlilik ve Aile Hayatına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi". *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 23, 107-23.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. İstanbul: Ayraç Yayınevi.
- Gökçe, B., (1978). "Evlilik Kurumuna Sosyolojik Bir Yaklaşım", *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 7-21.
- Gökçe, B. (1996). *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar*. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Gökmen, Ş, Eralp, A. & Kayış. A .A. (2019). "İlk Evlilik Süresini Etkileyen Faktörlerin Yaşam Analizi: Türkiye Örneği." *Optimum Ekonomi Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 63-76.
- Güçlü, S. (2005). *Kurumlara Sosyolojik Bakış*. İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Güleç, G., (2012). "Aile ve Evlilik", Ed. Çınar Yenilmez, *Aile Yapısı ve İlişkileri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Güler, K. (2021). *Evli Olmayan Bireylerin Evlilik Kaygısı İle Evliliğe Yükledikleri Anlam ve Evlilik Beklentileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Haviland, W. A., Prins, & Walrath (2002). *Kültürel Antropoloji*, (Çev.: Hüsamettin İnanç), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Hooks B. (2002). *Feminizm Herkes İçindir*. (Çev. E.Aydın, B.Kurt, Ş.Özgün, A.Yıldırım). İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Hortaçsu, N. (2015). *Zamanda Aile Ailede Zaman*. Ankara: İmge Kitabevi.
- İçli, G. (1997). "Aile Araştırmalarında Yöntem ve Yaklaşım". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 59-68.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (1981). *Çocuğun Değeri: Türkiye'de Değerler ve Doğurganlık*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, İdari Bilimler Fakültesi.
- Kalaycıoğlu, S. (2013). *Dünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Kandiyoti, D. (1984). *Aile Yapısında Değişme ve Süreklilik; Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım*. Ankara: Türkiye'de Ailenin Değişimi.
- Karaca, N. (1998). *Eski Türk Toplumunda Ailenin Yeri ve Önemi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaman, K. (2010). "Ritüellerin Toplumsal Etkileri". *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), 227-236.
- Kasapoğlu, A., Karkıner, N. (2011). *Aile Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Kılıç Arıkan, H. (2018). *Kuşaklara Göre Tüketicilerin Satın Alma Karar Stillerinin Tekrar Satın Alma Niyeti Üzerindeki Etkileri: Giyim Sektöründe Bir Araştırma*. (Doktora Tezi), Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı.
- Kılıç, S. N. (2012). "Toplumsal İlişkiler Alanı Olarak Sanal Âlem Üzerine Schutzcu Bir Çözümleme", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 139-150.
- Kır, E. (2021). *Türk Evlilik Törenlerinde Gösterişçi Tüketim Motivasyonlarının İncelenmesi: Yeni Evli Kadınlar Üzerine Nitel Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi), Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- Kıray, M.B. (1998). *Kentleşme Yazıları*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Kuyucu, M. (2016). "Üniversitede Eğitim Gören Y Kuşağı Öğrencilerinin Radyo Formatları Tercih", *Journal of International Social Research*, 9(46), 713-730.
- Levickaite, R. (2010). "Generations X, Y, Z: How Social Networks Form The Concept Of The World Without Borders (The Case of Lithuania)", *Limes: Cultural Regionalistics*, 3(2), 170-183.

- Liv, C. (2014). “Günümüzde İmam Nikâhına Yönelişlerin Gerekçeleri ve Resmi Nikâh İle İmam Nikâhının Fıkhî Açıdan Karşılaştırılması”. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2, 163-191.
- Lüküslü, D., Yücel, H.,(2013) *Gençlik halleri: 2000'li yıllar Türkiye'sinde genç olmak*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Maden, H. (2015). *Anne Babası Boşanmış Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumu İle Anne Babası Evli Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumunun Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Mannheim, K.(2018). *Bilgi Sosyolojisi*. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Marshall, G; (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, (Çev.Akınhay, O; Kömürcü, D.)
- Mermer, Y. (2011). *Genç Kızların Evlilik Kurumuna İlişkin Değer ve Tutumları: Kayseri İncesu İlçesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisan Tezi), Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Metin, S & Kızıldağ, D. (2017). “Kuşakların Kariyer Beklentilerinin Farklılaşması: Otomotiv Sektöründe Bir Araştırma”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(40), 340-363.
- Neuman, W. (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri* (Cilt I). S. Özge, Çev.). Ankara: Yayın Odası.
- Newman, D. M. (2013). *Sosyoloji: Günlük Yaşamın Mimarisini Keşfetmek*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Newman, K. S. (2012). “Accordion Family: Boomerang Kids, Anxious Parents & The Privare Tool of Global Competition”, Beacon Press, New York (Akt: Bayhan, V. (2014). *Milenyum veya Y Kuşağı Gençliğinin Sosyolojik Bağlamı Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 11-25
- Ogburn, W.F. (1963). “The Changing Functions of The Family”, Selected Studies in Marriage And The Family. Usa: Rinehart And Winston Inc. (Akt. Özgüven, İbrahim Ethem. "Evlilik Ve Aile Terapisi."). (2020). Ankara: Nobel Yayınevi.

- Ondaş, B. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Ve Eş Seçimi İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ozankaya, Ö. (1976). *Toplumbilim*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Öngen, B & Aytaç, S. (2013). “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi”. *Istanbul Journal Of Sociological Studies*, 48, 1-18.
- Özen G. Ç. (2021). *Duran Alev “Z Kuşağı: Teorik Ve Uygulamalı Bir Araştırma”*, Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Özen, S. (1990). “Aile Kurumuna Bazı Sosyolojik Yaklaşımlar”, *Aile Yazıları: Temel Kavramlar, Yapı ve Tarihi Süreç*, Ed. B. Dikeçligil & A. Çiğdem, Cilt. 1, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu Yayınları.
- Özgün, Y. (2020). “Feminizm ve Aile Tartışmaları: Teori-Politika-Pratik İlişkisi ve Çelişkileri”.Kollektif (Ed.) Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 10 - Feminizm (ss.530-548) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özgüven, İ. E. (2020). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: Nobel Yayınevi
- Özmen, F.A. (2011). “Alevi Gençliğinin Siyasi ve Sosyo-Kültürel Kimlik Mücadelesi”, *Alternatif Politika*, 3(1), 31-54.
- Pınar, G. (2008). “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğe Bakış Açısı”. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), 49-60.
- Pinder, (1926). “Das Problem Der Generation İn Der Kunstgeschichte Europas”, Berlin: (Akt:Mannheim, K. (2018). *Bilgi Sosyolojisi*. “Kuşaklar Problemi” Pinhan Yayıncılık).
- Reeves T. C. & Oh E. (2007). “Generational Differences” Jonassen, D., Spector, M.J., Driscoll, M., Merrill, M.D., van Merrienboer, J., & Driscoll, M.P. (Eds.) *Handbook Of Research On Educational Communications And Technology* (p.p. 296-302) New York: Routledge
- Salahuddin, M. M. (2010). "Generational Differences İmpact On Leadership Style And Organizational Success", *Journal Of Diversity Management (Jdm)*, 5(2), 1-6

- Sancar, S. (2020). *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti*. "Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar." İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sayın, Önal, (2020). "Aile Sosyolojisi" Doğu Batı Yayınları, Ankara.
- Selen, B, (2020). *Genç Yetişkin Bireylerin Kişilik ve Mizaç Özellikleri İle Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Senbir, H. (2004). *Z" Son İnsan" Mı?: Z Kuşağı ve Sonrasına Dair Düşünceler*. İstanbul: Okuyan Us Yayın.
- Sezen, L. (2005). "Türkiye’de Evlilik Biçimleri", *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 27, 185-195
- Strauss, W. & Howe. N. (1991). *Generations: The History of America's Future, 1584 To 2069*. Vol. 538. New York: Quill,.
- Sungur, M.A. (2017). "Evlilik ve Eş Seçme Tutumuna Kuşakların Etkisi: X Ve Y Kuşaklarının Karşılaştırması". *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1), 69-92.
- Şahan, B & Akbaş, (2018). "T. Kültürel Olarak Farklı Ailelerle Psikolojik Danışma Ve Türk Aile Yapısında Kültürün Rolü". *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, , 46: 217-239.
- Şimal, N & Gursoy, E (2020). "Üniversite Öğrencilerinin Gelecekte Çocuk Sahibi Olmaya İlişkin Düşünceleri ve Etkileyen Faktörler". *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 13.3: 148-159,
- Tarhan, N. (2016). *Mutlu Evlilik Psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Taş, H.Y, Kaçar S. (2019). "X, Y Ve Z Kuşağı Çalışanlarının Yönetim Tarzları Ve Bir İşletme Örneği", *Opus International Journal of Society Researches*, 11(18), 643-675.
- Tezcan, M. (2016). *Kuşaklar Çatışması*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Theodorson, G/ Theodorson A. (1969). *Modern Dictionary Of Sociology*, Barnes & Noble Books Usa. (Akt: Aydın, Mustafa (Ed.). (2019) "Sistematik Aile Sosyolojisi". Konya: Çizgi Kitabevi).

- Töret, A. (2017). “Geleneksel Çöpçatanlık Kurumunun Günümüz Sosyal Medyasına Evrimi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Folklor Edebiyat Dergisi*, 91, 237-250.
- Türk Gençliği 98- (1999). *Suskun Kitle Büyüteç Altında*, Ankara: Konrad Adenauer Vakfı Yayınları.
- Türkarslan, N. & Suleymanov, A. (2010). “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evlilik Konusundaki Görüş ve Düşünceleri-Azerbaycan ve Türkiye Karşılaştırması”. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 5, 1-11
- Türkarslan, N, Demirkan, Yurtkuran. S. (2007). *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğin Kuruluşuna İlişkin Görüş ve Düşünceleri*. Ankara: Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 175 S. (Asagem; Yayın No. 132).
- Tüzemen, A. & Özdağoğlu, A. (2007). “Doktora Öğrencilerinin Eş Seçiminde Önem Verdikleri Kriterlerin Analitik Hiyerarşi Süreci Yöntemi İle Belirlenmesi”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2007, 21(1), 215-232.
- Uğur, Z.B. (2018). "Çocuk Sahibi Olmak İnsanları Mutlu Ediyor mu? Türkiye’den Bulgular", *Nüfusbilim Dergisi*, 40, 83-104.
- Usta, A. (2012). Sorunsaldan Sonuçlara Bilimsel Araştırma Süreci: Bir Araştırma Raporu Modeli Örneği. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 135-161.
- Üçgül, Ş. (2019). *Evlilik Beklentisinin ve Evlenme Türlerinin Evlilik Hoşnutsuzluğuna Etkisi: Konya Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Wallace, R. A., And A. ve Wolf. (2015). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*. (Leyla Elburuz Ve Rami Ayas, Çev.). Ankara: Doğu Batı.
- Winch, Robert F. (1965). *The Modern Family*, New York: Holt Rinehart And Winston.
- Y Gasset, J. Ortega & Işık, N. G. (1992). *Tarihsel Bunalım Ve İnsan: Ortega Y Gasset'ten Seçme Yazılar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Yanık, M. (2013). *Hangimizin Y Kuşağı. Diren Sosyoloji*. (Editör: Ekrem Saltık). İstanbul: Kaldırım Yayınları.

- Yazıcıoğlu, Y & Erdogan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, S. (2021). "Evlenme Tercihlerinin Dönüşümünde Kuşaklararası Farkın Toplumsal Değişim Temelinde İncelenmesi: Iğdır Üniversitesi Örneği." *Sosyoloji Dergisi*, 41-42: 53-79.
- Yıldız, E. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillerinin Evlilik Beklentisi İle İlişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Yılmaz, D. V. Zeyneloğlu, S. Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L. & Eroğlu, K. (2009). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt 6, 775-792.
- Yılmazçoban, A. M. (2008). *Flört ve Görücü Usulü Evliliklerde Psiko-Sosyal Özelliklerin Etkisi (Demirci Örneği)*. (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yılmazçoban, A. M. (2016). "Türk Aile Yapısında Evlilik Öncesi Süreç Etkisi Görücü ve Flört Tipi Yapılanma". *Journal Of Turkish Studies*, 10(2), 1317-1340.
- Yücel, C & Aksu, N. B. (2016). "Boşanma Sürecinde ve Sonrasında Kadın". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(58), 887-902.
- Yüksekbilgili, Z. (2013). "Türk Tipi Y Kuşağı", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 12(45), 342-353.
- Yükselbaba, Ü. (2017). "Society, Order and Law According to Émile Durkheim: Evolution of Law and Punishment". *Journal Of Istanbul University Law Faculty*, 75(1), 191-226.
- Zemke, R. (2013). *Claire Raines, And Bob Filipczak. Generations At Work: Managing The Clash Of Boomers, Gen Xers, And Gen Yers In The Workplace*. Amacom.

İNTERNET KAYNAKLARI

- "Hangimizin Y kuşağı?", 06 Temmuz 2013, <https://www.star.com.tr/acik-gorus/hangimizin-y-kusagi-haber-769211/> (Erişim Tarihi: 09.07.22)

Eğitim düzeyinin bireylerin evlenme davranışlarında nasıl bir rolü var? | Boğaziçi'nde Bilim (boun.edu.tr) (Erişim Tarihi: 21.10.21).

Erzurum'un Düğün Gelenekleri Cep Yakıyor, Bel Büküyor | Güncel (haber3.com) (Erişim Tarihi: 17.10.21)

<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 04.10.2021).

<https://Biruni.Tuik.Gov.Tr/Medas/?Locale=Tr> (Erişim Tarihi: 08.10.2021)

TÜİK (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>) (Erişim Tarihi: 08.10.2021).

TÜİK “TÜİK Kurumsal (tuik.gov.tr)” (Erişim Tarihi: 12.09.21)

EKLER

EK 1. Anket Formu

Y KUŞAĞINDAKİ BEKÂR KADINLARIN EVLİLİK BEKLENTİSİNE YÖNELİK
BİR ARAŞTIRMA: ERZURUM

ÖRNEĞİ

1) Yaşınız

2) Medeni durumunuz nedir?

1()Bekâr 2()Evli

3) Öğrenim durumunuz?

1() İlköğretim 2() Lise 3() Yüksek okul/ fakülte 4() Lisansüstü 4) Mesleğiniz nedir?

1() Öğrenci 2() Devlet Memuru 3() Özel Sektör 5() Çalışmıyor 6()

Diğer(belirtiniz.....) 5) Aile tipiniz aşağıdakilerden hangisidir?

1 () Geleneksel geniş aile 2()Çekirdek aile

3() Boşanmış ya da ayrı yaşayan aile

6) Büyüdüğünüz yer;

1() İl 2() İlçe 3 () Kasaba 4 () Köy

7) Annenizin öğrenim durumu nedir?

1() Okur-yazar değil 2() Okur-yazar ama okula gitmemiş

3() İlkokul mezunu 4() Ortaokul mezunu

5() Lise mezunu 6() Fakülte veya Yüksekokul mezunu

7() Lisansüstü (master – doktora)

8) Babanızın öğrenim durumu nedir?

1() Okur-yazar değil 2() Okur-yazar ama okula gitmemiş

3() İlkokul mezunu 4() Ortaokul mezunu

5() Lise mezunu 6() Fakülte veya Yüksekokul mezunu

7() Lisansüstü (master – doktora) 9) Annenizin mesleği nedir?

1() Devlet Memuru 2() Özel Sektör

3() İşçi (Lütfen belirtiniz) 4() Emekli

5() Çiftçi 6() Çalışmıyor

7() Diğer (Lütfen belirtiniz) 10) Babanızın mesleği nedir?

1() Devlet Memuru 2() Özel Sektör

3() İşçi (Lütfen belirtiniz) 4() Emekli

5() Çiftçi 6() Çalışmıyor

7() Diğer (Lütfen belirtiniz)

11) Ailenizin ekonomik durumu sizce nasıldır?

1() Çok iyi 2() İyi 3() Orta 4() Kötü

12) Aileniz aylık geliri aşağıdaki gelir gruplarının hangisine girmektedir?

1() Yok 2() 0- 2825 3() 2825-4000

4() 4001-6000 5() 6001- 8000 6() 8000 ve üstü

13) Evleneceğiniz kişinin il ya da ilçede büyümüş olması evlilik kararınızı etkiler mi?

1 () Evet 2() Karasızım 3 () Hayır

14) Sizce kadınlar için ideal evlilik yaşı kaçtır? 1() 18-24 2() 25-29 3() 30-35 4() 36-40 5() 40 ve üstü

15) Sizce erkekler için ideal evlilik yaşı kaçtır?

1() 18-24 2() 25-29 3() 30-35 4() 36-40 5() 40 ve üstü

16) Evleneceğiniz kişi ile aranızda yaş farkı hakkında ne düşünüyorsunuz?

1() Benimle aynı yaşta olmalıdır. 2() 1–3 yaş büyük olmalıdır.

3() 4–6 yaş büyük olmalıdır. 4() 7–10 yaş büyük olmalıdır.

5() 11 veya üstü yaş büyük olmalıdır. 6() Eşim benden küçük olmalıdır.

7() Yaş farkı benim için önemli değil.

17) Sosyal medya aracılığıyla tanışılıp yapılan evliliklere nasıl bakıyorsunuz?

1() Olumlu

2 () Olumsuz

3 () Kararsızım

18) Siz sosyal medyada tanıştığınız birisiyle evlilik yapar mısınız?

1() Evet 2() Kararsızım 3() Hayır

19) Evleneceğiniz kişinin; 1 () Modern olmasını isterim.

2 () Geleneksel olmasını isterim.

3 () Fark etmez

20) Evleneceğiniz kişinin eğitim durumu ile ilgili düşünceniz nedir?

1() Eğitim düzeyi benimkinden yüksek olmalı.

2() Eğitim düzeyi benimkinden düşük olmalı.

3() Eğitim düzeylerimiz aynı olmalı.

4() Eğitim durumu benim için önemli değil.

21) Evlendikten sonra eşinizin eğitiminize/kariyerinize destek olmasını ister misiniz?

1 () Evet 2() Kararsızım 3 () Hayır

22) Evleneceğiniz kişinin ekonomik durumu ile ilgili düşünceniz nedir?

1() Ekonomik durumu benimkinden iyi olmalı.

2() Ekonomik durumu benimkinden kötü olmalı.

3() Ekonomik durumlarımız aynı olmalı.

4() Ekonomik durumu benim için önemli değil.

23) Ekonomik durumunuz evlenmeye engel mi?

1() Evet 2() Kararsızım 3() Hayır

24) Evlendikten sonra kadınların çalışması konusunda ne düşünüyorsunuz?

1() Çalışmamalı

2() Hem eve hem de işe vakit ayırabilecek bir işte çalışmalı.

3() İsteddiği işte çalışabilir.

25) Evlendikten sonra nerede yaşamak istersiniz?

1() Ayrı evde 2() Kocamın ailesiyle birlikte 3() Kendi ailemle birlikte

26) Evleneceğiniz kişide aşağıdaki özelliklerden en çok hangisine önem verirsiniz?
Önem derecesine göre numaralandırın.

1() Eğitimli olması

2() İyi bir ailesi olması

3() İyi bir işi olması

4() Maddi durumunun iyi olması

5() Sosyal çevresi

27) Evleneceğiniz kişinin çocukları sevip/sevmemesi evlilik kararınızı etkiler mi?

1() Evet 2() Kararsızım 3() Hayır

28) Evleneceğiniz kişinin farklı milliyetten olması evlenme kararınızı etkiler mi?

1() Evet 2() Kararsızım 3() Hayır

29) Hangi evlilik şeklini tercih edersiniz?

1() Tanışarak 2() Görücü Usulü 3() Diğer (Lütfen Belirtiniz)

30) Nişanlılık süresi olmalı mı?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

31) İdeal nişanlılık süresi ne kadar olmalı?

1 () 1-3 ay 2 () 4-6 ay 3 () 6 ay-1 yıl

4 () 1-1,5 yıl 5 () 1,5 -2 yıl 6 () 2'den fazla

32) Nişanlılık süresi içinde sizce nikâh yapılmalı mı?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

Cevabınız evetse aşağıdakilerden hangisi yapılmalı?

1 () Resmi Nikâh

2 () Dini Nikâh

3 () Diğer (Lütfen Belirtiniz.....)

33) Ev işleri ve çocuk bakımında iş bölümü olsun ister misiniz?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

34) Evleneceğiniz kişinin kıskanç olmasını ister misiniz?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

35) Evleneceğiniz kişinin romantik olmasını ister misiniz?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

36) Evleneceğiniz kişi sizinle benzer kültüre mi sahip olmalı?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

37) Evleneceğiniz kişinin dünya görüşü sizinle aynı mı olmalı?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

38) Evleneceğiniz kişi ile yaşam tarzınız benzer mi olmalı?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

39) Sanat, roman, şiir, müzik gibi zevk ve beğenilerinizin benzer olması önemli mi?

1 () Evet 2 () Kararsızım 3 () Hayır

40) Evleneceğiniz kişinin inançlı olması sizin için önemli mi?

1 () Evet 2 () Kararsızım 3 () Hayır

41) Evleneceğiniz kişinin dini sizinle aynı mı olmalı?

1 () Evet 2 () Kararsızım 3 () Hayır

42) Evleneceğiniz kişinin tüm İslami/dini ritüelleri yerine getirmesini ister misiniz?

1 () Evet 2 () Kararsızım 3 () Hayır

43) Evleneceğiniz kişinin farklı mezhepten olması evlenme kararınızı etkiler mi?

1 () Evet 2 () Kararsızım 3 () Hayır

44) Evleneceğiniz kişiyle siyasi görüşünüz aynı mı olmalı?

1 () Evet 2 () Kararsızım 3 () Hayır 45) Aşk evlilik için gerekli mi?

1 () Evet 2 () Kararsızım 3 () Hayır

46) Evlenilecek kişide gerekli bütün özelliklerin olup aşk olmaması durumunda evlenir misiniz?

1 () Evet 2 () Kararsızım 3 () Hayır

47) Aşk bitince evlilik de bitmeli mi?

1 () Evet 2 () Kararsızım 3 () Hayır

48) Kendi anne babanızın evliliği gibi bir evlilik yapmak ister miydiniz?

1 () Evet 2 () Kararsızım 3 () Hayır

49) Evlenme nedeniniz aşağıdakilerden hangisi olabilir?

1 () Arkadaşlarım evleniyor benimde evlenme zamanım geldi.

2 () Evlenmeden hayatımın anlamını tam yaşayamayacağım.

3 () Yaşam yoldaşımı bulup birlikte yolculuk yapmak istiyorum.

4 () Bana kalsa evlenmem ama evlilik Allah'ın emri.

5 () Çocuklarım olsun istiyorum onun için evleniyorum.

6 () Bana kalsa istemem ama ailem istiyor.

50) Çocuk sahibi olmak istemeseniz de evlenmek ister misiniz?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

51) Flört ilişkilerinize evlilik amacıyla mı başlarsınız?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

52) Aile kurumunun meydana gelmesi için resmi olarak evlilik şart mı?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

53) Evlilik öncesi birlikte yaşanmalı mı?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

54) Sizce evliliğin geçerliliği için imza şart mı?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

55) Sizce nikâhın resmi ya da imam nikâhı şeklinde olması fark eder mi?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

56) Sizin için önemli olan nikâh çeşidini ya da çeşitlerini işaretleyiniz

1 () Resmi nikâh

2 () Dini nikâh

3 () Diğer (Lütfen belirtiniz.....)

57) Evlilik toplumun devamlılığı için önemli mi?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

58) Eş seçiminde ailenin vereceği karar sizin için belirleyici midir?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

59) Çocuk yetiştirmek sadece kadının sorumluluğu mudur?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

60) Evlendikten sonra eşinizin annesinin ya da babasının gerektiğinde sizinle yaşamasını kabul eder misiniz?

1 () Evet 2 () Hayır 3 () Diğer (Lütfen belirtiniz)

61) Evleneceğiniz kişinin anne babasının boşanmış olması evlilik kararınızı olumsuz yönde etkiler mi?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

62) Anne babanızın boşanmış olması evlilik kararınızı olumsuz yönde etkiler mi?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

63) Evleneceğiniz kişinin daha önce nişanlanıp ayrılmış olması evlilik kararınızı olumsuz yönde etkiler mi?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

64) Daha önce nişanlanıp ayrılmış olmanız evlilik kararınızı olumsuz yönde etkiler mi?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

65) Evlenirken isteme, nişan, kına, düğün gibi ritüeller sizin;

1 () Mutlaka gerçekleştirilmeli

2 () Olsa da olur olmasa da

3 () Hepsinin gerçekleştirilmesine gerek yok.

66) Erzurum'da hala devam eden geleneksel ritüelleri (hamam takımı, şekerbaşı vs.) gerekli buluyor musunuz?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

67) Erzurum'da evlilik için yerine getirilmesi zorunlu görülen ritüeller evlenmenize engel mi?

1 () Evet 2 () Karasızım 3 () Hayır

68) Son dönemde boşanma oranlarındaki artış evlenme kararınızı nasıl etkiler?

1() Olumlu 2() Olumsuz 3() Diğer (Lütfen Belirtiniz.....)

69) Evlilikte boşanma ihtimalinin olması evlilik kararınızı olumsuz yönde etkiler mi?

1 () Evet 2() Karasızım 3 () Hayır

70) Aşağıdakilerden hangileri sizin için boşanma sebebidir? Önem derecesine göre sıralayın.

1 () Aile içi şiddet

2 () Aldatma

3 () Maddi sorunlar

4 () Aşkın bitmesi

5 () Eşin ailesi ile anlaşamamak

6 () Çocuk sahibi olmayı istememek

7 () Kötü alışkanlık (kumar, içki...)

71) Akraba evliliği yapmayı tercih eder misiniz?

1() Evet 2() Karasızım 3 () Hayır

EK 2. Uygulama İzni

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-36648235-605.01-36966789
Konu : Uygulama İzni
(Merve Aybüke ÖZKAN)

15.11.2021

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: 01.11.2021 tarihli ve E.2100293156 sayılı yazınız.

İlgi yazı gereği; Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı Genel Sosyoloji ve Metodoloji Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve Aybüke ÖZKAN tarafından Prof. Dr. Nuray KARACA'nın danışmanlığında; *"Y Kuşağındaki Bekar Kadınların Evlilik Beklentisine Yönelik Bir Araştırma: Erzurum Örneği"* adlı çalışmasının kabulüne ilişkin 14.11.2021 tarihli ve E.36879267 sayılı Valilik Onayı yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Salih KAYGUSUZ
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: Valilik Onayı ve Ekleri (6 sayfa)

Güvenli Elektronik İmza

Aslı ile Aynıdır

16.11.2021

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Ar-Ge Birimi H.TEMEL

Unvan: Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

Telefon No : 0 (442) 234 48 00/179

E-Posta: erzurummeb@meb.gov.tr

İnternet Adresi: arge25@meb.gov.tr

Faks: 0 (442) 2351032

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden ec6a-b6bc-3354-8ba9-5435 kodu ile teyit edilebilir.

FORM:2	
T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü	
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU	
ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Merve Aybûke ÖZKAN
Kurumu / Üniversitesi	Atatürk Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Erzurum
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi.	Erzurum
Araştırmanın konusu	Y Kuşağındaki Bekar Kadınların Evlilik Beklentisine Yönelik Bir Araştırma: Erzurum Örneği
Üniversite / Kurum onayı	Kurum Onayı ile
Araştırma / Proje /ödev / Tez önerisi	Araştırma İzni
Veri toplama araçları	Anket
Görüş İstenilecek Birim / Birimler.	.
Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 2020/2 nolu genelge doğrultusunda yapılan inceleme ve uzman komisyon kararları gereği araştırmanın kabulüne karar verildi.	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile Kabulüne
Muhalef Üyenin Adı ve Soyadı	
KOMİSYON	

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-36648235-605.01-36879267
Konu : Uygulama İzni
(Merve Aybûke ÖZKAN)

14/11/2021

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 01.11.2021 tarihli ve E.2100293156 sayılı yazısı.
b) Erzurum Valiliği (İl MEM)'nün 03.11.2021 tarihli ve E.36102951 sayılı yazısı.
c) Palandöken Kaymakamlığı (İlçe MEM)'nin 09.11.2021 tarihli ve E.32777699 sayılı yazısı.

İlgi yazılar gereği; Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı Genel Sosyoloji ve Metodoloji Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Merve Aybûke ÖZKAN** tarafından Prof. Dr. Nuray KARACA'nın danışmanlığında; "*Y Kuşağındaki Bekar Kadınların Evlilik Beklentisine Yönelik Bir Araştırma: Erzurum Örneği*" konulu uygulama çalışması için izin talebinde bulunulmuştur.

İlgi yazı ve ekleri, Bakanlığımızın 21.01.2020 tarihli ve E.1563890 (2020/2) sayılı genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup; (Ayrıca Palandöken ilçesine bağlı Rehberlik Araştırma Merkezi Müdürlüğü (RAM) uzman personeli raporu doğrultusunda) "Araştırmaların, Eğitim Öğretim Faaliyetlerini Aksatmayacak Şekilde, gönüllülük esasıyla ve varsa veli onay belgesinin onaylatılması" ve komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak isimleri belirtilen okullarda uygulama ve anket çalışmasının yapılması, yapılan çalışmalarının sonuçlarının birer örneğinin Müdürlüğümüz, Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü (AR-GE Birimi)'ne gönderilmesi ve çalışmaların bir eğitim öğretim yılını kapsayacak şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınıza da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Salih KAYGUSUZ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
İlyas ÖZTÜRK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: İlgi Yazılar (1 adet dosya)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Telefon No : 0 (442) 234 48 00 Bilgi için H TEMEL
E-Posta: arge25@meb.gov.tr Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr İnternet Adresi: erzurummeb@meb.gov.tr Faks 4422351032
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden ca06-9c0f-3697-b112-2bf9 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Merve Aybüke ÖZKAN
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü (2014-2018)
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans (2019-2022)
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
İletişim	
E-Posta Adresi	